

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 101

София, сряда, 22 юний

1932 г.

105. заседание

Вторникъ, 7 юний 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. 45 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Отр.

Отр.

Отпуски, разрешени на народни представители . . . 2285

Бюджетопроекти за разходите презъ 1932/1933 финансовата година по:

- 1) Министерството на вътрешните работи и народното здраве — Главна дирекция на народното здраве. (Продължение разискванията, докладване и приемане) 2286

- 2) Министерството на обществените сгради, птиците и благоустройството:

- а) Главна дирекция на обществените сгради, птиците и благоустройството;
- б) Дирекция на грудната повинност. (Докладване и разискване) 2306

Дневен редъ за следващото заседание 2325

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Присъствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следните г. г. народни представители: Аневъ Василь, Атанасовъ Русенъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Йото, х. Галибовъ Юсеинъ, Ганевъ Георги, Георгиевъ Коста, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Говедаровъ Георги, Деневъ Сѣби Димитровъ, Димовъ Вергилъ, Джабарски Стоянъ, Дойчиновъ Стефанъ, Илиевъ Илия, Йонетовъ Георги, Калфовъ Христо, Кирковъ Кирко, Кировъ Стаматъ, Константиновъ Тома, Коракъ Крумъ, Куцаровъ Тодоръ, Маринчевъ Георги, Марчевъ Никола, Митовъ Генко, Момчиловъ Тодоръ, Мошановъ Стойчо, Найденовъ Никола, Орозовъ Александъръ, х. Петковъ х. Георги, Петковъ Петко, Петровъ Никола, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Никола, Пждаревъ Никола, Радевъ Георги, Рафаиловъ Филипъ, Сакжзовъ Янко, Таслаковъ Цвѣтко, Фенерковъ Петъръ, Христовъ Трайко, Цановъ д-ръ Асенъ, Чернооковъ Георги, Шидерски Едрю)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следните народни представители:

- На г. Сѣби Димитровъ — 4 дни;
- На г. Константиновъ Русинъ — 2 дена;
- На г. Коста Лулчевъ — 1 день;
- На г. Юсеинъ х. Галибовъ — 5 дни;
- На г. Никола В. Поповъ — 1 день;
- На г. Василь Аневъ — 1 день;
- На г. Александъръ Христовъ — 1 день;
- На г. Ангелъ Томчевъ — 1 день;
- На г. Стойко Илиевъ — 3 дни;
- На г. Ради Василевъ — 1 день;
- На г. Петъръ Гаговъ — 1 день и
- На г. Тома Константиновъ — 1 день.

Следните г. г. народни представители сѣ се ползували сѣ повече отъ 20 дни отпускъ и следва Събранието да имъ разреши искания отпускъ.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 2-дневенъ отпускъ на народния представител г. Стоянъ Джабарски по домашни причини, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 7-дневенъ отпускъ на народния представител г. Русенъ Атанасовъ по домашни причини, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 6-дневенъ отпускъ на народния представител г. Георги Казанаклиевъ по домашни причини, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 10-дневенъ отпускъ на народния представител г. Тодоръ Бошнаковъ по важни домашни причини, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 4-дневенъ отпускъ на народния представител г. Едрю В. Шидерски по важни домашни причини, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 6-дневенъ отпускъ на народния представител г. Александъръ Орозовъ по важни домашни причини, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 3-дневенъ отпускъ на народния представител г. Филипъ Рафаиловъ по домашни причини, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 7-дневенъ отпускъ на народния представител г. Георги Маринчевъ по домашни причини, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народните представители е съгласенъ да бжде разрешенъ 20-дневенъ отпускъ на народния пред-

ставител г. Илия Добревъ по болестъ — представя медицинско свидетелство — моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към първа точка от дневния ред: второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 финансово година (бюджетпроект на Министерството на вътрешните работи — Главна дирекция на народното здраве) — продължение разискванията.

Има думата г. министърът на вътрешните работи и народното здраве.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Г. г. народни представители! Бюджетпроектът на Дирекцията на народното здраве, който е внесен на разглеждане, сравнен с общия бюджет на държавата, представлява една сравнително малка част от него. Той ангажира около 2.5% от всичките държавни разходи. Тая цифра показва, че действително бюджетът за народното здраве е още сравнително малък, недоразвит и очевидно недостатъчен всички нужди в страната що се отнася до народното здраве. Към цифрата, предвидена в бюджетпроекта за санитарните нужди, ще трябва да прибавим и ония суми, които се предвиждат в общинските и окръжни бюджети, за които аз в настоящия момент не разполагам с пълни данни, затова защото напоследък тия разходи извънредно много варират. Добавени, обаче, тия разходи на общините и окръзите, ще покачат общата сума на разходите за санитарното дѣло в страната. Следователно, ако ще трябва да правим сравнение между днешните разходи за санитарното дѣло с тия в миналото, преди влизането на новия закон за народното здраве в сила, ще трябва да имаме предвид и това обстоятелство — какви суми предвиждат окръжията и общините в своите бюджети за нуждите на народното здраве.

Една слаба страна на всички наши бюджети на държавата, следователно, и на бюджета на народното здраве, че не всички предвидени кредити се изразходват. От известно време, особено от 2—3 бюджетни упражнения насам, ние констатираме, че предвидените кредити не се харчат в тяхната цѣлост. Изчисленията показват, че от предвидените в бюджета кредити се разходват само 71% — само толкова се турят в действие. Това нерадостно явление, което е също така пакостно и за развитието на санитарното дѣло у нас, се дължи преди всичко на обстоятелството, че държавата и народът, особено в последно време, се намират в един недомък за посрещане на нуждите на държавата. Нашето държавно съкровище е чрезмѣрно изтощено и ще трябва да се правят съкращения нѣкой път за смѣтка на най-неотложни нужди. Нашите бюджети, особено в последните години, сѣ били така построени, щото сѣ давали винаги дефицити, които дефицити, за да могат да бъдат намалявани, е трябвало да бъдат съпроводени с съкращения в всички разходи на държавата, в това число и в разходите за санитарното дѣло. Тук болката е обща за всички ведомства, обаче тя е най-чувствителна за ведомството на народното здраве.

Управлението се е виждало принудено да прави тѣзи съкращения вѣроятно по необходимост. Нека се надяваме, че от тук нагатакъ ще можем да нареждаме държавните работи по един по-правилен начин, та да могат да бъдат разходвани всички кредити, които се предвиждат за посрещане нуждите на санитарното дѣло. Но пакъ повтарямъ, това болнаво явление, което констатираме, е едно явление общо в нашия държавен живот, констатира се особено в последните години и е резултат на лошото стопанисване в държавата, на една порочна система за гласуването на държавните бюджети, очевидно придружавани с едно разточителство, неотговарящо на податните сили на народа и на държавата.

Ако ще трябва да направим сравнение между отделните разходни пера в бюджетпроекта, който съмъ имамъ тукъ честта да представя на Народното събрание, на първо мѣсто, г. г. народни представители, азъ ще трябва да изтъкна предъ васъ, че за така наречената лѣчебна медицина, за лѣкуването на съществуващите болести се предвиждат кредити в размѣръ на $\frac{2}{3}$ отъ всички кредити по бюджетпроекта за народното здраве. Следователно, отъ предвидения кредитъ по бюджетпроекта за народното здраве $\frac{2}{3}$ сѣ предназначени за лѣкуването на народа, на населението, за премахването на съществуващите болести.

Въ това отношение, г. г. народни представители, азъ мога да ви дамъ нѣкои цифрови данни, за да се види какъ се е движилъ държавниятъ бюджетъ, какво е било съотношението между отделните пера на бюджета и главно, каква частъ отъ разходните пера се отнасятъ до нуждите на лѣчението в страната. Въ бюджета за 1926/1927 г. за болници, санаториуми и др., следователно, процентътъ на разходите за посрещане лѣчебните нужди на страната е билъ 58.4; въ 1927/1928 г. — 56.9; въ 1928/1929 г. — 58.7; въ 1929/1930 г. — 62.3; въ 1930/1931 г. — 62; въ 1931/1932 г. — 64%. Въ бюджетпроекта, който сега разглеждаме, съотношението не е по-малко — 66.67%, следователно, $\frac{2}{3}$ отъ разходите, предвидени въ бюджетпроекта.

Лѣчебното дѣло, г. г. народни представители, засега е легнало главно върху плещите на държавата, защото частните болнични и други лѣчебни заведения в страната, които даватъ една помощъ въ туй отношение, сѣ извънредно малко въ сравнение с държавните. Държавата въ настоящия моментъ разполага с 73 болници, които иматъ 6.224 легла и персоналъ 1.461 човѣка. Къмъ тѣзи лѣчебни заведения на държавата, които сѣ под ведомството на Дирекцията за народното здраве, трябва да прибавимъ още нѣкои отъ лѣчебните заведения по другите ведомства. Има три болници, между които Александровската, с 1.020 легла. Имаме окръжни болници, всичко на брой 16, с 170 легла; общински болници две, с 55 легла и частни клиники всичко 62 с 1.476 легла. Следователно, населението въ царството има за своите нужди въ настоящия моментъ държавни, окръжни, общински и частни лѣчебни заведения 156, въ които има 9.000 легла. Всѣко легло съответствува — като се вземе броятъ на населението въ цѣлата страна — на 670 души, единъ процентъ значително незадоволителенъ. Въ болниците на Дирекцията на народното здраве се лѣкуватъ ежегодно кръгло 65 хиляди души, споредъ статистиката, с която разполага Дирекцията на народното здраве. Отъ тия 65 хиляди души $\frac{2}{3}$ сѣ болни отъ селата и $\frac{1}{3}$ отъ градовете. Срѣдно за 4-те години, отъ 1927 до 1930 г., 38% отъ болните въ тѣзи лѣчебни заведения сѣ дошли отъ градовете, а 62% сѣ дошли отъ селата. Така че заключението е, какво $\frac{2}{3}$ отъ болните, които отиватъ да се лѣкуватъ въ съществуващите лѣчебни заведения, сѣ отъ селата и $\frac{1}{3}$ отъ градовете.

Вчера тукъ предъ почитаемото народно представителство се изтъкна едно невѣрно нѣщо, какво таксата за лѣкуване въ държавните болници била увеличена. Азъ трябва да съобща на народното представителство, че това е невѣрно, защото преди известно време азъ лично подписахъ заповѣдъ, с която се намали таксата за лѣкуване отъ 60 на 40 л. Следователно, и въ това направление ние вземаме мѣрки, за да направимъ по-евтина лѣкарската помощъ за населението.

Въ тия лѣчебни заведения, г. г. народни представители, населението, което днесъ е отрудено, не ходи да се лѣкува, преди всичко затова, защото, съгласно закона за народното здраве, бедноболните сѣ лѣкуватъ за смѣтка на общините. По силата на закона ние имаме и днесъ безплатно лѣкуване, обаче това безплатно лѣкуване засѣга само онѣзи, които сѣ болни отъ заразителни болести и отъ болести отъ социално-общественъ характеръ, каквито сѣ венерическите болести. Всички болни отъ заразителни болести, както и отъ социално-обществени болести, сѣ лѣкуватъ при днешното положение безплатно отъ държавните и обществените болници.

Що се отнася до другите болести, вѣрно е, че за да може да бъде лѣкуванъ единъ бедноболенъ, трябва да представи едно удостоверение отъ общината, защото неговото лѣкуване става за смѣтка на общината. Вследствие на този новъ режимъ, въведенъ въ нашата страна с последния законъ за народното здраве, ние имаме въ същностъ едно намаление на лѣкуваните бедноболни. Цифрите въ това отношение сѣ следните:

Презъ 1926 г. на легло е имало 44.069 болни, отъ които 71.579 сѣ платили, а безплатно сѣ били лѣкувани 26.490, отъ които за смѣтка на общините не е билъ лѣкуванъ нито единъ бедноболенъ.

Презъ 1927 г. на легло сѣ били 46.591 болни, отъ които за тѣхна смѣтка сѣ били гледани въ болниците 17.163 и безплатно сѣ били лѣкувани 29.428.

Презъ 1928 г. въ болниците на легло е имало 45.764 болни, отъ които сѣ пари сѣ лѣкувани 17.751 и безплатно — 30 хиляди души. Така че, до вотирането на последния законъ за народното здраве, цифрата, която се достига за безплатно лѣкуваните болни на легло въ болниците, възлиза годишно на около 30 хиляди души.

Въ 1929 г. на легло въ болницитѣ е имало 44.018 болни, отъ които срещу заплащане сѣ били лѣкувани 22.167 души, безплатно сѣ били лѣкувани 12.843 души, за смѣтка на общинитѣ сѣ били лѣкувани 9.008 души. Процентно срещу заплащане сѣ били лѣкувани 50-4%, безплатно — поради това, че сѣ болни отъ заразителни болести или отъ обществени болести — сѣ били лѣкувани 29-2%, и за смѣтка на общинитѣ — 20-4%.

Въ 1930 г. на легло въ болницитѣ е имало 44.281 болни, отъ които срещу заплащане сѣ били лѣкувани 23.066, безплатно сѣ били лѣкувани 12.719 и за смѣтка на общинитѣ — 8.496. Процентно срещу заплащане сѣ били лѣкувани 52-1% безплатно — поради характера на болестята — 28-7% и за смѣтка на общинитѣ — 19-2%.

Презъ 1931 г. на легло въ болницитѣ е имало 48.427 болни, отъ които срещу заплащане сѣ били лѣкувани 24.505, безплатно сѣ били лѣкувани 15.394 и за смѣтка на общинитѣ — 8.528 болни. Процентно срещу заплащане сѣ били лѣкувани 50-6%, безплатно сѣ били лѣкувани 31-8% и за смѣтка на общинитѣ — 17-6%.

Това сѣ последнитѣ данни, които свидетелствуватъ, че лѣкуването безплатно, за смѣтка на общинитѣ, е паднало на 17-6%, че само половината отъ лѣкуванитѣ на легло въ болницитѣ сѣ били лѣкувани срещу заплащане, а другата половина сѣ били лѣкувани безъ пари. Отъ тази половина, обаче, трѣбва да се има предъ видъ, че 31-8% или кръгло 32% сѣ били болни отъ заразителни болести, или пъкъ отъ болести отъ общественъ характеръ, които, по силата на закона, е трѣбвало да бѣдатъ лѣкувани безплатно и само 17-6% сѣ били лѣкувани за смѣтка на общинитѣ.

Лѣкуването на единъ боленъ е струвало на държавата: въ 1927 г. — 1.455 л., въ 1928 г. — 1.512 л., въ 1929 г. — 1.525 л., въ 1930 г. — 1.728 л. Приходитѣ на лѣчебнитѣ заведения покриватъ само $\frac{1}{3}$ частъ отъ разходите за тѣхъ. Следователно, $\frac{2}{3}$ отъ разходите за лѣкуване въ болницитѣ се посрѣщатъ отъ бюджета на държавата. Това показва, че държавата харчи за лѣкуване въ болницитѣ много повече отъ онова, което прибира като такси за лѣкуване. Въ всѣки случай, и за въ бѣдеще санитарната политика на държавата ще трѣбва да се развива въ сѣщия духъ — тя ще трѣбва да се развива въ сѣщия духъ — тя ще трѣбва да се развива въ сѣщия духъ — тя ще трѣбва да се грижи за най-ценното благо на човѣка, неговото здраве.

За лѣкарства държавата предвижда ежегодно въ своя бюджетъ известна сума, обаче, г. г. народни представители, азъ трѣбва да констатирамъ, че сумата, която се предвижда за лѣкарства въ болницитѣ, е незначителна въ сравнение съ рѣста, съ увеличението на самитѣ лѣчебни заведения. Докато презъ 1912 г., когато болничнитѣ аптеки сѣ били горе-долу половината отъ онѣзи, които днесъ сѣществуватъ въ лѣчебнитѣ заведения, въ държавния бюджетъ сѣ били предвиджани 200.000 л. златни за лѣкарства, днесъ, особено презъ последнитѣ години, се предвиждатъ и се изразходватъ — главно поради съкращенията, за които ви казахъ, че се правятъ съ целъ да се постигнатъ известни икономии — не повече отъ $7\frac{1}{2}$ милиона лева, които се развияватъ на 270.000 л. предвоенни. Значи, кредитътъ, предвиденъ за купуване на лѣкарства за болницитѣ презъ 1912 г., сега се превъзхожда съ една малка сума. Прочее, ако за днешнитѣ 72 болнични аптеки при държавнитѣ лѣчебни заведения се харчи почти сѣщата сума, която е била предвидена въ бюджета за 1912 г., очевидно — това трѣбва да се констатира — сумата, която се предвижда въ държавния бюджетъ сега за тая целъ, е недостатъчна.

Ако съберемъ разходите, които се правятъ за лѣчебни заведения, съ разходите, които се правятъ за лѣкарства, ще намѣримъ, г. г. народни представители, че $\frac{1}{3}$ отъ цѣлия бюджетъ на народното здраве отиватъ за лѣчебна медицина — за лѣчебни заведения, за поддържането имъ, както и за лѣкарства — а само $\frac{1}{3}$ отива за всички други нужди, на първо мѣсто за администрирането на цѣлото санитарно ведомство и следъ това за предпазната медицина. Това съотношение между разходите за лѣчебна медицина и ония за предпазна медицина показва, че държавата продължава да се грижи предимно за лѣкуването и не за предпазната медицина прави още сравнително много малки разходи. Отъ това сѣщо следва, че упрѣчитѣ, които се правятъ въ смисълъ, какво въ днешния бюджетъ сѣ пренебрегнати нуждитѣ на лѣкуването, сѣ неоснователни, че тъкмо обратното е вѣрно: днескашниятъ бюджетъ употребява $\frac{1}{3}$ отъ своитѣ разходни суми изключително за лѣкуването на бедствуващото население. Трѣбва да кажа, г. г. народни представители, че внесениятъ бюджетопроектъ предвижда около 1-2% отъ всички

разходи по бюджета на народното здраве за поддържането на централното управление, на Дирекцията на народното здраве. Този процентъ 1-2 показва колко минималенъ е въ сѣщностъ разходътъ, който се предвижда въ днескашния бюджетопроектъ, следъ станалитѣ измѣнения въ бюджетарната комисия, за нуждитѣ на санитарната администрация, която, очевидно, е една необходимостъ, която не може да бѣде премахната затова защото санитарното управление само по себе си е доста сложно, има много органи, има много интереси да следи, да защитава и, следователно, то не може безъ центъръ, който да ръководи цѣлата служба.

Г. г. народни представители! Ще кажа нѣколко думи и за санитарната статистика. По нея се казахъ тукъ думи отъ разни страни: едни казахъ, че вѣрватъ на санитарната официална статистика, други искаха да я опровергаватъ, да я отрекатъ. Азъ, г. г. народни представители, трѣбва да ви заявя, че нашата санитарна статистика, както въобще нашето статистическо дѣло въ страната, стои на една известна висота и че въ това отношение България съ своята санитарна статистика, както въобще съ статистиката, не стои на последно мѣсто и че ние можемъ да имаме пълна вѣра въ даннитѣ на статистиката. Санитарната статистика при Дирекцията на народното здраве има преди всичко за главенъ източникъ Дирекцията за статистиката, която дава всички данни на Дирекцията на народното здраве по отношение на ражданията и умираиията и по отношение на детската смъртностъ. Къмъ тѣзи статистически данни, които получаваме отъ Дирекцията на статистиката, се прибавятъ и другитѣ данни, които санитарната администрация събира възъ основа на изготвени формуляри, възъ основа на констатирани болести отъ всички санитарни агенти, отъ всички санитарни органи изъ цѣлата страна. Комбинирани даннитѣ на Дирекцията на статистиката съ специфичнитѣ санитарни данни на Дирекцията на народното здраве се получава днескашната санитарна статистика, която се разработва по единъ определенъ планъ въ съвмѣстно разбираще между дветѣ дирекции: между Дирекцията за статистиката и Дирекцията за народното здраве. Никога България не може да има такава детайлирана санитарна статистика безъ съдействието на Дирекцията за народното здраве, защото Дирекцията за статистиката има да създаде статистиката въ България въ по-общи линии, а детайлирането на статистиката, използването ѝ за нуждитѣ на санитарното дѣло, безспорно, ще трѣбва да поеме вече едно специално учреждение, каквото е Дирекцията за народното здраве, за да може да се даде едно правилно разглеждане на всички въпроси отъ санитаренъ характеръ. Санитарната статистика е тази, която посочва злинитѣ, която посочва нуждитѣ, която посочва съществуващото положение, посочва бѣдешитѣ нужди и, следователно, тя е, която дава най-главното указание за линитѣ на санитарната политика.

Г. г. народни представители! Азъ имамъ въ случай да слушамъ доклада на санитарната дирекция до Висшия санитаренъ съветъ, където участваха всички знатоци по нашето санитарно дѣло отъ миналото и настоящето — цѣлиятъ сегашенъ Върховенъ медицински съветъ, всички бивши министри по народното здраве и сѣщевременно всички общественици, които се интересуватъ отъ въпроситѣ по санитарното дѣло. Тамъ се дадохъ най-пълни статистически данни по всички въпроси и цѣлиятъ Съветъ — азъ трѣбва да призная — отъ тѣзи знатоци констатира, че действително България разполага съ подробни статистически санитарни данни. При менъ е този докладъ, въ който има най-подробни сведения, които ще бѣдатъ публикувани. Тия данни обхващатъ единъ периодъ отъ 10 години — за цѣлата страна. И отъ тоя санитаренъ докладъ, който е снабденъ по всички въпроси съ най-точни данни — дотолкозъ доколкото могатъ да бѣдатъ точни днесъ статистикитѣ — ще бѣдатъ освѣтлени въ цифри предъ общественото мнение всички въпроси и цѣлото положение на санитарното дѣло въ страната, за да могатъ и по-нататъкъ да се теглятъ заключенията, да се правятъ реформитѣ и да се предприематъ всички ония мѣроприятия, които сѣ необходими за здравеопазването на нашето население.

Що се отнася до въпроса за раждаемостта и смъртността на нашето отечество, позволете ми, г. г. народни представители, да ви дамъ единъ окончателенъ резултатъ въ цифри.

Раждаемостта преди войнитѣ въ България е била 42‰; тя е действително паднала днесъ къмъ 30‰. Това падане на раждаемостта е общо явление въ цѣлия свѣтъ следъ войнитѣ; то се констатира въ всички държави и въ това отношение и България не прави изключение отъ

другите държави, като посочва една по-слаба раждаемост, отколкото е имало преди войните. И днес България стои с раждаемостта си след Русия, след Румъния, обаче стои на предно място пред всички други държави.

Що се отнася до смъртността, както се отбеляза и вчера тук — особено, ако се не лъжа, от г. д-р Бурилкова — тя преди войната е била около 25‰; през 1921 г., непосредствено след войната, тя е била 19‰, днес е под 15‰. Така че можем да констатираме, какво смъртността в страната — което е много важно — значително намалява. Ние имаме само в разстояние на последните 10—15 години едно чувствително намаляване на смъртността.

Детската смъртност у нас е доста висока. Обаче трябва също така да констатираме, че тя е била по-рано към 180‰; днес тя е кръгло към 145‰.

Заболяванията и умираанията от заразни болести в страната са извънредно намалели. Днес ние имаме епидемии от такъв опустошителен характер, ние имаме масово заболяване и масово умирање от заразни болести; в сравнение с миналото, т.е. днес са извънредно много намалели. Това се призна единодушно в цѣлия Висш санитарен съвет, когато се чука данните от всички специалисти и знатоци по нашето народно здраве; там от всички присъстващи се призна, че действително в България ние имаме в това отношение едно сравнително подобро положение, понеже заболяванията и умираанията от заразни болести са чрезмѣрно много намалели.

Що се отнася до туберкулозата, г. д-р Димитров тук се опита да отрече официалните данни, които се дават у нас в това отношение. Обаче, г. г. народни представители, в тях не може да има никакво съмнение, затова защото статистиката за туберкулозата се прави според умираанията от туберкулоза. Констатирано е, че годишно сѣдно около 14 хиляди души в България умират от туберкулоза. Тая статистика за туберкулозата се прави въз основа на умираанията у нас от туберкулоза. Трѣбва, обаче, да кажа, че умираанията от туберкулоза в последно време са значително намалели — както призна и г. д-р Бурилкова вчера тук, когато говорѣ по бюджета. През 1928 г. ние сме имали 250 хиляди умираания от туберкулоза; през 1929 г. — 245; имаме вече намаление; в 1930 г. — 206. Следователно, имаме едно постоянно намаляване на умираанията от туберкулоза.

Х. Трайковъ (раб): Г. министре! Не можете да не намѣрите село, в което да не лежат 5—6 души от туберкулоза. Това е истината и тя не трѣбва да се скрива.

Председателстващ Н. Поповъ: (Звъни)

Министър д-р А. Гиргиновъ: Статистиката, която имаме, не може да бѣде погрѣшна, затова защото, както изтъкнах, тия цифрови данни се вземат от вѣстовете за умираанията от туберкулоза в страната.

За борба с туберкулозата в настоящия бюджетпроект се предвиждат нѣколко учреждения, а именно: 2 санаториума и 9 климатически станции, които обслужват годишно 5.000 души. Безспорно, това е още слабо обслужване в сравнение с онова, което трѣбва да гонимъ, обаче ще трѣбва да се има предъ видъ, че през 1924/1925 г. ние сме имали всичко на всичко 420 легла за туберкулозни, когато сега имаме към 1.600 легла — което показва, че в последните 4—5 години грижитъ за лѣкуването на туберкулозно-болните в България са заемали значително. Освенъ лѣкуването на легло на туберкулозно-болните, в България има и амбулаторно лѣкуване. Ние имаме: три диспансера за туберкулозни, които се издържат от Дирекцията на народното здраве; два диспансера, които се субсидират от Дирекцията на народното здраве, три диспансера, които се поддържат от фонда „Обществени осигуровки“ и две частни благотворителни дружества издържат два диспансера — или всичко десет диспансери обслужват туберкулозните с амбулаторно лѣкуване.

Освенъ това ние имаме детски колонии, които се устройват, за да може да се води борба против туберкулозата, да се предпазва младото поколение от заразята и от болестта туберкулоза, както имаме и училища на открито, пакъ с целъ да могатъ слабите деца да бѣдатъ обучавани на открито и при чистъ въздухъ, да имъ се създаватъ по-благоприятни условия за засилване на здравето и за намаляване възможността за зараза от туберкулоза.

Г. г. народни представители! За борба с този страшенъ бичъ, който върлува в България, който дава, както

казахъ, 14 хиляди умираания годишно, сѣдствата, които се даватъ, безспорно, са недостатъчни. Ще трѣбва, следователно, да се намѣрятъ повече сѣдства, да се създадатъ повече мѣроприятия, за да може да се води по-успѣшно борбата срещу този голѣмъ бичъ за българския народъ — туберкулозата.

Въ това отношение вѣроятно ще трѣбва да се изработи единъ подробенъ планъ за всички мѣроприятия за борба с туберкулозата, който планъ не може, разбира се, да бѣде реализиранъ в една-две години. Може би ще са нуждни за неговото реализиране 5—6 години. Въ всѣки случай единъ такъвъ планъ е необходимъ. Той ще трѣбва да бѣде екзекутиранъ в течение на 5—6 години, като се използватъ последователно редица бюджети на държавата, за да може да се засили борбата срещу туберкулозата и грижата за избавянето на всички ония, които страдатъ от туберкулоза. Това е една задача на управлението: да изработи този планъ и да намѣри сѣдствата за реализирането му в течение на нѣколко години — една задача, която не може да се разреши в единъ мигъ, нито отъ правителството, нито отъ Народното събрание.

Тая задача може да се разреши в разстояние на нѣколко години. Ако трѣбва да създадемъ 14.000 легла за 14.000 души, колкото умиратъ годишно от туберкулоза, намъ ще трѣбватъ за заведения, за санаториуми, за легла и г. н. не по-малко отъ единъ милиардъ лева. За да могатъ освенъ това всички туберкулозни да получатъ най-ефикасна защита, ще са необходими годишно най-малко 200—250 милиона лева, само за издрѣжката на тия санаториуми за туберкулозните. Вие виждате, следователно, каква е голѣма задачата, колко много сѣдства ще искатъ и каква трѣбва да бѣде грижата на управлението, за да може да намѣри начините и сѣдствата, та в течение, макаръ и на нѣколко години, да разреши и тази проблема.

Азъ се надѣвамъ, че Народниятъ блокъ ще се занимае с тая проблема и ще може да намѣри що-годе сѣдства, за да може да тури въ екзекуция единъ подобенъ планъ, който в течение на нѣколко години да увеличи леглата и санаториумите нѣколко пѣти, за да може и тая болестъ да бѣде поставена въ онѣзи рамки, които изискватъ правителствата за лѣкуването.

Що се отнася, г. г. народни представители, за болестта сифилисъ, ще трѣбва да кажа, че в България досега имаме: 10 диспансера на Дирекцията на народното здраве, 3 диспансера на фонда „Обществени осигуровки“, 9 кожно-венерически отдѣления при държавните болници и специални противосифилистични отряди, които се устройватъ споредъ нуждата. Тая година са предвидени два. Освенъ това имаме за борба противъ венерическите болести и всички мѣстни санитарни органи.

Относно болестта сифилисъ трѣбва да кажа, че тя, споредъ данните, с които разполага Дирекцията на народното здраве, прогресивно намалява в последните години. Това, че тя прогресивно и систематично намалява, е едно радостно явление.

Г. г. народни представители! Дохождамъ до въпроса за така наречения Институтъ за народно здраве. За този институтъ имаме вече гласуванъ специаленъ законъ. Предвижда се този институтъ да бѣде построенъ съ помощта на сѣдства, които ще ни бѣдатъ далени отъ така наречената Рокфелерова фондация. Това е една филантропска инициатива, една организация в Америка, която строи вече в много държави в Европа тѣзи така наречени институти за народно здраве. България е също така посочена като страна, в която се възнамѣрява да бѣде построенъ такъвъ институтъ за народно здраве.

По сведения, с които разполагамъ, този Институтъ за народно здраве ще бѣде построенъ половината за сметка на Рокфелеровата фондация. Той има на първо мѣсто за задача да разработва проблемите за опазване на народното здраве в всички разклонения и, на второ мѣсто, да подготви персонала за всички здравни служби в цѣлата страна. Това са двѣте главни задачи на този Институтъ за народно здраве, задачи, които са въпреки в цѣлия цивилизованъ свѣтъ и които са задачи и на бѣдещия нашъ Институтъ за народно здраве.

Въ този Институтъ за народно здраве ще бѣдатъ събрани всички институти, като Бактериологическия институтъ, Химическия институтъ и всички други институти, които са необходими за уреждане на санитарната служба в България.

Т. Кънчевъ (д. ст): Тѣ съставляватъ частъ отъ него.

Министър д-р А. Гиргиновъ: За нуждите на този институтъ, г. г. народни представители, вече се взе едно

мѣсто, за което стана дума вчера при дебатите въ Народното събрание. Това е едно мѣсто на ул. „Регентска“ при Химическия институт, което има размѣръ 5.000 кв. м. То е купено изключително съ срдѣства на Рокфелеровата фондация и е подарено на държавата за нуждите на бъдещия Институтъ за народно здраве.

Азъ трѣбва да кажа, че всички тукъ подозрения по отношение на това дѣло сж не само неумѣстни, не само некрасиви, но тѣ сж толкова много несправедливи и толкова много пакостни за България и за нейното име и за нашето народно дѣло, че не би трѣбовало да ги слушаме. Това мѣсто е избрано отъ председателя на Рокфелеровата фондация г. д-ръ Ръселъ, който е билъ въ България. На него сж му били посочени нѣколко мѣста, между които и онази започната постройка при Александровската болница за нуждите на Университета. Още преди инициативата за създаването на този Институтъ за народно здраве, при Александровската болница е почната една постройка, по която сж изразходвани известни суми за нуждите на катедрата по хигиена. Когато е дошълъ г. д-ръ Ръселъ и когато е трѣбвало да се дари мѣсто за този Институтъ за народно здраве, между другото на него му е било посочено и това мѣсто при Александровската болница. Университетътъ особено е искалъ да прехвърли тази започната постройка на Рокфелеровата фондация, за да може да бжде използвана. Представителятъ на Рокфелеровата фондация, обаче, който е искалъ да снабди института съ едно мѣсто, е намѣрилъ това мѣсто малко и неудобно за целта. Поради това нему сж били посочени и други мѣста. Посочено му е било и едно мѣсто къмъ окръжния затворъ, обаче и това мѣсто не е било одобрено отъ него; и впоследствие той е одобрилъ мѣстото при Химическия институтъ, което мѣсто е било купено отъ Рокфелеровата фондация, отъ благородния г. д-ръ Ръселъ, който следъ това го е подарилъ на държавата. Днесъ това мѣсто е притежание на българската държава и на това мѣсто ще се строи бъдещиятъ Институтъ за народно здраве, който ще облагодетелствува българския народъ, както е сторено и по отношение на други народи. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Този институтъ, г. г. народни представители, ще струва повече отъ 10-15 милиона лева. Още отъ сега сж турени на разположение, отредени сж за тая целъ въ настоящия моментъ, доколкото ми се простиратъ сведенията, 8 милиона лева отъ Рокфелеровата фондация, ... но постройката не е почната затова, защото се чака и българската държава да тури начало на своите грижи за създаването на този институтъ. Хората считатъ, че преди всичко българската държава трѣбва да покаже, че има охота за подобенъ институтъ, като предвиди известна сума за създаванетоъ му. Въ миналите бюджети сж предвиждани суми по 4 милиона лева за постройката и уреждането на този Институтъ за народното здраве, обаче тия суми не сж били отпущнати отъ управлението затова, защото държавното съкровище не е разполагало съ суми, поради голѣмата криза. Нашитъ държавни работи винаги сж вървели лошо, безъ смѣтка и безъ добъръ стопанинъ и; следователно, когато е трѣбвало да се отпусне такава сума за тая благородна инициатива, естествено е, че е нѣмало пари и Финансовото министерство е казвало, че не може да отпусне. И до този моментъ не сж отпущнати тѣзи 4 милиона лева, които евентуално да се събератъ съ други 4 милиона лева, та да се отпочне строежътъ на този Институтъ за народното здраве.

Въ сега разглеждания бюджетопроектъ, г. г. народни представители, ние предвиждаме сумата 4 милиона лева. Нека се надѣваме, че държавата ще намѣри възможностъ презъ текущата бюджетна година да турне тая сума на разположение, за да може да почне създаването на този институтъ, който е така необходимъ за нашата страна.

Т. Кънчевъ (д. ст): Извинете, г. министре! Въ специалния законъ за учредяване на Института за народното здраве се предвижда, че сумата, която е събрана досега по фонда за лѣкуване отъ бѣсъ, възлизаща на 4 милиона лева, и тя се прибавя къмъ този фондъ. Сега вие предвиждате тукъ други 4 милиона лева, ставатъ 8 милиона лева. Не е ли тая сжщата сума, която вие предвиждате?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Сжщата е.

Т. Кънчевъ (д. ст): Значи, въ наличностъ има 8 милиона лева. Трѣбва да се изясни.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ бюджетопроекта се предвиждатъ 4 милиона лева, не може да се харчатъ и други.

Т. Кънчевъ (д. ст): Азъ искахъ да Ви дамъ това освѣтление.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Сега въ бюджетопроекта предвиждаме само 4 милиона лева.

Т. Кънчевъ (д. ст): Но въ специалния законъ се предвиждатъ и други 4 милиона лева.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Може въ специалния законъ да се предвиждатъ, обаче тѣ ще дойдатъ въ общата каса, съгласно закона за бюджета.

Т. Кънчевъ (д. ст): По-добре ще бжде, ако станатъ 8 милиона лева.

Нѣкой отъ мнозинството: Хубаво е да станатъ и 18 милиона, ама да има откъде да се взематъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! По отношение този Институтъ за народното здраве азъ трѣбва да ви кажа, че на 22 априлъ настоящата година и Висшиятъ санитаренъ съветъ взе единодушно решение да помоли правителството, щото да се направи всичко възможно за чакъ по-скорошното му построяване и откриване.

Въ връзка съ този Институтъ за народното здраве, г. г. народни представители, и въ връзка съ ангажментитъ на България по отношение на така наречената Рокфелерова фондация е и така наречениятъ здравенъ центъръ въ София, който ние въ бюджетарната комисия го съкратихме. За този здравенъ центъръ въ София се предвиждаха около 400 хиляди лева годишно за дѣлата му издръжка.

Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да призная тукъ предъ васъ, че закриването на този здравенъ центъръ въ София е направило лошо впечатление на ония кръгове, у които преди всичко трѣбва да поддържаме добро мнение за България, за да получава тя непрекъснато помощи и за борба противъ малариата и за създаването на Института за народното здраве. При мене се яви и представителятъ на Рокфелеровата фондация, който изказа своето учудване и съжаление, че този здравенъ центъръ въ София, който досега е регистриралъ най-добри и най-благородни дѣла за опазването на народното здраве, ние сме го съкратили.

Азъ си позволявамъ, г. г. народни представители, да ви кажа, че въ този здравенъ центъръ сж извършвани следнитъ служби: първо, имало е свещателна станция за бременни. Презъ 1931 г. сж посетили станцията 211 бременни, а отъ станцията сж направени 259 посещения на бременни по домоветъ имъ. Второ, имало е свещателна станция за кърмачета. Презъ 1931 г. е имало две хиляди посещения на кърмачета въ станцията, а кърмачета сж били 552. 2.505 кърмачета сж били посещавани по домоветъ имъ, т. е. 60% отъ всички кърмачета въ района на здравния центъръ. Трето, имало е станция за малки деца отъ предучилищна възраст. Презъ 1931 г. 700 малки деца сж посещавали станцията, а 231 деца сж посещавани въ домоветъ имъ. Четвърто, въ този центъръ е имало и свещателна станция за ученици отъ основнитъ училища. Презъ 1931 г. 1.095 ученици сж посещавали станцията, а 1.300 ученици сж посещавани въ домоветъ имъ. 98% отъ ученицитъ сж били намѣрени за недѣлги и е било пристѣпено къмъ лѣкуването имъ. Пето, имало е жбоблъкарска служба за деца. Презъ 1931 г. 792 деца сж посещавали здравния центъръ, а 2.552 деца сж посетени по домоветъ имъ. Шесто, имало е противотуберкулозенъ диспансеръ. Презъ 1931 г. сж изследвани 1.531 лица. Отъ тѣхъ 239 сж намѣрени болни. Въ станцията е имало 2.045 посещения на болни и сж били посетени 1.327 болни въ тѣхнитъ домове. Седмо, имало е противовенериченъ диспансеръ. Презъ 1931 г. е имало 895 посещения на 57 венерици, които сж били прегледани. Презъ 1930 г. венеричитъ сж били 148 души, които сж дали 1.695 посещения.

Трѣбва да добавя, г. г. народни представители, още две обстоятелства. Първо, че този здравенъ центъръ работи въ най-низко културната, най-бедната, най-заразената отъ болести частъ на града — въ циганската махала. И второ, трѣбва да кажа, че тая здравенъ центъръ има всички си инвентаръ — Рентгеновъ апаратъ, жбоблъкарски кабинетъ, гинекологически кабинетъ, лаборатория, дори и кухнята, и мобилитъ — всичко това дадено даромъ отъ

Рокфелдеровата фондация. (Ржкоплъскания) И, по моему, г. г. народни представители, ще бъде една голѣма, капитална грѣшка да зачеркнемъ кредита за тоя здравенъ центъръ, защото той дава и лѣкари-пионери за други станции въ други градове, за да може това дѣло да се разрастне. Безспорно, това е още началото на работата на тоя Институтъ за народно здраве, това е така да се каже предисторията на тоя институтъ. Въ всѣки случай, това начало, което е една придобивка, ние не трѣбва да го унищожимъ. Азъ ще ви посоча какъ съ много малко сръдства ще можемъ да възстановимъ тоя здравенъ центъръ, защото зашто намъ е необходимъ здравниятъ институтъ. Можемъ да направимъ известни съкращения, като една отъ сестритѣ бѣде зачеркната, защото не работи; само три сестри сѣ. Ако искате да премахнете зѣболѣкаря, азъ бихъ се съгласилъ. Ако махнемъ зѣболѣкаря, тогава персоналитѣ разности ще бѣдатъ 134.400 л. Миналата година сѣ изхарчени не повече отъ 150.000 л. за наемъ, за вещи, ствени разходи; значи всичко за цѣлата година сѣ необходими 274.400 л. Отъ тѣзи 274.400 л. бюджетарната комисиия предвиди въ бюджетопроекта за два месеца сумата 67.400 л., защото този здравенъ центъръ сѣществувал вече два месеца и ще трѣбва, следователно, отъ бюджета да се посрещнатъ ония разходи, които сѣ били направени презъ тѣзи два месеца. Като извадимъ отъ 274.400 л. 67.400 л., оставатъ да предвидимъ допълнително още само 207.000 л. Следователно, здравниятъ центъръ ще струва 274.400 л., отъ които въ сѣщностъ ще предвидимъ само 207.000 л., защото останалитѣ 67.400 л. сѣ предвидени отъ бюджетарната комисиия. Съ това ние ще задоволимъ една такава благородна инициатива и ще дадемъ доказателство, че България желае да изпълни ангажментитѣ си за народното здраве, които сѣ вече международни ангажменти и които, естествено, България трѣбва всячески да ги изпълнява.

По отношение на кредититѣ, г. г. народни представители азъ после ще ви покажа, че Народното събрание по бюджетопроекта за администрацията и полицията направи едно спестяване отъ 1.152.800 л., отъ които вече сѣ ангажирани 217.000 л.; оставатъ на разположение по бюджета на народното здраве 935.800 л. Съ тази сума 935.800 л. ще можемъ да увеличимъ участъковитѣ лѣкари отъ 17, колкото сѣ въ проекта на бюджетарната комисиия, съ още 13, за да станатъ 30 и едновременно съ това ще имаме и за здравния центъръ надлежната сума и ще остане нѣщо. (Ржкоплъскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Азъ дохождамъ до двата главни, кардинални въпроси, които засѣгатъ здравеопазването на българския народъ. Това сѣ, първо, лѣкарската помощъ въ всичкитѣ населени мѣста въ България и, второ, доколко лѣкуването на населението трѣбва да бѣде гарантирано отъ държавната властъ. До създаването на закона за народното здраве презъ 1929 г. 15% отъ бюджета на Дирекцията на народното здраве е отивалъ за нуждитѣ на участъковитѣ санитарни служби, за лѣкуване и за даване лѣкарска и фелдшерска помощъ на населението. Следъ създаването на този законъ днесъ държавата въ своя бюджетъ не предвижда повече отъ 7% за тази целъ.

Г. г. народни представители! При старото положение държавната властъ главно се грижеше за даване лѣкарска помощъ на цѣлото население, обаче, както законътъ за окръжнитѣ съвети, така и законътъ за санитарното дѣло въ страната — „за опазване на народното здраве“ — предвиждаха, че окръжнитѣ постоянни комисиии, респ. окръжнитѣ съвети и общинитѣ, могатъ да създаватъ общински и окръжни лѣкарски и фелдшерски служби за обслужване на населението. Поради това предвиждане въ тѣзи два стари закони, държавата тукъ-тамъ гледаше да хвърли върху окръжнитѣ постоянни комисиии и общинитѣ отчасти даването на тая лѣкарска помощъ. До новия законъ отъ 1929 г. това, обаче, не можеше да стане напълно. Сега цѣлата лѣкарска помощъ е предоставена на окръжнитѣ съвети и на общинитѣ, които трѣбва да издържатъ така нареченитѣ участъкови лѣкари, било като сборни или като отдѣлни санитарни общини.

Даннитѣ въ това отношение, г. г. народни представители, сѣ следнитѣ: презъ 1908 г., преди войнитѣ, е имало участъкови лѣкари 29 и участъкови фелдшери 275 — всичко 304 санитарни органи, които сѣ били издържани отъ държавата; презъ 1909 г. — 63 участъкови лѣкари и 287 фелдшери — всичко 350; презъ 1910 г. — 98 участъкови лѣкари и 322 участъкови фелдшери; презъ 1911 г. — 40 участъкови лѣкари и 282 участъкови фелдшери, всичко 322; презъ 1912 г. — значи въ предвоенната година — 42 участъкови лѣкари за цѣлата страна, които се издържатъ отъ държавата, и 291 участъкови фелдшери.

Всичкитѣ тѣзи данни, г. г. народни представители, свидетелствуватъ, че лѣчебната помощъ въ села и градове, извънъ болницитѣ и институтитѣ на държавата, е била давана главно отъ фелдшерското съсловие. Това фелдшерско съсловие, следователно, е играло известна роля въ нашето санитарно дѣло, то е факторъ, то имасвоитѣ заслуги въ миналото, колкото и да е било, може би, по-слабо подготвено отъ лѣкарското съсловие. И трѣбва да се даде данъ на признателностъ на фелдшерското съсловие и да се констатира, че действително то е взело доста голѣмо участие въ санитарното ведомство; то продължава и днесъ още да служи и да взема голѣмо участие, както ще кажа по-нататъкъ.

Нека мина на годинитѣ следъ войнитѣ. Презъ 1921 г. е имало всичко 900 здравни служби, отъ които 526 сѣ били издържани отъ държавата или 58.4%; отъ окръжитѣ сѣ били издържани 291 здравни служби или 32.3%; отъ общинитѣ сѣ били издържани само 83 здравни служби или 9.30%.

Презъ 1922 г. е имало всичко 1.125 здравни служби, отъ които 690 или 61.3% сѣ били издържани отъ държавата, 326 или 29% отъ окръга, 109 или 9.7% — отъ общинитѣ.

Презъ 1923 г. здравнитѣ служби сѣ били 1.227, отъ които 695 или 56.6% сѣ били издържани отъ държавата, 419 или 34.1% — отъ окръжитѣ и 113 или 9.3% — отъ общинитѣ.

Презъ 1924 г. здравнитѣ служби сѣ били 1.264, отъ които държавата е издържала 687 или 54.5%, окръжитѣ сѣ издържали 450 или 35.7%, а общинитѣ — 127 или 9.8%.

Презъ 1925 г. здравнитѣ служби сѣ били 1.297, отъ които държавата е издържала 575 или 44.3%, окръжитѣ сѣ издържали 592 служби или 46.7%, а общинитѣ — 130 служби или 10%. Вие виждате, следователно, че въ 1925 г. държавата почва да увеличава здравнитѣ служби при окръжитѣ. Въ тази година здравнитѣ служби, издържани отъ окръжитѣ, превишаватъ вече ония, издържани отъ държавата. Презъ 1926 г. е имало 1.324 здравни служби, отъ които 545 или 41.2% сѣ били издържани отъ държавата, 644 или 48.6% — отъ окръжитѣ и 135 или 10.2% — отъ общинитѣ. Презъ тази година числото на здравнитѣ служби е било най-голѣмо и отъ тѣхъ по-голѣмата частъ сѣ били издържани пакъ отъ окръжитѣ. Държавата все повече и повече се освобождава отъ грижата по издържането на здравнитѣ служби.

Д. Нейковъ (с. д): Товарътъ минава на общинитѣ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Общинитѣ, презъ 1926 г., както ви казахъ, поематъ издържката на 135 здравни служби, които представляватъ 10.2% отъ всички.

Презъ 1927 г. здравнитѣ служби сѣ били 1.310, отъ които 497 или 37.9% сѣ били издържани отъ държавата, 673 или 51.4% — отъ окръжитѣ и 140 или 10.7% — отъ общинитѣ.

Презъ 1928 г. — последната година, която сме заварили преди новия законъ за народното здраве — здравнитѣ служби сѣ били 1.241, отъ които 468 или 37.7% сѣ били издържани отъ държавата, 608 или 49% — отъ окръжитѣ, и 165 или 13.3% — отъ общинитѣ.

Презъ 1929 г. — последната година, когато е гласуванъ законътъ — здравнитѣ служби сѣ били 1.182, следователно, тѣ вече значително сѣ намалѣли. Отъ тѣзи 1.182 здравни служби само 376 или 31.8% сѣ били издържани отъ държавата, 512 или 43.3% — отъ окръжитѣ и 214 или 24.9% — отъ общинитѣ.

Д. Нейковъ (с. д): Това е следъ новия законъ за народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Резултатътъ отъ новия законъ проличава въ 1930 г. главно, за която даннитѣ сѣ следнитѣ. Имало е вече спадане на службитѣ на 1.072, отъ които, обаче, държавата има само 98 служби, или 9.2%. Окръжитѣ сѣ приели 337 служби. И тѣ вече почватъ да намаляватъ своитѣ здравни служби, да ги прехвърлятъ на общинитѣ. Окръжитѣ сѣ издържали 337 здравни служби, които представляватъ единъ процентъ отъ 31.4%, значи крѣгло близо 60% отъ здравнитѣ служби сѣ прехвърлени на общинитѣ.

Презъ 1931 г. този процесъ се е още повече засилвалъ, докато идваме до днешното положение, когато държавата, както знаете, нѣма почти никакви здравни служби за лѣкуването на населението, извънъ лѣчебнитѣ заведения и другитѣ институти. Последниятъ бюджетъ, който Народниятъ

блокът завари, бѣше именно 10 служби, 10 участкови лѣкари, които ще трѣбва да бѣдат дадени тѣкмо кѣдето се намѣри най-голѣма необходимост и кѣдето има голѣма нужда, и кѣдето има най-голѣма беднотия, и предимно въ новитѣ земи.

Тѣзи резултати, г. г. народни представители, показватъ, че цѣлата система, въдворена чрезъ новия законъ на народното здраве въ България, по отношение лѣкуването на населението, е — нѣма друга дума, която може да се каже — фалирала. Защото окръжнитѣ съвети фалираха, общинитѣ фалираха и, следователно, законътъ, който предостави цѣлата тая работа на окръжнитѣ съвети и на общинскитѣ съвети, и той фалира заедно съ съветитѣ.

Д. Нейковъ (с. д): Обаче и вие запазвате тази система въ новия бюджетопроектъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Молл, г. Нейковъ!

Д. Нейковъ (с. д): Правя само тази констатация.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Понастоящемъ на служба на обществото сѣ около, крѣгло, 300 лѣкари и 500 фелдшери, които трѣбва да се издържатъ отъ окръжнитѣ постоянни комисии и отъ общинскитѣ съвети. Тѣ сѣ и сега на служба. Отъ тѣхъ действително има мнозина, които още нѣматъ пълна гаранция за получаването на заплатитѣ, които се предвиждатъ въ респективнитѣ бюджети. Обаче трѣбва да кажа, г. г. народни представители, че се взиматъ мѣрки, колкото е възможно, да бѣдатъ принудени и постоянни комисии, и общини да предвиждатъ тѣзи суми и да издържатъ лѣкаритѣ и фелдшеритѣ, обаче не навѣкъжде това е възможно, затова защото и окръжнитѣ съвети, и общинскитѣ съвети сѣ подложени вече на единъ процесъ на обедняване, на съкратяване на тѣхнитѣ ресурси и че тѣ не могатъ да издържатъ тази служба вече, макаръ че 50% отъ данѣка върху сградитѣ бѣше прехвърленъ върху общинитѣ, за да посрѣщатъ нуждитѣ по здравеопазването.

Въ това отношение, г. г. народни представители, се налага бърза и очевидна реформа. Реформата ще върви въ две направления: тя ще върви, първо, въ направление за заздравяването на окръжнитѣ съвети и общинскитѣ съвети, да бѣдатъ тѣ заздрави като институти на народа, които да могатъ да посрѣщатъ всички нужди, тѣмъ възложени и доколкото имъ сѣ възложени, като имъ се предоставятъ необходимитѣ сръдства за тая целъ. Грижитѣ, обаче за народното здраве трѣбва да се проявятъ и въ едно второ направление — въ реформирането на закона за народното здраве, въ реформиране на самата система въ нашия законъ за народното здраве. Реформитѣ въ тия две направления ще трѣбва да бѣдатъ турнати въ една обща хармония, за да могатъ действително въ послѣдствие да дадатъ възможностъ за създаване тѣзи здравни служби по всички населени мѣста. Днесъ цѣла България е разпредѣлена на участъци по отношение на здравнитѣ служби. Нѣма мѣсто, което въ общата организация на здравнитѣ служби да нѣма свой лѣчебенъ центъръ и лѣчебенъ органъ. Често пѣти, обаче, лицата, които изпълняватъ тия служби, се смѣняватъ, напуштатъ тѣзи лѣчебни центрове поради недостигъ въ паричната издрѣжка. Нашата задача е да се намѣри преди всичко възможностъ да се гарантира, да се осигури издрѣжката на всички тѣзи здравни служби, които днесъ, ако биха могли правилно да функциониратъ, всетаки щѣха да допринесатъ чрезмѣрно много за здравеопазването на населението.

Бюджетопроектътъ, който ви е предложенъ за разглеждане и за одобрение, въ това направление, г. г. народни представители, прави една крачка напредъ. Мѣрката е действително недостатъчна. Азъ не мога да кажа, че новитѣ лѣкари, които ние предвиждаме, 30 на брой — ще задоволятъ нуждитѣ Азъ, обаче, ще ви моля да приемете това наше нововъведение, защото имаме сръдства за тѣхната издрѣжка въ крѣга на кредититѣ, които сѣ отредени за Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве. Тия 30 лѣкари, безспорно, не сѣ достатъчни, като участкови лѣкари. Но засега ние правимъ това подобрене, за да дадемъ, въ всѣки случай, тукъ-таме — кѣдето има най-голѣма нужда, кѣдето има най-бедно население и кѣдето има най-страждуще население — въ известенъ размѣръ, една лѣчебна помощъ, осигурена отъ държавата. Това е, безспорно, една недостатъчна и, ако щете, една палиативна мѣрка,...

Д. Нейковъ (с. д): Нищожна.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:... обаче всетаки е нѣщо, защото се прави, безъ да увеличаваме кредита, тѣй като нѣма откѣде да вземемъ сръдства.

Освенъ това, г. г. народни представители, поставена е на дневенъ редъ проблемата и за издрѣжката и тя трѣбва да се разреши. Какъ ще се разреши, това е единъ въпросъ на близкото бъдеще. Какъ ще използваме ние данѣка за сградитѣ, какъ ще намѣримъ сръдства и за окръжни постоянни комисии, и за общини, за да издържатъ тѣ своитѣ лѣчебни служби, ако действително тѣ ще останатъ да се грижатъ за тѣхъ, това е единъ въпросъ, по който управлението има да вземе своето решение и да го реализира. Фондъ ли ще образуваме отъ данѣка върху сградитѣ, кооперации ли ще направимъ въ окръжитѣ, ще обединимъ ли лѣкарската служба въ окръжнитѣ съвети и ще направимъ кооперации отъ всички общини въ цѣлия окръгъ, като ще съсрѣдоточимъ въ окръга всички нужни сръдства за издържане тѣзи лѣчебни институти въ цѣлата страна за нуждитѣ на населението, тия въпроси трѣбва да се разгледатъ съ най-голѣма подробностъ. Ние сѣ палиативи не трѣбва да се задоволимъ, съ фиктивни работи не можемъ да се задоволимъ, съ системи, които сѣ несъстоятелни, не можемъ да се задоволимъ. Реформата е належаща, тя трѣбва да стане и сръдства за прокарване тая реформа ще трѣбва да бѣдатъ намѣрени. Азъ, г. г. народни представители, искамъ да бѣда оптимистъ, да мисля, че може да бѣде разрешена тази проблема. Ние въ скоро време ще сезираме народното представителство съ необходимитѣ мѣроприятия, да бѣдатъ тѣ възприети и санкционирани, да бѣдатъ турени въ действие и по тоя начинъ да разрешимъ въ крѣга на възможноститѣ, които сѣ дадени на България, и този въпросъ, който е единъ боленъ въпросъ и днесъ е въ пълнен хаосъ, неуреденъ въпросъ. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

На второ мѣсто, г. г. народни представители, е проблемата за лѣкуването на бедноболнитѣ. Азъ трѣбва да кажа, че винаги съмъ билъ партизанинъ на оная система, която съществуваше въ България преди последния законъ за народното здраве. Българската държава задѣлжаваше всички свои санитарни органи, всички болници и всички свои лѣкарски служби да лѣкуватъ безплатно бедноболнитѣ. Отъ 1929 г. се въведе другата система: да се лѣкуватъ бедноболнитѣ, обаче за смѣтка на общинитѣ...

Н. Стамболиевъ (з): Американската система!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:... следствие на което се породи една аномалия. Общинитѣ, за да предпазятъ себе си отъ голѣми разходи по лѣкуването на бедноболнитѣ, често пѣти отказватъ да дадатъ нуждитѣ свѣдетелства за бедноболни и затова не могатъ бедноболнитѣ, тия, които иматъ нужда отъ лѣкарска помощъ, да получатъ такава, затова защото не могатъ да получатъ отъ общината едно удостоверение за своето бедно положение. При днешнитѣ условия на бедни общини, при психологията, която съществува въ общинитѣ, кѣдето се употребява голѣмо внимание за посрещането на каталогнитѣ нужди, естествено, че трѣбва да се държи смѣтка за разходитѣ, които трѣбва да се правятъ, и отъ това гледище тая система се явява пакостна.

Г. г. народни представители! Азъ мисля, че погрѣшно се слага въпросътъ, че когато бедноболнитѣ се лѣкуватъ безплатно въ държавни болници, отъ държавни и обществени лѣкари, трѣбва непременно да се плаща. Въ България трѣбва да се наложи и тази повинностъ: всички лѣкари, които сѣ на държавна служба, при едно удостоверение, че единъ е бедноболенъ, трѣбва да го лѣкуватъ безплатно. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството) Споредъ менъ, нѣма никакъвъ резонъ, нито има професионални съображения, които да прѣчатъ за това.

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ А. Ляпчевъ) Вие направихте туй, г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Поправете го сега вие.

Д. Нейковъ (с. д): (Къмъ земледѣлцитѣ) Вие сте боляшинство, направете го. Опозицията ли искае да гона прави?

А. Циганчевъ (з): Ще го направимъ, но не може нѣ веднѣжъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Ние се намираме в едно бедствено положение и лѣкарътъ трѣбва да знае, че той преди всичко служи на човѣчеството. Той не служи само срещу възнаграждение. Лѣкарската служба е преди всичко една филантропическа служба. Извъ днешнитѣ сѣд-боносни времена, въ времена на едно народно бедствие, при единъ народъ, който е така обеднѣлъ, при една такава забатачена държава, при едни такива неуредици, каквито имаме, преди всичко дълъгъ е на всички лѣкари да въз-приематъ охотно тази идея, да лѣкуватъ бедноболнитѣ безплатно. Нѣма защо да задължаваме общинитѣ. Това ъфрорпийне трѣбва да поискаме да бѣде прокарано въ закона за бюджета, когато той дойде на второ четене, като чрезъ него се отгѣни наредбата въ закона за на-родното здраве, която задължава общинитѣ да плащатъ за лѣкуване на бедноболнитѣ. (Рѣкоплѣскания отъ мно-зинството) По този начинъ ние ще дадемъ възможностъ за лѣкуване на бедноболнитѣ безъ пари, безъ да отекча-ваме държавата. Въ бѣдеще, когато държавата забогатѣе, когато придобие по-голяма възможностъ да плаща, лѣкар-скиятъ трудъ какъ ще бѣде възнаграденъ, то е единъ въпросъ на бѣдещето. Днесъ всички сме въ мизерия, следователно всѣки има право да иска отъ единъ лѣкаръ, който се издържа отъ обществото — отъ държава, отъ община, отъ окръгъ, безразлично — да лѣкува бедно-болнитѣ безъ пари. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

Т. Кънчевъ (д. сг): Какъ ще ги лѣкуватъ, когато об-щинитѣ и окръжитѣ не могатъ да плащатъ, нѣматъ пари?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни предста-вители! Преди да завърша, трѣбва да кажа нѣколко думи по въпроса има ли корупция и партизанство въ сани-тарното ведомство. И азъ ще говоря за времето, презъ което съмъ билъ азъ въ Министерството на вътрешнитѣ работи и отъ когато е Народниятъ блокъ, затова защото азъ не мога да знаа какво е било преди него. Азъ знаа това, което е било въ наше време. Азъ трѣбва да кажа, г. г. народни представители, че всички упрѣци за ко-рупция и за партизанство сѣ едни неоснователни и не-справедливи упрѣци. Подмятанята, които се правятъ днесъ по отношение на санитарното дѣло, сѣ едни подмятанята, които преди всичко не сѣ справедливи, че отговарятъ на истината, защото нищо друго не се преследва толкова много въ санитарното ве-домство, колкото корупцията и партизанството, колкото лошитѣ навици било на лѣкари, било на фелдшери, било на каквито и да е други санитарни служители. Ние не сме се стѣснявали да налагаме най-големитѣ наказания всѣ-кога, когато е имало случай да се провини нѣкой. Онова, което се изнася тукъ, г. г. народни представители, по отношение на домакинитѣ въ разнитѣ болници, то трѣбва да получи известно освѣтление. Вѣрно е, че въ болни-цитѣ въ градоветѣ: Видинъ, Ломъ, Ловечъ, Враца, Стара-Загора, София, Морскиятъ санаториумъ, въ минало време — не въ наше време, да се отбележи добре — въ времето на Словора, сѣ били открити злоупотрѣбления, извършени отъ респективнитѣ домакини на болницитѣ. Обаче трѣбва да кажа, г. г. народни представители, че тия домакини, следъ като сѣ били открити като злоупотрѣбители, сѣ били осѣдени и сѣ били пратени въ затвора.

Второ обстоятелство, което трѣбва да се помни, то е, че тѣзи домакини, които сѣ били заловени въ злоупотре-пѣния, сѣ били назначавани по силата на закона за бюджета за 1928/1929 г. отъ Министерството на финанситѣ, защото въ респективния членъ на закона за бюджета за 1928/1929 г. се казва, че домакинитѣ и помощникъ-дома-кинитѣ сѣ органи на Министерството на финанситѣ и се назначаватъ отъ министра на финанситѣ. Всичкитѣ тѣзи домакини, които сѣ били заловени въ злоупотрѣбления, сѣ били назначени отъ Министерството на финанситѣ, не отъ директора на народното здраве или отъ Министер-ството на вътрешнитѣ работи. Днесъ вече домакинитѣ сѣ подъ контрола на Дирекцията на народното здраве и трѣбва да ви кажа, че тя нѣма да се церемони да прес-ледва всѣки злоупотрѣбитель. И азъ, г-да, всѣки пѣтъ съмъ билъ партизанинъ на едно засилване на наказател-ната репресия за тия злоупотрѣбители. Единъ такъвъ извергъ, който отива въ болницата да краде отъ болнитѣ, трѣбва действително да бѣде наказанъ най-строго. (Рѣ-коплѣскания отъ мнозинството) И наказателниятъ законъ въ това отношение ще трѣбва да бѣде реформиранъ, за да се създаде една по-голяма отговорност и същевре-менно да се предотвратятъ такива престѣпления.

Т. Кънчевъ (д. сг): И затова закрихте отдѣлението за лѣчебнитѣ заведения, което упражняваше контролъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Кънчевъ, недейте го-вори работи несериозни, защото преди всичко лѣчебнитѣ заведения си иматъ пакъ органъ, който ще ги ръководи; недейте говори работи, които изглежда, че само отъ па-ртизанство говорите. Вие искате вѣчно да бѣдете дребнави, вѣчно да бѣдете заядливи. Азъ Ви говоря за домаки-нитѣ изверги и злоупотрепителители, а Вие ми говорите за началника на лѣчебнитѣ заведения. Азъ Ви говоря за санкции противъ тѣзи злоупотрепителители.

Т. Кънчевъ (д. сг): И въ Ваше време сѣ правени зло-употрѣбления.

А. Николаевъ (з): Вие избихте хиляди души. Вие по-крихте България въ черно и сега говорите за здравни институции! Мълчете поне. Не се обаждайте.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни)

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни предста-вители! Лѣчебнитѣ заведения сѣ подъ ръководство и кон-тролъ най-ефикасенъ и ще бѣдатъ подъ такъвъ по си-лата на новия бюджетъ, както ще бѣдатъ всички служби. Следователно всѣко противно твърдение е едно несери-озно твърдение и едно твърдение, което не отговаря на истината.

Г. г. народни представители! Що се отнася до персонала, азъ трѣбва да кажа, че въ санитарното ведомство има уста-новенъ значителенъ стабилитетъ. Законътъ предвижда много голѣми цензове, които се съблюдаватъ, и дотогава, докогато ние сме тукъ, безспорно, ще съблюдаваме закона. Не може да има партизанство и да се нарушава законътъ. И трѣбва да признаемъ, че днешниятъ директоръ на на-родното здраве е най-малко човѣкътъ, който желае да партизанствува и да нарушава законитѣ. Той има голѣми неприятелители, защото е, може би, много строго при стро-гоститѣ, които се предвиждатъ въ закона.

Г. г. народни представители! Азъ нѣма да се спирамъ на други нѣкои закачки, които се казаха тукъ вчера и които не искамъ да ги вмѣствамъ въ моя говоръ, затова защото сѣ дребнави. Напр., че нѣкакъвъ окръженъ лѣ-каръ билъ несправедливо гоненъ, преследванъ, когато въ сѣщностъ е билъ само премѣстенъ и, понеже не е искалъ да отиде въ провинцията, впоследствие е билъ уволненъ.

Азъ нѣмахъ за целъ да защищавамъ минали грѣшки, минали действия; азъ искахъ само да дамъ една картина за днешното санитарно положение на страната, искахъ да кажа съ какви срѣдства разполагаме, какви сѣ нашитѣ институти, искахъ да посоча недѣлитѣ, да кажа какви сѣ перспективитѣ за бѣдещето и какви трѣбва да бѣдатъ бѣдешитѣ реформи.

За бюджетопоекта, който сега разглеждаме, трѣбва да кажа, че има четири нѣща, които го характеризиратъ.

На първо мѣсто, въ този бюджетопоектъ за пръвъ пѣтъ сѣ значително съкратени разходитѣ за централното управление. Вѣрно е, че още въ бюджета за 1922/1923 г. сѣ били предвидени шестъ отдѣления въ санитарната ди-рекция, а днесъ ние ги съкратяваме на три. Сѣ съкраще-нията, които правимъ, се получава едно благоприятно съ-отношение между разходитѣ за издрѣжка на централното управление и разходитѣ изобщо за санитарно дѣло. Съ този бюджетопоектъ за пръвъ пѣтъ имаме такава съот-ношение между разходитѣ за централното управление и разходитѣ за лѣчебнитѣ институти, за лѣчебния персо-налъ, разходитѣ въобще за лѣчебното дѣло въ България.

На второ мѣсто, г. г. народни представители, туря се едно по-осезателно начало за поемане издрѣжката на уча-стъковитѣ лѣкари, на участъковитѣ здравни служби отъ страна на държавата. Предвиждаме 30 души участъкови лѣкари, които ще бѣдатъ 30 сигурни пионери въ помощъ на страждущето население въ ония мѣста, където се чув-ствува най-голяма нужда. (Рѣкоплѣскания отъ мнозин-ството) Това е, въ всѣки случай, единъ напредѣкъ, ма-каръ и недостатъченъ, но въ всѣки случай единъ напре-дѣкъ, който отличава тазгодишния бюджетопоектъ.

На трето мѣсто, г. г. народни представители, ние пред-виждаме въ бюджетопоекта 400 хиляди лева плюсъ за поправка на санаториума въ Искрецъ и на болницата въ Ловечъ. И въ бюджетопоекта на Министерството на об-ществениитѣ сгради се предвижда кредитъ за сѣщитѣ цели за поправянето на тия два лѣчебни институти. Болницата въ Ловечъ е една добра болница, която се застрашава отъ миязитѣ, които се образуватъ около нея вследствие

липсата на канализация. Така че ние туряме начало за благоустройството на лъчебните институти въ нашата страна.

На четвърто място, г. г. народни представители, нашият бюджетопроект ще бъде увънчанъ съ една реформа — това е безплатното лъкуване на бедноболните. Това е нѣщо ново, което характеризира санитарната политика на днешната власт. Бедноболните ще се лъкуват безплатно. По този начинъ ще дадемъ възможност на общинитѣ да не харчатъ за своитѣ бедноболни и така ще увеличимъ възможността да поддържатъ тѣ своитѣ участъкови лѣкари. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

И така, г. народни представители, ние даваме въ настоящия бюджетопроектъ на българския народъ онова, което можемъ да дадемъ, въодушевени отъ най-добри намѣрения и ръководени отъ едно главно наѣрение — да служимъ на народа, да пазимъ неговото здраве, което е толкова ценно и толкова скъпо богатство. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители! Моля ония отъ васъ, които сж направили предложения по различни параграфи на бюджета, да внимаватъ и да взематъ думата, когато дойдемъ до респективния параграфъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Искамъ думата по заглавието.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Имате думата.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Отива на трибуната)

Н. Гавриловъ (нац. л): Нали се дебатира два дена все по заглавието?

Н. Захариевъ (з): Да се даде заглавието на гласуване.

Н. Гавриловъ (нац. л): Да се гласува заглавието.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Но въпрѣки това, азъ искамъ да говоря.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нека се гласува заглавието, а Вие ще вземете думата по § 1.

А. Ляпчевъ (д. сг): Мога да взема думата и по § 1. Като искате. Шомъ се гласува заглавието, ще говоря по § 1.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Ще положи на гласуване заглавието.

Който приематъ заглавието на бюджетопроекта, както бѣ прочетено, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Н. Стамболиевъ (з): Г. Ляпчевъ! Вие забравихте парламентарната практика.

А. Ляпчевъ (д. сг): Мога да говоря по § 1, следъ като се гласува заглавието.

Н. Стамболиевъ (з): Но Вие се качихте на трибуната да говорите по заглавието.

А. Ляпчевъ (д. сг): Самъ председателятъ ме извика на трибуната да говоря по заглавието.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията намали кредита за заплати отъ 53.729.000 л. на 53.636.400 л.

Кредитътъ за безотчетни пѣтни и дневни — отъ 471.300 л. увеличи на 521.600 л.

Въ алинея трета думата „жининаръ“ става „жининари“. Общиятъ кредитъ за заплати по § 1 се намалява отъ 56.200.000 на 56.158.000 л.

Въ обяснителната таблица комисията направи следнитѣ промѣни:

На стр. 11, Главна дирекция на народното здраве, централно управление — се предвижда „1 секретаръ, той и на Върховния медицински съветъ“, съ месечна заплата 5.950 л., годишна — 71.400 л.

На същата страница отдѣленията вмѣсто 6 ставатъ 3. Вмѣсто „Отдѣление за администрация, хигиена и статистика“, става „Отдѣление за здравнитѣ служби“.

Къмъ същото отдѣление „Инспекторъ-лѣкаръ за училищна хигиена — той и неговъ помощникъ“ става „Ин-

спекторъ на лъчебнитѣ заведения“, като месечната му заплата се намалява отъ 5.950 л. на 4.000 л., а годишната отъ 71.400 л. на 48.000 л. Длъжността „Главенъ инспекторъ и инженеръ-хидрологъ“ се заличава.

Къмъ „Лѣкаръ-статистикъ“ се прибавятъ думитѣ: „той и инспекторъ-епидемиологъ“.

Следъ „статистици“ се прибавя думата „бройци“.

Длъжността „Старши кондукторъ“ се заличава.

Заличава се и длъжността „Сестра-инспекторка“.

Общиятъ кредитъ за „Отдѣление за здравнитѣ служби“ отъ 558.600 л. се намалява на 344.400 л.

„Отдѣление за лъчебни заведения“, заедно съ предвидения кредитъ за него — 146.400 л. — се заличава.

„Отдѣление за заразни болести“ става „Отдѣление за заразни и социални болести“.

Къмъ думитѣ „Началникъ на отдѣление-лѣкаръ — той и главенъ инспекторъ“ се прибавятъ думитѣ „по маларията“.

Вмѣсто „Инспекторъ-лѣкаръ-епидемиологъ и по заразни болести“ става „Инспекторъ-лѣкаръ по социалнитѣ болести“.

Къмъ същото отдѣление се предвиждатъ следнитѣ нови длъжности:

1 главенъ инспекторъ инженеръ-хидрологъ, съ месечна заплата 9.350 л., а годишна — 112.200 л., и

1 инспекторъ лѣкаръ по училищна и детска хигиена, съ месечна заплата 5.950 л., а годишна — 71.400 л.

„Отдѣление за социални болести“ и предвидениятъ кредитъ за него — 183.600 л. — се заличава. (Андрей Ляпчевъ слиза отъ трибуната)

И. Василевъ (з): Г. докладчикъ! Помощникътъ ти избѣга.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Да.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не бѣгамъ азъ. По-скоро вие можете да избѣгате. Азъ съмъ си все тукъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): „Отдѣление за надзоръ върху лѣкарствата, химикалитѣ и силно действащитѣ вещества“ става „Отдѣление за надзоръ върху лѣкарствата и химикалитѣ“.

Следъ „Началникъ на отдѣление — магистъръ на фармацията“ се заличаватъ думитѣ „той и главенъ инспекторъ“.

Вмѣсто „3 магистри на фармацията, подначалници-инспектори“, става „3 инспектори-магистри на фармацията“.

Въ п. 6 „Инспекторатъ по маларията“ — единъ главенъ инспекторъ-лѣкаръ, съ годишна заплата 112.200 л., се заличава.

Въ п. 7, който става п. 4, се заличава 1 помощникъ-домакинъ съ годишна заплата 24.600 л.

Всичко служителитѣ въ централното управление се намаляватъ отъ 48 на 42, а кредитътъ за същото се намалява отъ 2.277.000 л. на 1.851.000 л.

Въ началото на стр. 12 се заличава „Глава II“.

На същата страница общиятъ кредитъ по точка II — Институтъ за народно здраве — отъ 1.692.000 л. става 1.692.600 л. — печатна погрѣшка.

На стр. 13, „Санитарна служба въ окръжитѣ и околитѣ“, окръжнитѣ лѣкари отъ 15 се намаляватъ на 10 и съобразно съ това общиятъ кредитъ се намалява отъ 1.377.000 л. на 918.000 л.; 15 дѣловодители се намаляватъ на 10 и съобразно съ това общиятъ кредитъ се намалява отъ 441.000 л. на 294.000 л.; 20 писари се намаляватъ на 15 и съобразно съ това общиятъ кредитъ се намалява отъ 492.000 на 369.000 л.; 15 прислужници се намаляватъ на 10 и съобразно съ това общиятъ кредитъ се намалява отъ 288.000 л. на 192.000 л. Общо броятъ на служителитѣ отъ 65 се намалява на 45 и съобразно съ това общиятъ кредитъ се намалява отъ 2.693.000 л. на 1.868.000 л.

80 околийски лѣкари въ санитарнитѣ околии се увеличаватъ на 87 и съобразно съ това общиятъ кредитъ отъ 5.520.000 л. се увеличава на 6.003.000 л. Въ текста се заличаватъ думитѣ: „Службата на околийскитѣ лѣкари въ градоветѣ: Варна, Русе, Видинъ, Кърджали, Кюстендилъ, Петричъ и Хасково се завежда отъ окръжнитѣ лѣкари въ тия градове“.

5 участъкови лѣкари се увеличаватъ на 17 и съобразно съ това общиятъ кредитъ се увеличава отъ 255.000 л. на 867.000 л.

Съответно се увеличават пътните и дневните на 87 околийски лѣкари отъ 240.000 л. на 261.000 л. и на 17 участъкови лѣкари отъ 12.000 л. на 40.800 л. Всичко кредитътъ по т. V се увеличава отъ 9.680.000 л. на 9.999.800 л.

Борба съ маларията — стр. стр. 14 и 15. Заплатите на районните инспектори-лѣкари се намаляватъ отъ 5.950 на 5.750 л. едному, и годишната заплата се намалява отъ 71.400 л. на 69.000 л. и съответно общият кредитъ по буква Б отъ 2.635.660 л. се намалява на 2.604.460 л. Всичко по т. VI кредитътъ отъ 5.167.860 л. се намалява на 5.136.660 л.

Въ болниците въ Ловечъ, Пловдивъ, Русе и Стара-Загора единъ рентгенологъ става рентгенологъ-лѣкаръ.

На стр. 22 заплатата на домакинъ-отчетникъ въ Ломъ е погрѣшно отпечатана 29.640 л.; трѣбва да се чете 29.400 л. Сѣщо общият кредитъ за заплатата на единъ писаръ — помощникъ-домакинъ е погрѣшно отпечатана на 24.400 л.; трѣбва да се чете 24.600 л.

На стр. 23, въ „9. Сливенъ“ 1 аптекаръ става помощникъ-аптекаръ и съобразно съ това месечната му заплата се намалява отъ 4.400 л. на 3.050 л., а годишната му заплата се намалява отъ 52.800 л. на 36.600 л. По този начинъ кредитътъ за Сливенската второстепенна болница се намалява отъ 652.200 л. на 636.000 л.

На стр. 24 текстътъ „в) Третостепенни болници“ се заличава и болниците въ Бѣла-Слатина, Карлово и Фердинандъ ставатъ второстепенни болници и съответно получаватъ нумерацията 12, 13, 14. За новитъ второстепенни болници се предвижда по единъ управителъ-лѣкаръ съ 5.950 л. месечна заплата или 71.400 л. годишно. По този начинъ кредитътъ се увеличаватъ: за болницата въ Бѣла-Слатина отъ 253.200 л. на 324.600 л.; за болницата въ Карлово отъ 242.400 л. на 313.800 л. и за болницата въ Фердинандъ отъ 280.800 л. на 352.200 л. Всичко за второстепенни болници се предвиждатъ 7.083.600 л.

На стр. 25 почва изброяването на третостепенните болници въ: Айтосъ, Балбунаръ, Бѣлоградчикъ, Бѣла, Брѣзникъ, Василико, Елена, Елхово, Ески-Джумая, Котелъ, съприютъ за душевноболни, Кула, Казанлъкъ и т. н. Въ „Ески-Джумая“ има печатна грѣшка: заплатата на единъ фелдшеръ-домакинъ да се чете 2.450 л. вмѣсто 2.150 л. Въ Орѣхово се предвижда единъ възпитателъ съ 2.350 л. месечна заплата или 28.200 л. годишна заплата; „2 болногледачки“ ставатъ „3 болногледачки“ и общият кредитъ за заплатата на тримата се увеличава отъ 38.400 л. на 57.600 л. По този начинъ кредитътъ за болницата въ Орѣхово се увеличава отъ 176.400 л. на 223.800 л.

Всичко за третостепенни болници се предвиждатъ 2.835.000 л. вмѣсто 3.564.000 л.

На стр. 30 въ „VIII. Здравенъ центъръ въ София“, се предвиждатъ заплати само за два месеца, за априлъ и май, а именно: 1 началникъ съ възнаграждение 300—500 л. месечно — 1.000 л. 3 лѣкари-ръководители съ възнаграждение по 300—400 л. месечно — 2.400 л. 1 зѣболѣкаръ — 7.400 л. 2 сестри инструкторки — 11.200 л. 2 сестри посетители — 9.200 л. 1 прислужникъ — 3.200 л. Всичко по т. VIII — 34.400 л.

На сѣщата страница за повишение се предвиждатъ, вмѣсто 1.105.800 л. — 1.127.800 л. А всичко, вмѣсто 60.800.000 л., се предвиждатъ 60.758.000.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрея Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! На първо мѣсто благодаря на г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, защото той ме освобождава да се спирамъ по всички ония невѣрни работи и упрѣци, които се правѣха било тукъ, било въ бюджетарната комисия. Но и той, длъженъ да даде своята данъ на настроянията, ни съобщилъ тукъ своитъ намѣрения по два важни въпроси. Първо, по въпроса за лѣкарската помощ и, второ, по въпроса за болничното лѣкуване.

Законътъ, който е въ сила, ви е известенъ; и много години преди да се приеме той, практически се е прилагала една система въ съгласие съ тоя законъ. Законътъ не е направилъ нищо особено, освенъ да санкционира онова, което здравиятъ разумъ е подсказалъ да се практикува. Още отъ 1908 г. — както забелязахте отъ цифритъ, които ви даде г. министрътъ на вътрешнитъ работи — постепенно лѣкарската помощ, участъковитъ лѣкари все повече и повече лѣгатъ върху изборнитъ учреждения —

т. е. лѣкаритъ, които ще лѣкуватъ, да бждатъ въ зависимостъ отъ ония, които лѣкуватъ. Това нѣщо се узакони съ закона отъ 1929 г. Той друго не направи.

Второ. Въ тоя законъ се предвиди — и противъ това много се вика — общинитъ да издържатъ своитъ бедноболни за лѣчението имъ въ държавнитъ болници. Ако общината намѣри, че даденъ боленъ е беденъ, тя трѣбва да понесе разноснитъ за цѣренето му въ държавната болница. Безспорно, и дветъ тѣзи разпоредби на системата, усвоена въ продължение почти на 25 години и уредена съ закона въ 1929 г., предполагатъ, че изборнитъ учреждения, окръжитъ и общинитъ, ще иматъ възможностъ да платятъ било издржката на участъковитъ лѣкари, които отъ денъ на денъ ще бждатъ въ тѣхна тежестъ, било издржката на бедноболнитъ. Когато се говори за бедноболни, веднага трѣбва да припомнимъ, че всички бедноболни отъ заразителни болести се лѣкуватъ за смѣтка на държавата, за тѣхъ общинитъ не плащатъ. Общинитъ остава да плащатъ за ония бедноболни, които се лѣкуватъ отъ незаразителни болести; а тѣ относително не сѣ повечко, отколкото болнитъ отъ заразителни болести. За лѣкуване на тия болни, обаче, сѣ нуждни парични срѣдства. Но кѣде е по-големъ контрольтъ: когато ще се знае, че държавата тамъ, далече нѣкъде, ще плати разноснитъ за болния, или когато общината ще понесе тази тежоба? Ето смисълътъ на тая разпоредба въ закона отъ 1929 г.

Н. Стамболиевъ (з): Смисълътъ е този, че общинитъ нѣматъ срѣдства.

А. Ляпчевъ (д. сг): Изслушайте ме докрай.

Н. Стамболиевъ (з): Понеже въ 1929 г. Вие теоритизирахте, искамъ да Ви кажа, че понеже общинитъ нѣматъ никакви срѣдства, докато намѣрятъ такива, болнитъ ще изиратъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте, изслушайте ме! Още нищо не съмъ казалъ.

Н. Стамболиевъ (з): Въ 1929 г. ние не се съгласихме съ Вашата теория, която Вие проповѣдвахте и която ние не сподѣляме.

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте, ще видите моята теория!

Н. Стамболиевъ (з): Вие казахте: болнитъ трѣбва да се лѣкуватъ отъ общинитъ, здравето на народа трѣбва да бжде повѣрено на общинитъ — когато общинитъ нѣматъ никакви срѣдства и по тоя начинъ остава само Вашата теория.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Ляпчевъ (д. сг): Кѣде контрольтъ е по-силенъ: когато бедноболнитъ ще се лѣкуватъ съ свидетелство за бедностъ отъ общинитъ въ държавнитъ болници, за смѣтка на държавата, или когато ще се лѣкуватъ пакъ въ държавнитъ болници, съ свидетелства за бедностъ, за смѣтка на общинитъ? Не може да има споръ, че контрольтъ ще бжде по-силенъ, когато това лѣкуване става за смѣтка на общинитъ.

Сега идва голѣмиятъ въпросъ: ами срѣдства за общинитъ? Каза ви г. министрътъ, знаете и вие сами, че даякътъ сгради се предостави на общинитъ предимно за тая целъ; значи специално на общинитъ се дава възможностъ тѣ да иматъ единъ приходъ отъ 70.000.000 л., срещу който сѣ имали разходъ 17—18 милиона лева за лѣкуване на бедноболнитъ отъ държавата.

Декладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Това е фиктивенъ приходъ, само на книга.

А. Ляпчевъ (д. сг): Плюсъ това — което е най-сѣщественото — дава имъ се възможностъ съ течение на времето да иматъ единъ обектъ за облагане, който, споредъ нуждитъ на общинитъ, може да бжде много по-силно обложенъ, и, следователно да има много повече приходи въ общинитъ и да се подпомогне удовлетворително на тази голѣма нужда отъ лѣкуване и лѣкарска помощъ, които отъ денъ на денъ ще расте — ще расте въ колосални размѣри, това да го знаете! Който ще да управлява тукъ, нѣма да бжде въ положение да удовлетвори тѣзи нужди съ държавни срѣдства — азъ това го предсказвамъ.

И така, даде се възможностъ на общинитъ да иматъ единъ приходъ нѣколко пѣти по-големъ отъ дотогавашния и да иматъ единъ обектъ за много по-големо облагане съ течение на времето.

А. Капитановъ (з): Отъ такива пророци доходме до това дередже!

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте! Щомъ викате, значи, нѣщо ви боли. Изслушайте ме докрай! Азъ ще се съглася съ васъ — добре!

Сега, г. министърътъ ни обещава, че всички болни — не само заразеноболнитъ — ще се лѣкуватъ безплатно отъ държавата, щомъ общинитъ издаватъ свидетелства. Азъ, обаче, не виждамъ въ бюджета му да е предвиденъ параграфъ съ кредитъ за тая целъ.

А. Капитановъ (з): Не само беднитъ ще лѣкуваме безплатно, но и сирацитъ, които не оставихте.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. министърътъ каза, ако паметътъ ми не ме лъже — моля го даже, въ случай на нужда, да ме поправи — че имало нужда отъ 16.000 или 14.000 легла, а сме имали 1.600 легла за туберкулозно-болнитъ. Отъ тѣзи 1.600 легла, почти половината сѣ дотъкмени презъ мое време — отъ мене, лошиятъ. Въ мое отсъствие вие ме ругахте — както четохъ — че съмъ строилъ болници и съмъ прахосвалъ пари въ строене на болници. Сега признавате, че сѣ нуждни най-малко 16.000 легла, а пъкъ имаме само 1.600, и то дотъкмени — отъ кого? — отъ тоя лошъ човѣкъ.

Н. Стамболиевъ (з): Не сме противъ строенето на болници, а сме прогивъ системата, по която ги строятъ. Тамъ е разликата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Съ тѣзи пари, които вие изхарчихте отъ заема за строежъ на болници, ако имаше малко разумъ у васъ и ако вие правѣхте нѣщо, което да е обмислено, вие можехте да оръсите цѣлата страна съ много и много съоръжения отъ санитаренъ характеръ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ се радвамъ, че г. министърътъ, който бѣше си позволилъ въ мое отсъствие да казва, че пари сѣ прахосани и разпиляни, заявява сега, че ако имало повече разумъ — приемамъ, ако бѣше неговиятъ разумъ — щѣше да се направи нѣщо повече.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да, да. Вие само едно сте доказвали — че нѣмате разумъ. Само това сте доказвали.

А. Ляпчевъ (д. сг): Въ всѣки случай това, което е направено, е могло да бѣде направено съ моя разумъ и съ добросъвестността на хората, които азъ съмъ назначилъ специално, за да изразходватъ тѣзи пари — хора съ доказани знания и съ доказана порядъчностъ — и като се изхарчиха милиарди, никой отъ васъ не смѣе да посочи нѣщо злоупотребено.

Н. Стамболиевъ (з): Ние мѣгамъ повече за държавнитъ нужди.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Много е фаталенъ Вашиятъ разумъ. Вие изхарчихте 5 милиарда и половина за нищо. Дайте тѣзи пари намъ сега, за да видете какво ще направимъ!

А. Ляпчевъ (д. сг): И тѣй, г. г. народни представители, г. министърътъ каза, че били нуждни 16.000 легла, а имало само 1.600.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Болници сте строили, но сами не знаете защо сте ги строили.

С. Василевъ (д. сг): Нѣма защо да приказвате, г. Ляпчевъ! И министърътъ Ви прекъсва, и всички Ви прекъсватъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Понеже той на мене възражава.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. министърътъ каза още, че ще се лѣкуватъ безплатно всички болни. Тогава азъ питамъ г. министра: кѣде ще настани тѣзи болни? Числото на тѣзи, които ще може да се настани, ще бѣде, за жалостъ, много ограничено. Питамъ го на второ мѣсто: като ще ги цѣри за смѣтка на държавата, кѣде му е кредитътъ въ бюджета? Нѣма кредитъ. Нѣма да ги цѣри държавата. Ами какво ще стане? Да помогна на г. министра, за да не излѣзе на лъжа. Ще кажа какво ще трѣбва да става.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Ляпчевъ! Сигурно не сте разбрали нищо отъ това, което съмъ говорилъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ съмъ разбралъ. — Г. г. народни представители! Какво става съ тѣзи свидетелства, които общинитъ издаватъ на бедноболни, за да се лѣкуватъ въ държавнитъ болници за смѣтка на общинитъ?

А. Капитановъ (з): Такъвъ ли е парламентарниятъ редъ — да се приказва половинъ часъ, следъ като е говорилъ министърътъ? Такъвъ ли парламентаристъ сте Вие?

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ говоря съ малко стѣснение за щедростта, съ която се издаваха такива свидетелства отъ общинитъ на бедноболни по-рано. Безспорно, смисълътъ е тамъ, че тѣзи свидетелства, които се даваха отъ общинитъ на признати отъ тѣхъ за бедни болни да се лѣкуватъ въ държавнитъ болници, даватъ възможностъ и сега на такива бедноболни да се лѣкуватъ безплатно въ държавнитъ болници.

А. Капитановъ (з): Да те пази Господъ, да си беденъ, че да вземашъ удостоверение!

А. Циганчевъ (з): (Възражава нѣщо)

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте, седете си тамъ! Недейте лѣга!

Отъ мнозинството: Ей-й-й!

А. Ляпчевъ (д. сг): Или искате да ревете? Ревете го-гава, а пъкъ азъ ще почакамъ.

А. Капитановъ (з): Ние отъ тебе виждаме какъ се реве; ти реवेशъ повече отъ насъ.

А. Неновъ (раб): Той ви командува.

А. Капитановъ (з): Той васъ може да командува, защото сте неговъ рожба, а не насъ. Насъ може да командува народътъ.

А. Неновъ (раб): Васъ Гиргиновъ и Мушановъ ви командуватъ днесъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Казахъ, че ще помогна на г. министра на вътрешнитъ работи, при неговата декларация, че ще лѣкува признатитъ за бедни болни по общински свидетелства безъ пари въ държавнитъ болници.

А. Капитановъ (з): Ти като се разболѣешъ, ще те пратимъ пакъ въ странство.

А. Ляпчевъ (д. сг): Позволете ми да ви разясня този въпросъ. И сега всички болни, признати по свидетелства отъ общинитъ за бедни, се приематъ на лѣчение въ държавнитъ болници и се лѣкуватъ безплатно, макаръ общинитъ да не сѣ внесли нито стотинка за тая целъ. Обаче едно става, което ще трѣбва да става. Когато ще почнатъ постановленията по прехвърления данѣкъ сгради върху общинитъ, държавнитъ бирници, като ще даватъ тоя данѣкъ на общинитъ, ще удържатъ разноснитъ, направени за лѣкуване на бедноболнитъ въ държавнитъ болници, срещу издаденитъ отъ общинитъ свидетелства. Тѣй е, нѣма ограничение.

Въ бѣдеще г. министърътъ какво може да направи? Или ще следва същата система и когато дойде да получаватъ общинитъ приходитъ отъ тоя данѣкъ, ще имъ се правятъ съответнитъ удрѣжки за направенитъ разноси по лѣкуване на бедноболнитъ, съгласно издаденитъ отъ общинитъ свидетелства, или пъкъ — ако щете, направете го — ще трѣбва данѣкътъ сгради, отъ данѣкъ, съ който се ползуватъ общинитъ, да го превърнете на данѣкъ, отъ който ще се ползува държавата. Това е то. Направете го и се похвалете, че вършите едно дѣло прогизно на онова божество, което вие представлявате — управление на Народния блокъ, управление за икономика, управление за порядъчностъ, управление за максималенъ контролъ, който може да се упражни. Но вие не можете хемъ да лѣкувате бедноболнитъ безплатно въ държавнитъ болници, хемъ да не приберете данѣка върху сградитъ. Отъ двѣтъ трѣбва да направите едно.

Въ заключение ви казвамъ: азъ съмъ убеденъ, че г. министърътъ на вътрешнитъ работи ще продължи да

оставя данъка сгради като приходъ на общинитѣ; ще продължи същата система, както и досега — държавнитѣ болници да зачитатъ свидетелствата, които издаватъ общинитѣ на бедноболнитѣ, само че държавниятъ бирникъ, при изплащането на общината данъка, който ѝ се следва, ще потърси да задържи онова, което държавата е похарчила за издръжка на бедноболния. Това е цѣлния въпросъ. Тѣй щото, дано г. министърътъ съ това, което е наредено отъ мене. . . .

А. Капитановъ (з): Дано не го развати, че иначе ще пропадне България!

А. Ляпчевъ (д. сг): . . . съ това, което съществува въ продължение на 15—18 години, има щастieto да не попадне въ нѣкоя неприятностъ, т. е. да излѣзе малко на лъжа! (Ръкоплъскания отъ сговориститѣ)

П. Попивановъ (з): И Вие държите на това! Нека Ви чуятъ долу!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Ляпчевъ! Изглежда, че Вие сѣдите по Васъ си: понеже доста сте лъгали въ миналото като управникъ, . . .

А. Ляпчевъ (д. сг): Кой каквото е лъгалъ, то се знае.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . да предполагате, че и ние ще лъжемъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Гюргиновъ и азъ се познаваме.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не г. Гиргиновъ и г. Ляпчевъ, а управлението на Сговора и Народния блокъ — разлика отъ небето до земята. Тамъ е лъжата, а тукъ е истината.

М. Райковски (з): (Къмъ А. Ляпчевъ) Не Ви е срамъ! Отъ васъ по-много да сѣ ограбвали при лѣкуване има ли?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля! Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Георги Димитровъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! По § 1 азъ бихъ молилъ г. министра да се съгласи да направимъ нѣкои малки измѣнения.

Азъ говоряхъ снощи, обаче азъ бихъ желалъ да кажа на г. Ляпчевъ, че това, което той приказва, не отговаря на действителността, и то по следнитѣ съображения. Може ли да се приказва, че най-правилното било самоуправителнитѣ тѣла да се ангажирани съ издръжката на бедноболнитѣ, и то при днешното положение на нѣщата? Азъ напълно съмъ съгласенъ съ г. Ляпчева, . . .

А. Ляпчевъ (д. сг): Шомъ сте съгласенъ, другото приказване е за залѣгане.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): . . . ако ние имаме богатствата на други страни. Но, г. г. народни представители, справедливо ли е — нека погледнемъ обективно на въпроса — една община, най-бедната, най-зле въ хигиенично отношение, която най-много болни дава и най-малко приходи има, да бѣде принудена да плаща за своитѣ бедно-болни, а друга община богата, която има голѣми приходи, която е добре поставена въ хигиенично отношение и нѣма никакви болни, да нѣма никакви разходи въ това отношение? Ако ние речемъ да търсимъ справедливостъ, какъ вие ще искате да оставите бедната община да умре, а богатата община да не даде нищичко за бедната община?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Димитровъ, само предложението си направете.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Добре. — И само по тѣзи съображения азъ съмъ тамъ, че е абсолютно неправо, че е смѣшно да се поддържа онова, което г. Ляпчевъ каза.

По отношение лѣкуването на бедно-болнитѣ и по отношение приходитѣ на общинитѣ споръ нѣма. И азъ съмъ тамъ, че г. министърътъ на вътрешнитѣ работи ще направи добре, ако се съгласи, въ тоя § 1, тамъ, където предвидихме седемъ околийски лѣкари повече, да направимъ тия седемъ лѣкари участъкови — защото околийскитѣ лѣкари не лѣкуватъ, тѣ сѣ хигиенисти, както сѣ хигиенисти и окръжнитѣ лѣкари. По тоя начинъ участъ-

ковитѣ лѣкари въ България — като се даде само тая сума — отъ 30 ще станатъ 41. Ако г. министърътъ благоволи да да се съгласи, ние можемъ да ги направимъ участъковитѣ лѣкари и 50 души, като направимъ други съкращения, отъ които да получимъ срѣдства. И въ това отношение азъ ще ви посоча, че въ обяснителната таблица къмъ § 1, на стр. 14, има единъ кредитъ отъ 1.000.000, отъ който може да се получатъ нуждитѣ срѣдства. На същата страница, следъ „2. Противоепидемични отряди“, се казва: (Чете) „Възнаграждение (то може да се плаща отъ постояннитѣ комисии и общинитѣ) на санитаренъ персоналъ на държавна и изборна служба или на свободна практика, заетъ въ борба съ заразни болести, лѣкари-хигиенисти безъ право на частна практика, отъ 60—120 л. дневно едному, съгласно чл. 223 отъ закона за народното здраве“.

Обикновено по тоя пунктъ се дава по околненъ пѣтъ възнаграждение пакъ на лѣкари-хигиенисти — околийски лѣкари — които и по служба, безспорно, действуватъ противоепидемично; а, отъ друга страна, понеже сѣ лишени отъ частна практика, тѣ предявяватъ претенции и получаватъ тая сума допълнително.

В. Мариновъ (д): Защото получаватъ само 4.500 л.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. министре! Тукъ абсолютно нѣма нищо да погрѣчи, ако Вие се съгласите отъ тоя параграфъ да вземемъ поне половината кредитъ — толкова, колкото е необходимо — за да направимъ участъковитѣ лѣкари 50, съ които поне минимално ще задоволимъ нуждитѣ на ония участъци, които, може би, никога не сѣ могли да иматъ титуляръ, да иматъ управителъ.

Това е моето предложение и моля Ви да се съгласите да го приемете.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Понеже ще гласуваме предложението както се правятъ, азъ ще моля г. Димитровъ да си направи съевременно предложението.

Съевременно предупреждавамъ г. г. народнитѣ представители, които правятъ предложения, да ги правятъ пълни, като предложението обема и цифрата, която следва да бѣде измѣнена. Г. д-ръ Димитровъ прави непълно предложение и азъ не зная какъ ще го гласуваме. Какъ ще гласуваме предложението за увеличение на цифрата, безъ да гласуваме съответната сума? Сумата трѣбва да се посочи.

Н. Гавриловъ (нац. л): Нѣма да го гласувате тогава.

Т. Кънчевъ (д. сг): Г. председателю! Имамъ депозирано предложение и искамъ да го развия. Сега ли да говоря, или после?

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Вие, г. Кънчевъ, правите предложението да се зачеркне секретарятъ — какво има да се развива?

Т. Кънчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! . . .

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Чакайте да гласуваме предложението на г. д-ръ Димитровъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Азъ мисля, че е по-правилно, следъ като се развиятъ различнитѣ предложения, тогава да ги сложимъ на гласуване последователно, а не по всѣко предложение да се говори отдѣлно и отдѣлно да се гласува.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има предложения по параграфа и има предложения по таблицата. Когато дойдемъ до параграфа, тогава ще направите Вашето предложение.

И. Лѣкарски (д. сг): § 1 е свързанъ съ таблицата и право е сега да развия своето предложение.

Т. Кънчевъ (д. сг): Г. председателю! По-добре е да се изслушатъ предложенията и следъ това да се гласуватъ последователно. Ако говоримъ по всѣко предложение, то ще отидемъ далечъ. Такава е техниката: всѣки си развива предложението по параграфа и следъ туй тия предложения се подлагатъ на гласуване по реда на тѣхното постѣпване.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Развийте предложението си.

Т. Кънчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ първоначално представения бюджетпроектъ не е предвидена службата секретаръ на главния директоръ на народното здраве. Тази служба е предвидена отъ бюджетарната комисия съ заплатата 5.950 л.: секретаръ на директора на народното здраве, той и на Върховния медицински съветъ. Съгласно пунктъ 6, глава II отъ закона, членовете на Висшия медицински съветъ ще заседаватъ веднъжъ въ седмицата. Секретарската служба въ Висшия медицински съветъ досега се извършваше отъ единъ дѣловодителъ.

Н. Гавриловъ (нац. л): Не е вѣрно това.

Т. Кънчевъ (д. сг): Моля Ви се, имате право — отъ секретаря.

Н. Гавриловъ (нац. л): Сега има секретаръ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Извинете, бѣше предвиденъ секретаръ-лѣкаръ . . .

Н. Гавриловъ (нац. л): Не е вѣрно! Да кажатъ лѣкаритѣ.

Т. Кънчевъ (д. сг): . . . и секретаръ-лѣкаръ не се назначава, а службата се изпълняваше отъ единъ секретаръ. Къмъ бюджетпроекта — тъй както се представи първоначално, служба секретаръ нѣма. Самата Дирекция на народното здраве не чувствуваше нуждата отъ подобна длъжностъ и азъ моля да се обясни какво ще изпълнява този секретаръ. Всѣко отъ тритѣ отдѣления си има свой дѣловодителъ, който върши секретарската работа; всѣки дѣловодителъ може да изпълнява службата на секретаръ въ Висшия медицински съветъ, както бѣше предвидено въ бюджетпроекта. И, следователно, когато ние говоримъ всички тукъ за икономии, бюджетарната комисия нѣкакъ си е изпаднала въ едно вътрешно противоречие, предвиждайки нови служби и съкращавайки, споредъ мене, други необходими. Поради това азъ моля да се съгласите да не се предвижда една служба, за която нѣма единъ определенъ служебенъ обектъ — поне такъвъ не е поясненъ никъде — и защото, повтарямъ да кажа, всѣко отъ тритѣ отдѣления си има свой дѣловодителъ, който е същевременно секретаръ. А пъкъ да се назначава секретаръ само за служба на Върховния медицински съветъ, който заседава веднъжъ въ седмицата, това, смѣтамъ азъ, е едно разочетелство. Но същевременно правя предложение, сумата, която е била предвидена за този секретаръ, 5.950 л. месечно, да се даде въ отдѣлението за заразни и социални болести, като тамъ се предвиди службата инспекторъ-лѣкаръ по алкохолизма.

Съгласно чл. 171 отъ закона за народното здраве, при Главната дирекция на народното здраве се учредява Инспекторатъ по алкохолизма, който, съ съдействието на всички санитарни органи, събира, систематизира и изучава всички факти и материали и дава данни за действието на спиртните напитки, както върху народното здраве, така и върху здравето на поколенията — една глава отъ закона, въ която е развито, стегнато и системно всичко онова, което може да интересува въпроса за борба съ алкохолизма.

Една социална злина, една социална болестъ, подчертана и призната, безспорно, това е алкохолизмътъ, който руши поколенията, който го изтощава материално, който е причина за маса заболявания, който е причина за маса престѣпления, извършени обикновено въ нетрезвено състояние. Нашиятъ народъ, който въ много случаи се сочи като народъ трезвенъ, въ сжщностъ не е такъвъ — това му качество основателно може да бѣде оспорено. У насъ се пие много. Повече отъ 200 милиона литри вино се консумира, грамадно количество ракия се консумира, бира се консумира — никакъвъ износъ не правимъ — и за всичко това се харчатъ милиарди. Статистиката показва, че обикновено грамаденъ процентъ престѣпления сж извършени въ празникъ или срещу празникъ, когато повече се пие. Нашето поколение се изражда. Вземете статистиката въ училищата, вземете статистиката въ болницитѣ и приютитѣ, вземете статистиката на Министерството на правосъдието, ще видите, че грамаденъ процентъ престѣпления, че грамаденъ процентъ заболявания и т. н. се дължатъ на алкохолизма. И време е да се взематъ мѣрки въ това отношение. Швейцария има вече специаленъ приютъ за епилептици, резултатъ на алкохолизма. Всѣки единъ лѣкаръ, а вѣрвамъ, че и г. д-ръ Бурилковъ и г. д-ръ Димитровъ ще ме подкрепятъ въ това, ще признаете, че е време да се бие тревога. И отъ хората, които представяватъ широкитѣ демократични маси, както се претендира,

трѣбва тая тревога да се поеме. Трѣбва здравна просвѣта, трѣбва борба съ това действително социално зло.

Н. Стамболиевъ (з): Нали има въздържателни дружества?

Т. Кънчевъ (д. сг): И най-малкото, което трѣбва да се направи, то е да се организира тая борба, да се поощрятъ въздържателнитѣ дружества, за които г. Стамболиевъ говори, да се насърдятъ дѣлото на народния учителъ, който е пионеръ въ това отношение, да се организира тя така сжщо и чрезъ лѣкаритѣ.

И затова азъ ви моля, апелирамъ къмъ васъ, вмѣсто да се предвижда една длъжностъ, чисто административна и безполезна, длъжността „секретаръ на Главната дирекция“, която никой не иска, сумитѣ, които сте предвидѣли за тая длъжностъ, да ги дадете за единъ инспекторъ-лѣкаръ. Днесъ международната организация за борба съ алкохолизма сочи голѣмъ напредѣкъ, сочи голѣмъ успѣхъ. Въ всѣка страна държавата взема активно участие въ тази борба. Само ние, г-да, които искаме да вървимъ съ културнитѣ страни, сме назадъ въ това отношение. Законътъ за народното здраве, чл. 171, дойде действително да попълни една празнота. Но дайте да вложимъ съдържание въ тази идея, да вложимъ съдържание въ този текстъ, като тази сума, която е предвидена за секретаръ, да се предвиди за инспекторъ по алкохолизма. Нѣма да ви излагамъ статистики, времето е малко, просвѣтени сте поне въ това отношение, за да разберете злото. Въ всѣко село маса престѣпления се вършатъ въ пияно състояние: бащи убиватъ децата си, деца убиватъ бащитѣ си, жени убиватъ мъжетѣ си, братя убиватъ сестритѣ си. Туй го знаете.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля, г. Кънчевъ. Нѣма да положа на гласуване Вашитѣ предложения, понеже не сте посочили отъ къде ще се взематъ сумитѣ, които трѣбва да се вотира.

Т. Кънчевъ (д. сг): Азъ предлагамъ, кредитътъ, предвиденъ за заплатата на секретаря на Дирекцията на народното здраве, да се даде за длъжността лѣкаръ-инспекторъ по алкохолизма, която азъ предлагамъ да се създаде. Тѣй че азъ посочвамъ отъ къде да се взематъ срѣдствата и смѣтамъ, че това формално възражение не може да ми се прави.

По второто предложение, което правя. Съгласно чл. 14 отъ закона за борба съ маларията, предвиденъ е Инспекторатъ по маларията. Азъ ви моля, тая служба да си остане самостоятелна. Колосална е работата, която върши и е вършилъ този инспекторатъ. Има 15 маларични района. Боледуватъ годишно по 300—400 хиляди души въ Видинско, Бургаско и Петричко. Пораженията отъ маларията сж грамадни. Повече отъ половинъ милиардъ лева губи стопанска България отъ тия болни. Нека този институтъ остане като самостоятеленъ, а не да се привързва къмъ други институти, както се привързва въ бюджетпроекта къмъ отдѣлението за заразитѣ и социалнитѣ болести. Защото въ децентрализирането на службата е нейното развѣтие и добро организиране. Нѣма да се прави абсолютно никакъвъ новъ разходъ, защото въ сжщностъ има предвиденъ инспекторъ по маларията.

Въ последователностъ на тия мисли азъ съмъ направилъ предложението . . .

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Кънчевъ! Минаха 20 минути. Говорете кратко. И вчера говорихте единъ часъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Нали по всѣки пунктъ, г. председателю?

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Това е единъ параграфъ, г. Кънчевъ. Нѣма сега да се учимъ какъ се гласува бюджетътъ. За какви пунктове говорите?

Т. Кънчевъ (д. сг): Свършвамъ. — Освенъ това предлагамъ, околийскитѣ лѣкари вмѣсто 87 да станатъ 80. Азъ съмъ много доволенъ, че г. министърътъ препорѣчва на насъ и си позволявамъ и азъ да ви помоля да се съгласите да остане „здравниятъ центъръ“ въ София. Снощи изложихъ съображенията си. Но моля ви същевременно да не се съгласите, щото заболярскиятъ отдѣлъ въ този здравенъ центъръ да бѣде премахнатъ. Нуженъ е единъ жб-болѣкаръ. Той лѣкува безплатно бедно-болнитѣ въ Ючбунар — единъ районъ съ население 60.000 души. Рожфелеровата фондация е дала безплатно единъ най-пълненъ жб-болѣкарски кабинетъ. Голѣма помощъ се оказва на бед-

нитѣ деца до прогимназиалната възраст съ това лѣчение. Тѣ се лѣкуватъ въ кѣщи, тѣ се лѣкуватъ и тамъ. И за да видите какъвъ резултатъ има срещу едно възнаграждение, предвидено за жболѣкаря, въ размѣръ 2.800 л., позволете ми да ви дамъ накратко следнитѣ цифри. Въ 1929 г. сѣ лѣкувани 575 деца; въ 1930 г. — 506; въ 1931 г. — 992 и всичко това срещу едно мизерно възнаграждение отъ 2.000 и нѣколко лева. Този здравенъ центъръ поставя въ контактъ хуманитарната служба на лѣкаря съ най-бедното население въ страната — съ това, което не може да отиде при лѣкаря, защото не може да плати. Недейте прави тая грѣшка съ едно съкращение на една мизерна заплата, която се дава за помощъ на едно население въ единъ районъ съ около 60.000 души. По такъвъ начинъ, безспорно, ще се извърши едно дѣло на мъдростъ...

А. Капитановъ (з): Стига сте плакали за този народъ!

Т. Кънчевъ (д. сг): Вѣрвамъ, че този апелъ, въ който не трѣбва да влагаме партизански подбуждения, ще бѣде чутъ отъ васъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Ингилизовъ.

И. Ингилизовъ (мак): Г. г. народни представители! По § 1 и азъ съмъ направилъ две предложения. Всички казахме тукъ, че назначението на Дирекцията на народното здраве е да пази здравето на хората. И естествено е, че болничната служба е, която дава лѣкарска помощъ и би трѣбвало да я даде тамъ, където има най-голяма нужда. Ако нѣкой отъ васъ се е заинтересовалъ да проследи каква е смъртността на населението отъ заболяване, ще види, че въ всички окръзи смъртността достига до 20‰, а въ Петричкия окръгъ смъртността достига до 22-9‰. За болничната служба въ бюджета, както сега го гласуваме, сѣ предвидени 136.333.000 л. за 16 окръга. На окръгъ се падатъ по 8.520.825 л. На човѣкъ се падатъ по 22-70 л. Нашиятъ окръгъ има 200.000 души. И да не искаме 8.520.825 л. за болничната служба въ нашия окръгъ, ние ще искаме за 200.000 души да се дадатъ по 22-70 л. А това прави 4.540.000 л. А за Петричкия окръгъ, г-да, сега сѣ предвидени въ бюджета само 318.000 л.; за болницата въ гр. Петричъ, съ единъ лѣкарь, за третостепенната болница въ Разлогъ — 87.000 л., за болницата въ Неврокопъ — 333.000 л., а въ Горна-Джумая, както и въ Свети Врачъ, нѣма даже третостепенни болници.

Азъ моля, за да не остане убеждение въ този край, че г. министърътъ на народното здраве и настоящата камара не се грижатъ за здравето на болнитѣ тамъ, а се грижатъ повече да удовлетворятъ свои близки партизани и силни на деня, да приемете моето предложение, което е въ смисълъ: да се предвидятъ третокласни болници въ гр. Горна-Джумая и въ гр. Свети Врачъ съ околийски лѣкари, както въ всички третокласни болници, които да завеждатъ болницитѣ, и съ по единъ фелдшеръ-домакинъ, съ месечна заплата 2.450 л., а годишна — 29.400 л., двама болногледачи — 38.400 л. годишна заплата, двама прислужници — 38.400 л. или всичко кредитъ — 106.200 л. заплати.

По параграфи 65, 66, 67, 68, 69 и 73, сѣ достатъчни само по 50.000 л. или всичко за болницата въ Горна-Джумая ще сѣ нужни 156.200 л. Също и за Свети-Врачъ. Тия суми да се взематъ отъ съкратенитѣ служби въ централното управление и отъ околийски лѣкари. Защото, г-да, съгласете се, че околийскитѣ лѣкари сѣ по-скоро канцеларисти, тѣ не лѣкуватъ, ако нѣма болница.

Азъ моля г. министра и почитаемото Народно събрание да се съгласимъ да откриемъ тия две болници въ Горна-Джумая и въ Свети Врачъ, където е най-голяма нуждата отъ такива. Провѣрете и ще се увѣрите.

Н. Стамболиевъ (з): Околийскитѣ лѣкари сѣ голѣми бюрократи, но ако има болни, ще ги лѣкуватъ, г. Ингилизовъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Димо Буришковъ.

Д-ръ Д. Буришковъ (р): Г. г. народни представители! Въ бюджета на Дирекцията на народното здраве е предвидена длъжността секретаръ на дирекцията и на Върховния медицински съветъ. Може би тая длъжностъ е необходима, защото, който ходи въ дирекцията, най-напредъ ще отиде при секретаря. Обаче ако г. министърътъ намира, че тая длъжностъ е излишна, въ такъвъ случай тя може да бѣде зачеркната, но въ такъвъ случай, да бѣде предвиденъ специаленъ инспекторъ по алкохолизма, азъ не съмъ съгласенъ. Стига да създаваме въ България чи-

новници. Въ България имаме доста силно движение противъ алкохолизма. Тамъ има хора предани. Нека ги насърчимъ, като дадемъ тая сума на Българската въздухотелна федерация.

Н. Стамболиевъ (з): И безъ да подкрепяме федерацията, тя си работи много добре.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Анастасъ Циганчевъ.

А. Циганчевъ (з): Г. г. народни представители! По тоя параграфъ и азъ съмъ направилъ едно предложение. Вчера ораторитѣ изнесоха доста ценни статистически данни за смъртността отъ туберкулозата. Каза се, че Хасковскитѣ окръгъ държи рекордъ по смъртността отъ туберкулозата, а азъ ще кажа, че Свиленградска околия, особено градътъ Свиленградъ, ще вземе първа премия — рекордъ.

Н. Стамболиевъ (з): Ще счупятъ рекорда.

А. Циганчевъ (з): Защо? Защото тамъ мизерията е въ пълния си ходъ. Това е единъ край пограниченъ, новоосвободенъ, опожаренъ при турското нашествие. Населението тамъ се занимава съ бубарство. Това е главниятъ поминѣкъ на тоя край, занаятъ тежко поносимъ, макаръ и да трае единъ месецъ въ годината. Всѣки, който познава какъ се гледатъ бубитѣ, ще признае, че тоя занаятъ е страшно нѣщо, особено, ако времето е дъждовно. И поради това, че Свиленградъ е изгоренъ, нѣмайки специалнитѣ помѣщения-бубарници, когато вали дъждъ, всички бубохранители се прибиратъ подъ и между кафезитѣ, както ги наричаме по насъ, и прекарватъ нощта, като дишатъ оная специфична миризма, която издаватъ бубитѣ и която поврежда организма. Всичко това създава условия да се развива туберкулозата въ такава форма, че 90% отъ смъртнитѣ случаи въ Свиленградъ и околията му сѣ отъ туберкулоза. Налага се въ Хасковския окръгъ, където има 4 околии и само една болница — Свиленградската околия, като крайно онеправдана околия, на нея да не се гледа машенски — налага се, казвамъ, създаването на единъ павилионъ за ограничаване туберкулозата. Времето не ми позволява да ви приведа редъ случаи, които азъ зная като кметъ на този градъ, какъ семейства, въ които се е загнизила туберкулозата, не могатъ да ограничатъ туберкулозата, защото живѣятъ въ една кѣшурка съ по 4—5 души, отъ които има болни отъ туберкулоза отъ първи, втори и трети периодъ. Страшна, покъртителна е картината! И затова азъ моля г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве да се съгласи, да се отпусне кредитъ отъ 1.500.000 л., както посочвамъ въ моето предложение, за постройка на павилионъ, за ограничаване на туберкулозата въ Свиленградъ. Общината дава безплатно мѣстото, дава камѣнитѣ и съ временни трудови повиничари, за изкопаване основитѣ на павилиона, за да може чрезъ него тамъ да се ограничи туберкулозата. Съ 1.500.000 л. нѣма да стане тежко на бюджета на държавата. Отъ единъ бюджетъ за народното здраве, който възлиза на 140 милиона лева, може да се намѣри параграфъ, отъ който да се отдѣлятъ 1.500.000 л. за този нещастенъ край и да се докаже единъ пътъ завинаги, че не се гледа машенски на населението въ новитѣ земи, нашия край.

По § 94 се предвиждатъ за постройка на Института за народното здраве 4.000.000 л. Както разправя народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ, има предвиденъ нѣкакъвъ си фондъ въ противобѣсниа институтъ, възлизащъ на 4.230.000 л., който по закона се придава за постройка на Института за народно здраве; значи, съ тѣзи 4.000.000 л. за Института за народно здраве ставатъ 8.230.000 л. Азъ смѣтамъ, че отъ този параграфъ може да се отдѣли една сума отъ 1.500.000 л., за да се даде за постройката на болниченъ павилионъ въ Свиленградъ, за което правя предложение. И мисля, че г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, който е билъ къмъ нашия край, лето повечето отъ населението е бѣжанско — и то бѣжанци отъ Източна Тракия, които нѣматъ никакви облигации и чинито интереси сѣ проиграни въ миналото, и днесъ живѣятъ въ крайно мизерно положение — ще се съгласи да се отпусне такъвъ кредитъ, за да се ограничи туберкулозата въ града и околията ни.

А. Неновъ (раб): Само демагогия се прави. Да видимъ дали твоитѣ приятели ще гласуватъ.

А. Циганчевъ (з): Тогава и втората туберкулоза — комунизмътъ — която се е загнизила въ Свиленградъ, ще я унищожимъ.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата г. министърът на вътрешните работи и народното здраве.

Министър д-р А. Гиргинов: Г. г. народни представители! Азъ мисля, че тѣзи предложения, които се правятъ, не могатъ да бждатъ приети.

Предложението, което прави г. д-ръ Димитровъ, е, на първо мѣсто, да се зачеркнатъ 7 околийски лѣкари и да остане първоначалниятъ текстъ на бюджетопроекта, споредъ който се предвиждаха само 80 околийски лѣкари, като се предоставяше на окръжните лѣкари въ градовете Варна, Русе, Видинъ, Кърджали, Кюстендилъ, Петричъ и Хасково да изпълняватъ и службите на околийските лѣкари. Това бѣше първоначалниятъ проектъ, обаче бюджетарната комисия счете, че не трѣбва да се възприема тази идея, да се натоварватъ окръжни лѣкари да изпълняватъ околийска лѣкарска служба. Това сващане обедини всички въ бюджетарната комисиия и азъ го възприехъ. Сега г. д-ръ Димитровъ иска да се върнемъ къмъ старото положение. Обаче, г. г. народни представители, ние не можемъ да се върнемъ на старото положение, поради това, че окръжните лѣкари отъ 16 ги намалихме на 10. Следователно, окръжните лѣкари, като сж намалени, ще иматъ по-голяма работа, понеже ще завеждатъ по-големъ районъ. Ако оставимъ забележката на първоначалния текстъ на бюджетопроекта, въ смисълъ, окръжните лѣкари въ градовете Варна, Русе, Видинъ, Кърджали, Кюстендилъ, Петричъ и Хасково — това сж 7 окръжни центрове — да изпълняватъ околийска служба, ще трѣбва непременно въ тия центрове да има окръжни лѣкари. Остава да разпредѣлимъ още трима окръжни лѣкари. Пловдивъ не е тукъ, (Соци бюджетопроекта) Плевенъ не е тукъ, Стара-Загора — сжщо, Шуменъ — сжщо, Враца — сжщо и т. н. Тогава ще стане извънредно голѣмо затруднение, какъ да разпредѣлимъ окръжните лѣкари. Очевидно е, че старото положение е вече измѣнено и ние не можемъ да се връщаме назадъ.

А. Нейчевъ (д): Не е имало такава практика.

Министър д-р А. Гиргинов: Азъ ви моля да не разваляте допустнатата система. Ще говоря съ г. директора на народното здраве, тѣзи околийски лѣкари, които сж въ повече въ известни мѣста, да бждатъ натоварени съ известни лѣчебни функции, да лѣкуватъ. Въ такъвъ случай ще дойдемъ на помощъ може би на онзи кредитъ отъ 1 милионъ лева, който г. д-ръ Димитровъ иска да го махнемъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): На стр. 14.

Министър д-р А. Гиргинов: Този кредитъ отъ 1 милионъ лева на стр. 14 е предвиденъ преди всичко за възнаграждение при водене борба съ заразни болести. Вие можете да си представите каква голѣма нужда ще има за страната, ако, не дай, Боже, дойде нѣкоя заразна болестъ. Всички лѣкари и околийски, и хигиенисти трѣбва да почнатъ да водятъ борба, за което ще имъ се плаща допълнително възнаграждение, съгласно закона. Сега моля да имате предъ видъ моето желание, като азъ ще говоря съ г. директора на народното здраве да нареди, щото нѣкои отъ околийските лѣкари въ по-малките бедни околии, въ това време, когато иматъ по-малко участкова работа, кждето е възможно и да лѣкуватъ. Тогава ще можемъ да използваме този кредитъ отъ 1 милионъ лева, който се предвижда, понеже околийските лѣкари ще бждатъ използвани и като лѣкари, които ще лѣкуватъ.

Ето защо азъ смѣтамъ, че положението ще бжде влошено, ако сега така набързо приемемъ предложението на г. д-ръ Димитровъ. Нека си останатъ околийските лѣкари така, както сж предвидени, като нѣкои отъ тѣхъ бждатъ натоварени съ лѣчебни функции, като дай, Боже, сумата отъ 1 милионъ лева да не се използва за борба съ заразни болести, а да я използваме за обикновено лѣкуване, като допълнително възнаграждение на тѣзи хигиенисти, които ще лѣкуватъ.

Моля да се има предъ видъ сжщо, че въ бюджетарната комисиия артисаха суми само за 17 участкови лѣкари; сега, следъ съкращенията въ Дирекцията на полицията и администрацията, артисватъ суми за 30 участкови лѣкари, като ще използваме околийските лѣкари и за лѣкуване дотолкова, доколкото е възможно.

И. Велчевъ (з): Моля да се предвиди единъ лѣкаръ за Провадийската болница.

Министър д-р А. Гиргинов: Азъ говоря сега за направените предложения.

Предложението на г. Ингилизовъ и предложението на г. Циганчевъ, за жалостъ, колкото и да има голѣма нужда и на едното, и на другото мѣсто, не мога да ги възприема сега, защото на едното мѣсто ще трѣбватъ единъ милионъ и половина, а на другото мѣсто 300—400 хиляди лева.

И. Ингилизовъ (мак): Само 300.000 л.

Министър д-р А. Гиргинов: Само 300.000 л., но нѣма отъ кжде да ги вземемъ.

А. Циганчевъ (з): Има отъ кжде, г. министре: отъ пѣтни и дневни, които сж предвидени, 1.200.000 л., може да се вземе нѣщо.

Министър д-р А. Гиргинов: Азъ моля да не се посѣга на 4-тѣ милиона лева, предвидени за Института за народно здраве. Засега този въпросъ не може да го решаваме.

Вѣрно е, че въ Южна България има нужда отъ санаториумъ за туберкулозни. Кжде ще се намѣри мѣсто за такъвъ санаториумъ, това е единъ въпросъ, който впоследствие ще се решава. Може би въ скоро време България ще бжде щастлива да има една нова инициатива въ това направление и да имаме единъ такъвъ институтъ въ Южна България. Ще почакаме, следователно, още известно време, докато узрѣятъ условията и докато ще имаме срѣдства. Засега, обаче, не можемъ да го направимъ.

Що се отнася до предложението на г. Теодосий Кънчевъ, тѣ сж предложения, които г. Теодосий Кънчевъ иска да прави като опозиционеръ.

П. Мърмевъ (мак): Къмъ едни сте майка, къмъ други мащеха.

Министър д-р А. Гиргинов: Азъ знамъ, че въ Свети Врачъ би трѣбвало да има болница, защото Горна-Джумая е по-близо до Дупница, а Свети Врачъ е по-далечъ; азъ съмъ съгласенъ да направимъ тая болница, но нѣма какъ да я направимъ.

Предложенията на г. Теодосий Кънчевъ не може да се приематъ.

Ние сме приели въ бюджетарната комисиия секретарската длъжностъ. Моля да се приеме и тя, както е приета въ бюджетарната комисиия. Нѣма да правимъ постоянни видоизмѣнения, следъ като сме обсъждали въпроса.

Следователно, за да остане системата, азъ ви моля да се съгласите на стр. 13 17-тѣ участкови лѣкари или фелдшери да станатъ 30 участкови лѣкари или фелдшери. Сжщо за пѣтни и дневни, както е казано, да стане на 30 участкови лѣкари или фелдшери. Съответната сума ще се предвиди въ бюджета.

Освенъ това, моля ви, г. г. народни представители, въз основа на онова, което имамъ честта да изложа, да се съгласите да въстановимъ Здравния центръ въ София.

Т. Кънчевъ (д. сг): Туй искаме и ние.

Министър д-р А. Гиргинов: Това ще бжде препоръка за България. Ще го въстановимъ съ известно намаление, ако обичате. Азъ съмъ партизанинъ на съкращенията. Въмѣсто 2 сестри-посетителки, ще остане само една — съ 27.600 л.

Т. Кънчевъ (д. сг): Нека останатъ и дветѣ, г. министре.

Министър д-р А. Гиргинов: Достатъчна е една. — Колкото се отнася до жболѣкаря, вѣроятно отъ фондацията ще назначатъ такъвъ. Представителътъ на фондацията ми каза, че евентуално ще назначатъ и жболѣкаръ. Понеже сме бедни, азъ взехъ съгласието му да махнемъ жболѣкаря, да направимъ и тамъ съкращение, за да стигне сумата за участковите лѣкари. Инакъ жболѣкарътъ е необходимъ, обаче трѣбватъ ни суми за участковите лѣкари и затова ще направимъ съкращение на жболѣкаря. И тогава, като махнемъ и жболѣкаря, ще трѣбва да се предвидятъ всичко 284.400 л.

Нѣкой отъ лѣвизата: София е бедна община! Не може да си поддържа бедните, а другите сж богати! Затова събирайте всичко въ София!

Министър д-р А. Гиргинов: Не е за София, нито е за демагогия. Това е една благородна инициатива, по която ние стоимъ въ връзка съ международната санитарна служба.

Срещу тѣзи 284.400 л. въ бюджета сж предвидени за двата месеца 67.400 л., следователно, касае се въпросътъ

само за 217.000 л. Това е увеличението съ Здравния център.

Моля ви се да приемете само тези изменения: както казахъ, 30 участъкови лѣкари и Здравния център въ София.

Нѣкой отъ лѣвицата: Г. министре! Моля да се предвиди сума за рентгеновъ апаратъ въ Троянската болница, защото нѣма.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Купенъ е вече рентгеновъ апаратъ за тамъ и е изпратенъ.

Т. Кънчевъ (д. ср): Има предложение да останатъ окръжнитѣ лѣкари 15.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не приемамъ това предложение. 10 сѣ достатъчни. Когато бждемъ по-богати, ще имаме и по-богата администрация.

Р. Рангеловъ (раб): За полиция имате пари, а за лѣкари нѣмате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣмаме, защото страната ни е много бедна, поради вашитѣ золумлуди.

И. Ингилизовъ (мак): Правя предложение, длъжността на окръжния лѣкаръ и на околийския лѣкаръ въ Петричкия окръгъ да се закрийтъ, за да се направи икономия, защото за най-бедния окръгъ, където има най-много страждущи, не се даватъ срѣдства.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Ингилизовъ, какво искате?

И. Ингилизовъ (мак): Икономии искамъ!

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Предложение прави.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ще го гласуваме.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г-да! Председателството съобщава, че е въ невъзможност да продължава да ръководи заседанието при такава анархия.

И. Ингилизовъ (мак): Нѣма анархия. Азъ съмъ народенъ представител и правя предложение. Нѣмамъ ли право да направя предложение?

А. Капитановъ (з): Така ли се прави предложение?

Председателстващъ Н. Шоповъ: Разберете, г-да, че има 50 предложения. Председателството е въ невъзможност да ръководи заседанието.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ председателстващия) Моля, гласувайте.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който отъ отъ г. г. народнитѣ представители е съгласенъ съ предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи, на стр. 30, п. VIII, Здравниятъ центъръ въ София да бжде възстановенъ така, както е въ първоначалния проектъ, съ изменение: да се заличи „зѣболѣкаръ“ и „една сестра-посетителка“, съ съответния кредитъ, както се посочи отъ г. министра, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Сѣщо на стр. 13, 17-тѣ участъкови лѣкари да станатъ 30.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. министърътъ прави и друго предложение: на стр. 13, цифрата „17“ участъкови лѣкари да стане „30“, съ съответното изменение на цифрата за кредита, което ще последва отъ увеличението на участъковитѣ лѣкари. Който отъ г. г. народнитѣ представители приема това предложение на г. министра, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Сѣщо така по-долу на сѣщата страница цифрата „17 участъкови лѣкари или фелдшери, пѣтни и дневни безотчетно по 2.400 л. годишно едному“, да стане „30“, като съответно се увеличи и кредитътъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложението на г. ми-

нистра на вътрешнитѣ работи — цифрата „17“ участъкови лѣкари или фелдшери, пѣтни и дневни, да стане „30“, като се увеличи съответно и кредитътъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постѣпило е предложение отъ народния представителъ г. д-ръ Димитровъ, съ което г. министърътъ не е съгласенъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Оттеглямъ го.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Оттегля го.

Постѣпило е предложение отъ народния представителъ г. Теодоси Кънчевъ по § 1, на стр. 11, къмъ обяснителната таблица, глава I — „Централно управление“ — длъжностѣта „секретаръ, той и секретаръ на Върховния медицински съветъ“, да се зачеркне, съ което г. министърътъ не е съгласенъ. Който отъ г. г. народнитѣ представители приема това предложение на г. Теодоси Кънчевъ, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Сѣщо така е постѣпило предложение отъ г. Теодоси Кънчевъ по § 1, п. 2 — „Отдѣление за заразнитѣ и социални болести“ — следъ думитѣ „началникъ на отдѣленіе лѣкаръ“, думитѣ „той и главенъ инспекторъ по маларията“ да се премахнатъ и да остане предвидениятъ по първоначалния проектъ „инспекторатъ по маларията“, съ което предложение г. министърътъ не е съгласенъ. Който отъ г. г. народнитѣ представители приема това предложение на г. Кънчевъ, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Отъ сѣщия народенъ представителъ е постѣпило предложение по § 1, въ сѣщия п. 2 да се предвиди „инспекторъ по алкоолизма“ съ 5.950 л. месечна заплата, годишно — 71.400 л., за която да се вземе заплата на зачеркнатия секретаръ отъ стр. 11, глава I, на обяснителната таблица. Г. министърътъ не е съгласенъ съ това предложение. Който отъ г. г. народнитѣ представители приема това предложение на г. Кънчевъ, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Отъ сѣщия народенъ представителъ е постѣпило предложение по сѣщия § 1, стр. 13: броятъ на окръжнитѣ лѣкари, вмѣсто 10, да остане 15, както е по първоначалния проектъ, съ което предложение г. министърътъ на вътрешнитѣ работи не е съгласенъ. Който отъ г. г. народнитѣ представители е съгласенъ съ предложението на г. Кънчевъ, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Отъ сѣщия народенъ представителъ е постѣпило предложение по сѣщия § 1, стр. 13: броятъ на околийскитѣ лѣкари отъ 87 да остане 80, съ което г. министърътъ сѣщо не е съгласенъ. Който отъ г. г. народнитѣ представители е съгласенъ съ предложението на г. Кънчевъ, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

По § 1 има предложение отъ народния представителъ г. Ингилизовъ: (Чете) „Къмъ § 1, отдѣлъ VII, буква „в“, на стр. 26, да се предвиди третокласна болница и въ гр. Горна-Джумая, а именно: следъ пореденъ № 26 — Тетевенъ — да се пише:

„27. Горна-Джумая. — Околийскиятъ лѣкаръ е и болниченъ лѣкаръ. 1 фелдшеръ-домакинъ съ месечна заплата 2.450 л., годишно 29.400 л., всичко 29.400 л.; 2 болногледачи съ месечна заплата 1.600 л., годишно по 19.200 л., всичко 38.400 л.; 2 прислужници съ месечна заплата 1.600 л., годишно по 19.200 л., всичко 38.400 л. Всичко служители 5. Всичко разходи 106.200 л. Къмъ глава VIII — вещественни разходи — да се прибави още: по § 65 — канцеларски и други разходи — 2.500 л.; по § 66 — отопление и освѣтление и др. — 7.500 л.; по § 67 — наеми и др. — 15.000 л.; по § 68 — храна на болнитѣ и др. — 15.000 л.; по § 69 — покѣщнина и др. — 7.500 л.; по § 73 — за медикаменти и др. — 2.500 л. Всичко по глава VIII — 50.000 л.“

Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Ще артиса една малка сума, та ще можемъ въ Св. Врачъ да направимъ една малка болница. (Рѣкопѣскания отъ мнозинството) Да дадемъ, та да не кажатъ, че сме мащеха.

Г. Костовъ (раб): За тамъ има! . . .

А. Капитановъ (з): Какво се смѣете? Когато има пари, даваме. Когато нѣма, нѣма отъ васъ да ги вземемъ! (Глъчка)

Г. Костовъ (раб): Политика правите.

А. Капитановъ (з): Безъ пари болница не се открива.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. министърътъ на вътрешнитъ работи е съгласенъ да се открие болница само въ Св. Врачъ. За Горна-Джумая — не.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Г. Ингилизовъ оттегля предложението си за Горна-Джумая.

И. Ингилизовъ (мак): Не го оттеглямъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Предложението на г. Ингилизова относно болницата въ Св. Врачъ е: (Чете) „Къмъ § 1, отдѣлъ VII, буква „д“, на стр. 27, да се предвиди третокласна болница и въ гр. Св. Врачъ, а именно: следъ пореденъ № 27 — Горна-Джумая — да се пише: „28. Св. Врачъ.“

Околийскиятъ лѣкаръ е и болниченъ лѣкаръ.
1 фелдшеръ-домакинъ съ месечна заплата 2.450 л., годишно 29.400 л., всичко 29.400 л.; 2 болногледачи съ месечна заплата по 1.600 л., годишно по 19.200 л., всичко 38.400 л.; 2 прислужници“.

И. Ингилизовъ (мак): Съгласенъ съмъ и на единъ прислужникъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Добре, 1 прислужникъ. (Чете) „... съ месечна заплата 1.600 л., годишно 19.200 л., всичко 19.200 л. Всичко служители 4. Всичко разходи 87.000 л.“

Къмъ глава VIII — веществени разходи — да се прибави още: по § 65 — канцеларски и др. — 2.500 л.; по § 66 — отопление, освѣтление и др. — 7.500 л.; по § 67 — наеми и др. — 15.000 л.; по § 68 — храна на болнитъ и др. — 15.000 л.; по § 69 — покъщнина и др. — 7.500 л.; по § 73 — за медикаменти и др. — 2.500 л. Всичко по глава VIII — 50.000 л.“

Г. министърътъ е съгласенъ съ това предложение.

Който отъ г. г. народнитъ представители приематъ предложението на г. Ингилизовъ относно болницата въ Св. Врачъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Капитановъ (з): (Къмъ работниците) Вие пакъ не вдигате рѣка!

А. Неновъ (раб): Съ единъ прислужникъ ще облагодетелствувате Горна-Джумая!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Ти не си челя бюджета. Ти си единъ невежа!

А. Неновъ (раб): Демагози!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Ти си единъ подлецъ!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Полагамъ на гласуване предложението на народния представителъ г. Циганчевъ, който предлага, щото въ обяснителната таблица на стр. 24 следъ второстепенната болница въ Фердинандъ да се предвиди новъ пунктъ 14-а: (Чете)

„За ограничение туберкулозата въ гр. Свиленградъ и околията, а също и въ Ортакой и околията, въ които пунктове 90% отъ смъртнитъ случаи сѣ отъ туберкулоза, да се предвидятъ следнитъ кредити: 1. За постройка на единъ павилионъ за туберкулозни въ гр. Свиленградъ — 1.200.000 л.; 2. За обзавеждането до 50 легла — 150.000 л.; 3. За персоналъ за 6 месеца отъ м. октомврий на настоящата бюджетна година — 150.000 л. Или всичко 1.500.000 л. Персоналъ за 6 месеца отъ м. октомврий настоящата бюджетна година: 1 управителъ-лѣкаръ — годишна заплата 71.400 л., всичко 35.700 л.; 1 помощникъ-аптекарь — годишна заплата 36.000 л., всичко 18.000 л.; 1 фелдшеръ-дезинфекторъ — годишна заплата 29.400 л., всичко 14.700 л.; 1 милосердна сестра — годишна заплата 27.600 л., всичко 13.800 л.; 1 готвачъ специалистъ — годишна заплата 19.200 л., всичко 9.600 л.; 2 болногледачи — съ годишна заплата на двамата 38.400 л., всичко 19.200 л.; 2 прислужнички — съ годишна заплата на дветъ 38.400 л., всичко 19.200 л.; 1 домакинъ-писаръ — годишна заплата 20.400 л., всичко 10.200 л. Всичко служители 11. Всичко разходи годишно 300.000 л. или полугодишно — 150.000 л.“

Съ това предложение г. министърътъ не е съгласенъ.

Който отъ г. г. народнитъ представители приема това предложение, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Полагамъ на гласуване предложението на народния представителъ г. Иванъ Велчевъ, който предлага: (Чете) „Новъ пунктъ 27, третокласна болница гр. Провадия: единъ околийски лѣкаръ, единъ фелдшеръ и единъ прислужникъ“.

Който г. г. народни представители приематъ предложението на народния представителъ г. Иванъ Велчевъ, съ което г. министърътъ не е съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който г. г. народни представители приематъ § 1, заедно съ обяснителната таблица, както се докладва, и съ гласуванитъ и приети промѣни, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Съгласно парламентарната практика, прието е при гласуване многобройнитъ параграфи на бюджетопроектитъ при второ четене, по едно изключение, председателятъ да не произнася цѣлата формула „които приематъ параграфа, моля, да вдигнатъ рѣка“, а щомъ нѣма никакво възражение, да каже само: „Събранието приема“. Затова азъ моля г. г. народнитъ представители, когато ще говорятъ по известенъ параграфъ, да искатъ своевременно думата.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Глава II.

Централно управление.

Веществени разходи“.

(Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Глава III.

Институтъ за народно здраве.

Веществени разходи.

А. Микробиологическо отдѣление“.

(Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ изменение.

Председателстваващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

Противомаларична и хигиенична лаборатория — Бургасъ.

Веществени разходи“.

(Чете § 25 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ изменение.

Председателстващъ Н. Шоловъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 26 — вж. прил.
Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 27 — вж. прил.
Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете) § 28 — вж. прил.
Т. I, № 70)
Безъ изменение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 29 — вж. прил.
Т. I, № 70)
Безъ изменение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Глава V.

Централенъ аптеченъ складъ.

Веществени разходи“.

(Чете § 30 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ изменение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 31 — вж. прил.
Т. I, № 70)
Безъ изменение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема,

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 32 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 33 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ изменение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Глава VI.

Санитарна служба въ окръжитѣ и околицитѣ.

Веществени разходи“.

(Четвертый § 34 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията намаля кредита по този параграфъ отъ 170.000 л. на 120.000 л.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Които приемат § 34 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 35 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 270.000 л. на 200.000 л.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители приемат § 35 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 36 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 371.000 на 300.000 л.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители приемат § 36 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 37 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема. Народниятъ представителъ г. д-ръ Христо Георгиевъ предлага къмъ § 37 да се прибави новъ пунктъ съ следното съдържание: „Заплати на участъковитъ и селски общински лѣкари (окожжии постоянни комисии и общински управления) — 32.000.000 л.“

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не съмъ съгласенъ.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Г. министърътъ не е съгласенъ съ това предложение.

Който отъ г. г. народнитъ представители приема това предложение, моля, да вдигне ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Всичко по глава VI, вмѣсто 861.000 — 670.000. (Чете)

„Глава VII.

Заразни болести.

А. Остри заразители болести

Веществени разходи“.

(Чете § 38 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 39 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 40 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 41 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 42 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 43 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 44 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 45 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 46 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Б. Борба съ маларията

Веществени разходи“.

(Чете § 47 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 48 — вж. прил. Т. I, № 70)
Кредитътъ по този параграфъ отъ 350.000 се намалява на 35.000 л.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Който приема § 48 тъй, както се докладва, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 49 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 50 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 51 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 52 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 53 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 54 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 55 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„В. Борба съ туберкулозата, венерическитъ болести и детската смъртностъ.

Веществени разходи“.

(Чете § 56 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 57 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 58 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 59 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 60 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 61 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 62 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 63 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 64 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

А. Циганчевъ (з): Г. председателю! Азъ имамъ предложение по § 64.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предложението на г. Циганчевъ не следва да бѣде гласувано, защото не се прие разходътъ за персонала.

А. Циганчевъ (з): Може да се построи до края на годината само здание, персонала ще предвидимъ догодина.

Отъ мнозинството: А-а-а!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложението на г. Циганчевъ, съ което не е съгласенъ г. министърътъ, за постройка на павилионъ въ Свиленградъ за ограничаване на туберкулозата — 1.200.000 л., моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Всичко по гл. VII — 1.543.000 л. (Чете)

„Глава VIII

Болници, санаториуми и приюти

Веществени разходи“.

(Чете § 65 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 66 — вж. прил. Т. I, № 70)

На края въ текста на този параграфъ се прибавя: „и за отоплителна инсталация въ Искрецкия санаториумъ — 300.000 л.“ Общиятъ кредитъ по този параграфъ отъ 8.820.000 л. става 9.120.000 л.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приема § 66 тѣй, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ работницитѣ: Има за всичко.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако нѣма полицейски участъкъ, ще плачемъ, че си на дъжда. Много сте интересни!

А. Капитановъ (з): На лагеръ искатъ да бѣждатъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 67 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 68 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 69 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 70 — вж. прил. Т. I, № 70)
Въ края на текста на този параграфъ се прибавятъ думитѣ: „и за канализация на болницата въ гр. Ловечъ — 100.000 л.“; кредитътъ по този параграфъ отъ 2.770.000 става 2.870.000 л.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 70 тѣй, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 71 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 72 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 73 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 74 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 75 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 76 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Всичко по гл. VIII вмѣсто 59.750.000 л. става 60.150.000 л. (Чете)

„Глава IX.

Здравенъ центъръ въ София“.

Комисията прибави думитѣ „само за два месеца“ и кредитътъ намали на 33.000 л.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ моля да се заличатъ думитѣ „само за два месеца“ и кредитътъ отъ 33.000 л. да се увеличи на 150.000 л., защото миналата година

сж изразходвани 157.000 л. Ще гледаме съ тѣзи 150.000 л. да минемъ годината.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи, да се заличатъ думитѣ, прибавени отъ комисията, „само за два месеца“ и кредитътъ по този параграфъ да бѣде 150.000 л., да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който отъ г. г. народнитѣ представители приема § 77 тѣй, както се докладва, съ току-що приетото предложение на г. министра, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Глава X.

Общи разходи за всички санитарни учреждения“.

(Чете § 78 — вж. прил. Т. I, № 70)

Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете забележка I — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Забележка II се заличава.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на г. докладчика, да се заличи забележка II, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете забележка III — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ тази забележка ставатъ следнитѣ промѣни: на третия редъ се зачеркватъ думитѣ „стажантъ-лѣкари“; „милосердни сестри“ става „милосерднитѣ сестри“; отъ думитѣ, които сж въ скоби, се зачеркватъ последнитѣ думи „или на порционъ по 20 л. дневно“; въ втората алинея на забележката се зачерква последното изречение: „ако служащиятъ лѣкаръ е омѣжена жена, на мѣжа и децата не се полагатъ храни и други“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ забележка III, която става забележка II, така както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 79 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: По § 79 има предложение отъ народния представителъ г. д-ръ Георгиевъ въ смисълъ, кредитътъ отъ 8.000.000 л. да се увеличи на 10.000.000 л.“.

Съ това предложение г. министърътъ не е съгласенъ.

С. Мошановъ (д. ср): Искамъ думата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ха, ще искате думата!

С. Мошановъ (д. ср): Нѣмамъ ли право да искамъ думата?

Председателстващъ Н. Шоповъ: Имате думата.

С. Мошановъ (д. ср): Преди всичко азъ ще моля председателството да не поставя на гласуване подобни предложения по силата на закона за бюджета, отгетността и предприятията, които не позволява предложения за увеличение на разходите, които се правятъ въ пленума, да се поставятъ на гласуване.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема § 79.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 80 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 81 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 82 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 83 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 84 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 85 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 86 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 87 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Глава XI.

Общи разходи“.

(Чете § 88 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 89 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 90 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 91 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 92 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 93 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 94 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 95 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 96 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 97 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 98 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 99 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Чете § 100 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 101 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 102 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 103 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 104 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 105 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 106 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 107 — вж. прил. Т. I, № 70)
Безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Общата сума по Главната дирекция за народното здраве 149.132.000 л. ще претърпи известно измѣнение, съобразно съ приетитѣ измѣнения въ параграфитѣ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете) „Отъ които по присъединенитѣ фондове:

По § 12	50.000
По § 91	500.000
По § 92	50.000
По § 94	4.000.000
	<u>4.600.000</u> “

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Чете)

„Повторение.

а) За заплати	56.158.000
б) За вещевени разходи	95.974.000“

Председателстващъ Н. Шоповъ: Събранието приема. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

Министъръ председателъ Н. Мушановъ: Моля да се продължи заседанието до 12 часа и да се пристѣпи къмъ разглеждане бюджетопроекта на Министерството на благоустройството.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, да продължимъ заседанието до полунощ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. г. народнитѣ представители да иматъ предъ видъ, че трѣбва да бжлатъ тукъ, за да може да се гласува. Пристѣпваме къмъ второ четене на бюджетопроекта на Министерството на благоустройството.

Има думата докладчикътъ г. Александъръ Николаевъ.

Докладчикъ А. Николаевъ (з): (Чете)

„БЮДЖЕТОПРОЕКТЪ“)

за разходите по Министерството на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството — Главна дирекция на общественитѣ сгради, пжтищата и благоустройството — за 1932/1933 финансова година“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Велчевъ.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. председателю! Азъ бихъ молилъ г. докладчика да ни съобщи има ли измѣнения, направени отъ бюджетарната комисия, въ първоначално представения бюджетопроектъ. Струва ми се, че това е дългъ на докладчика.

Докладчикъ А. Николаевъ (з): Нѣма измѣнения, г. Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. сг): Азъ допускахъ, че има измѣнения, направени въ бюджетарната комисия. Ако нѣма такива, то е другъ въпросъ.

И. Велчевъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Предъ насъ е сложенъ за разглеждане бюджетопроектъ на Министерството на благоустройството, респективно на Дирекцията на благоустройството. Тоя бюджетопроектъ е много важенъ въ управлението на нашата държава, защото той отражава политиката за благоустройството на нашата страна. Като народни представители, нашъ дългъ е да кажемъ своята дума, като прегледаме перата, които сж прокарани въ този бюджетопроектъ, за да можемъ чрезъ тѣхъ да видимъ благоустройствената политика, която се прокарва чрезъ тоя именно бюджетопроектъ.

Най-съществениитѣ глави, които сж предвидени въ тоя бюджетопроектъ, съгласно закона за Министерството на благоустройството, сж: централно управление, окръжни участъкови инженерства, разходи по пжтищата, разходи по държавнитѣ здания и разходи по благоустройство на населенитѣ мѣста въ България.

Първиятъ въпросъ, който изпква предъ насъ, е въпросътъ за нашитѣ пжтища, за състоянието на нашето

*) За текста на бюджетопроекта вж. прил. Т. I, № 70.

пътното дѣло. Преди да пристѣпим къмъ по-основно разглеждане на тоя въпросъ, азъ съмъ длъженъ да направя едно сравнение съ онова, което става по отношение другитѣ отрасли изобщо въ нашето държавно стопанисване.

Всѣки отъ насъ признава, че българската държава е предимно земеделска, че нашето народно стопанство е предимно земеделско стопанство и че, следователно, тя има единъ земеделски характеръ. Паралелно съ това, обаче, ние тукъ ще трѣбва да признаемъ, че една земеделска държава, за да бѣде напредничава, за да бѣде издигната, ще трѣбва да има прокарани шосейни и жѣлѣзни пътища, безъ които, смѣтамъ азъ, е невъзможенъ единъ стопански напредѣкъ, едно стопанско преуспѣване. За успѣването на нашата държава въ стопанско и културно отношение, ще кажа азъ, на първо мѣсто, заедно съ въпроса за модернизирание на стопанскитѣ отрасли, идва и въпросътъ за пътищата въ нашата страна. Колкото по-добри сѣ нашитѣ пътища, въ колкото по-добро състояние се намиратъ тѣ, толкова по-добри изгоди, толкова по-добри условия сѣ налице, за да бѣде по-добро нашето общо народно благосъстояние.

Г. г. народни представители! Можете да произведете колкото искате земеделски произведения; можете да имате отлични природни блага — държавни гори, мини, кариери и пр. и пр. — но ако вие нѣмате пъти и съобщителни сръдства, чрезъ които да изнесете тия държавни, тия природни богатства, тѣ ще останатъ тамъ, където сѣ, безъ да се възползува народътъ отъ тия блага, съ които природата е надарила нашата страна. Има ли пътища, безспорно, тия блага ще бѣдатъ веднага изнесени и доведени до съприкосновение до народа, за да задоволятъ неговитѣ нужди. Конкретно ще ви кажа, че създаването, напр., на нашата централна линия София—Варна създаде условия за издигане на редъ селища, защото станаха сръдища на стопански околини, развили се нѣкои градове и по-големѣ села — както е случаятъ съ Мездра, Червен-бръгъ, Каспичанъ и др. Сѣщо такава нѣщо представляватъ и шосетата за ония градове и села, презъ които тѣ минаватъ. Съ сѣщия темпъ и съ сѣщата сила се развиватъ ония населени мѣста, които сѣ прошарени съ шосейни пътища.

И азъ си представямъ шосетата като нѣщо подобно на артерии на човѣшкия организъмъ. Въ човѣшкия организъмъ може да вкарате колкото щете хранителни материали — може да бѣдатъ и най-хубави — ако нѣмаше артериитѣ да пренасятъ кръвта до мускулитѣ, за да стане онова кръвообращение, необходимо за организма, нѣмаше да се развива този организъмъ. Така е и съ пътищата. Ако нѣма пътища, по които да се изнасятъ на пазарния пунктъ ония материални блага, които сѣ създадени и се произвеждатъ отъ нашитѣ народни маси, безспорно, тия материали нѣма да иматъ онази равностойност и цена и не ще дадатъ съответния резултатъ за нашето народно благосъстояние и за издигане нашия народъ въ икономическо отношение.

Г. г. народни представители! Колко пътища има нашата държава въ настоящия моментъ? Въ нашата държава, въ нашата малка България има готови държавни пътища 7.623 км., отъ които въ добро състояние сѣ 3.881 км., въ сръдно състояние 2.227 км. и въ лошо състояние — 1.513 км. За тия пътища българската държава предвижда въ своя бюджетъ, както е представенъ тукъ, кръжлата сума отъ 40.000.000 л. Вънъ отъ това, имаме мостове и водостоци 15.959 броя, а кантони 441.

Освенъ държавни пътища, имаме и общински такива — 9.614 км., отъ които въ добро състояние сѣ — 4.931 км., въ сръдно състояние — 2.648 км. и въ лошо състояние — 1.455 км.

В. Коевски (нац. л.): Тѣ не влизатъ въ тоя бюджетъ.

И. Велчевъ (з): Тѣ сѣ общински, за които сръдствата сѣ отъ фонда „Постройка на общински пътища“, където се предвижда сумата 80.000.000 л. Следователно, общо въ България държавни и общински пътища има 17.237 км.

В. Коевски (нац. л.): Погрѣшна е тази цифра, откъде вземате тѣзи сведения?

И. Велчевъ (з): Не сѣ погрѣшни, вземамъ ги отъ специалисти.

Вънъ отъ това, има общински мостове, водостоци — 16.522 броя и кантони 1.511. За задоволяване нашата шосейна мрежа, за задоволяване всички нужди въ България отъ шосета, за да се съединятъ всички села съ шосета, сѣ нуждни около 70 хиляди км. шосета. Следователно, крайната целъ, която единъ денъ българската държава ще трѣбва да постигне въ пътното отношение, е да съедини

всички села помежду имъ чрезъ шосета. За тая целъ, обаче, трѣбва да бѣдатъ построени около 70.000 км. шосета въ нашата страна въ тия граници, които днесъ тя има.

Като се има предъ видъ мнението на специалистѣ въ нашата страна, че единъ километъръ шосе, прокарано презъ балканско мѣсто, струва кръгло единъ милионъ лева, а презъ полско мѣсто 600.000 л., то следва, че за поддържане на сега съществуващата шосейна мрежа и за направата поне на още 16.000 км. — колкото имаме сега, е нужна кръжлата сума 30 милиарда лева. 30 милиарда лева ще трѣбва да намѣри българската държава отъ нѣкъде, за да може да поддържа сега съществуващата шосейна мрежа — държавна и общинска — а вънъ отъ туй държавата ще трѣбва да построи още толкова шосета, колкото има въ настоящия моментъ.

Откъде ще вземе тѣзи пари, г. г. народни представители? Може ли малка и бедна България, която въ парично отношение е останала твърде назадъ, съ единъ бюджетъ, по-големата частъ отъ който е консомативенъ, въ настоящия моментъ, когато идва редъ за благоустрояване, за създаване на нови пътища, за които трѣбватъ много голѣми сръдства — споредъ изчисленията на наши специалисти, кръгло около 30 милиарда лева — да направи това?

Като имаме предъ видъ тази голѣма цифра и като имаме предъ видъ тежкото финансово положение, въ което се намира българската държава, явно е, че нашата държава не е въ състояние съ тия сръдства, които се отпускатъ отъ държавния бюджетъ, да направи не 16.000 километра, ами да направи дори и 2.000 километра шосета. Като смѣтнемъ, че за 2.000 километра шосета сѣ нуждни най-малко единъ милиардъ лева, следва, че ние ще можемъ да направимъ ония пътища, които сѣ необходими, само съ единствения капиталъ, който остава неизчерпанъ въ нашата страна, съ който българската държава и българскиятъ народъ разполага — това е трудътъ на българския земеделецъ и на всички български граждани.

Това е основниятъ и единствениятъ източникъ на сръдства, тъй да се рече, чрезъ който ние ще можемъ да построимъ колкото се може повече километра шосейни пътища въ нашата страна. Никакви други капитали ние не сме въ състояние да намѣримъ, защото нѣмаше нито колонии, нито голѣми богатства, нито държавни сръдства, нито пъкъ бюджетнитѣ сръдства на държавата ни даватъ тази възможностъ.

За тази целъ, като използваме труда на нашия народъ, ние имаме и установенитѣ въ страната законоположения. Главниятъ въ това отношение законъ е законътъ за пътищата, който въ чл. 39 казва, че временната пътна повинностъ е натурална и всѣки български гражданинъ презъ известенъ периодъ отъ своята възраст е длъженъ да отива на шосето да работи 5 дена ако е съ кола, и 10 дена, ако е безъ кола, за да отбие пътната си повинностъ. Отъ друга страна, имаме и едно измѣнение на чл. 39, минало презъ Камарата преди нѣколко месеца и по силата на което всички пътни повинничари, които по една или друга причина не сѣ отбили своята повинностъ въ продължение на последнитѣ 7—8 години, поканватъ се наново да я отбиятъ.

Съгласно даннитѣ на Министерството на благоустройството, въ нашата страна има около 3 милиона такива хора, които би трѣбвало да броятъ една сума отъ 840 милиона л. Вънъ отъ това, имаме редовната трудова повинностъ на около 10—12 хиляди български трудоващи, които сѣщо отбиватъ тази си повинностъ въ постройка на пътища. Най-после, имаме около 750 хиляди човѣка, които трѣбва да отбиятъ временната трудова повинностъ, като работятъ по 10 дни за създаване на пътища и на всички благоустройствени мѣроприятия, отъ които държавата и народътъ иматъ нужда.

Следователно, по силата на законоположенията, които днесъ сѣ въ действие у насъ, ние ще можемъ тази есенъ да извадимъ на работа кръгло около 4 милиона надничари, които да хвърлятъ своя трудъ за шосетата, за пътищата, за благоустройството на тѣхното село или на тѣхната община.

Постави се въпросътъ въ бюджетарната комисия, имате ли планъ за действие, имате ли строителенъ планъ?

Г. г. народни представители! Въпросътъ за плана е уреденъ въ закона за пътищата още отъ 1920 г. Въ чл. 7 и 8 на този законъ се казва, че пътната мрежа се опредѣля отъ окръжнитѣ постоянни комисиони, като при опредѣлянето и трѣбва да служи за база следниятъ принципъ: най-напредъ да се съединятъ пазарнитѣ центрове и постепенно-постепенно пътищата отъ тия центрове да се развиватъ и да достигнатъ до периферията. Този планъ, който законодателятъ е създалъ и установилъ

чрез измѣнението на закона за пѣтищата още въ 1920 г., е въ действие.

Другият въпросъ, допълнителенъ на този, е: техническата властъ, въ лицето на инженеритъ и на специалититъ, да укаже презъ кое време, кѣде и каква работа да се извърши по-скоро. За тази именно цель трѣбва да се създаде единъ стопански планъ, който да урежда тази материя, за да може трудътъ на тия 3—4 милиона български граждани, които тази година следва да отбиятъ своята пѣтна и трудова повинностъ, да бѣде организиранъ и из-ползуванъ, да даде своя резултатъ — което, безспорно, ще бѣде голѣма благодатъ за нашето пѣтно дѣло и за благоустрояването въобще въ страната.

Въ това отношение Министерството на благоустройството ще трѣбва, чрезъ своя планъ на действие, да даде единъ реаленъ изразъ на тази политика, да се засили цѣлата строителна дейностъ по шосетата и по пѣтищата въ страната. Това трѣбва да се направи заради туй, защото — ще кажа — презъ 1923 г. тази политика бѣше спъната отъ правителството, което дойде на властъ не въ името на една строителна политика, за създаване на шосета и на пѣтища, които да служатъ предимно на българския народъ въ низинитъ, а въ името на една политика, която да служи повече на интереситъ на голѣмитъ градове, каквито сѫ София, Варна, Пловдивъ и др. и, вмѣсто да служи на онѣзи задачи, които сѫ били начертани отъ законодателя въ 1920 г., то трѣгна въ обратенъ пѣтъ. Азъ чухъ думи отъ членове на бюджетарната комисия, които не сѫ земледѣлци, които не изхождатъ отъ Народния блокъ, а изхождатъ отъ Демократическия сговоръ, като Рашко Маджаровъ, който каза, че въ 1929 г. въ София се струпала десетки ваянци да ваятъ улицитъ на града София. Тогазъ, когато всички шосета въ цѣлия окръгъ останаха неоваяни заради туй, защото нѣмаше ваянци, защото не се дадоха такива.

Г. г. народни представители! Следъ като вземѣхме труда на пѣтнитъ повиничари и на трудовацитъ въ нашата страна, за да можемъ да изкараме нашитъ шосета на подобъръ край, доказано нуждни сѫ ваянци, чрезъ които ще можемъ да оваяме онова, което е създадено чрезъ труда на българския гражданинъ. За тази именно цель въ § 17 отъ бюджетопроекта на Министерството на благоустройството е предвидена една сума отъ 15.000.000 л., когато миналата година е била 2½ милиона лева. Сега се предвиждатъ 12½ милиона лева повече, за да могатъ да се доставятъ нуждитъ ваянци за овалване на изработенитъ шосейни пѣтища, безъ което овалване е невъзможно да се поставятъ въ движение. Съгласно даннитъ, които имаме отъ Министерството на благоустройството, у насъ днесъ има всичко 120 ваянка, отъ които 20 сѫ негодни и сѫ изпратени на ремонтъ и за обслужване на пѣтищата оставатъ всичко 100 ваянка. Единъ ваянкъ може да овалва най-много 8—10 км.

В. Коевски (нац. л.): Ново шосе.

И. Велчевъ (з): Ново шосе. — При положението, че въ България имаме крѣгло 16.000 км. държавни и общински пѣтища, нуждни сѫ 160 ваянци. И 100 ваянци имаме здрави. Споредъ даннитъ, които дава Министерството на благоустройството, нуждни сѫ всичко 390 ваянци, отъ които днесъ имаме годни 100, или оставатъ 290 ваянци, които трѣбва да бѣдатъ доставени за обслужване на пѣтищата въ нашата страна.

В. Коевски (нац. л.): Смѣтката Ви е погрѣшна. Щомъ туряте, че единъ ваянкъ е нуженъ за 8 км. пѣтъ, за 16.000 км. ще трѣбватъ повече отъ 290 ваянци.

И. Велчевъ (з): Началникътъ на отдѣлението казва така: (Чете) „Като се приеме, че за всѣки 7 години най-малко става поправката на единъ готовъ пѣтъ, а всички готови пѣтища сѫ 16.000 км., то годишно трѣбва да се поддържа 16.000 дѣлено на 7 равно на 2.300 км. готовъ пѣтъ. Този готовъ пѣтъ да се овалва, ще сѫ нуждни годишно 2.300, дѣлено на 10, равно на 230 ваянци“.

Въ постройка и трасирани пѣтища имаме 7.874 км.; като приемемъ, че въ 5 години могатъ да се построятъ тѣзи пѣтища, значи годишно ще имаме построенъ пѣтъ около 1.600 км., и понеже единъ ваянкъ пресилено презъ сезона може да овалва 10 км. пѣтъ, значи за 1.600 км. пѣтъ ще сѫ нуждни 1.600 дѣлено на 10 равно на 160 ваянци. И като се работи едновременно и поправка на гото-

витъ пѣтища и за направа на новитъ, ще трѣбватъ, следователно, 230 плюсъ 160, равно на 390 ваянци.

В. Коевски (нац. л.): Това е само за държавнитъ шосета, а имаме и общински.

И. Велчевъ (з): Така щото нуждни сѫ минимумъ още нови 290 ваянка. Явно е, г-да, че тия 100 ваянци, чрезъ които днесъ Министерството на благоустройството си служи, сѫ недостатъчни за обслужване на нашитъ пѣтища и заради това презъ работния сезонъ министерството е било принудено да вземе ваянци отъ Бургаския окръгъ и да ги изпраща въ Варненския или отъ Варненския — въ Шуменския, отъ София — въ Пловдивъ. При това положение, явно е, че е належащо да се предвиди единъ такъвъ кредитъ по този параграфъ, че Министерството на благоустройството да бѣде улеснено, да му се даде възможностъ да закупи нѣколко ваянци за нуждитъ на нашитъ пѣтища. Тази покупка ще стане за около 30 и нѣколко милиона лева и се смѣта да може да се изплати за 3 години — 3 по 12 = 36.000.000 л. — постепенно, чрезъ компенсация или чрезъ покупка отъ нѣкоя фирма, която би дала най-благоприятни условия.

Но азъ съмъ длъженъ да отбележа и следното обстоятелство. Въ България има фабрики, които могатъ да изработятъ подходящи и достатъчни за нашитъ шосета ваянци. Такава е фабриката „Кораловагъ“ въ Варна. Затуй въ бѣдеще министърътъ, когато има да разрешава тоя въпросъ, ще трѣбва да има предъ видъ, дали не може доставката на ваянци да стане отъ фирми въ България, за да нѣма нужда да изнасяме чужда валута.

Така щото, г. г. народни представители, отъ това, което казахъ, вѣрвамъ да става ясно, че въ пѣтно отношение, въ шосейно отношение българската държава въ настоящия моментъ не е въ много добро положение; напротивъ, нашето пѣтно, нашето благоустройствено дѣло се намира още въ своя зачатѣкъ. Като имате предъ видъ, че имаме само 16.000 км. общински и държавни пѣтища, а сѫ нуждни 70.000, за да бѣдатъ обслужени напълно нашитъ села и градове, то следва, че ние сме направили досега само 1/5 отъ това, което нуждитъ на нашата държава налагатъ въ настоящия моментъ и за въ бѣдеще.

За обслужване тия пѣтища е нужно по-голѣмо число кантонери, отколкото е било въ миналото и досега. Трѣбва да признаемъ, да констатираме следния твърде некрисивъ фактъ — че на 16 км. се пада единъ кантонеръ. При това положение, единъ кантонеръ ще трѣбва да трѣгне, да речемъ, сутринъ отъ своя кантонъ и да обиколи своя районъ: 16 км. въ едната посока и въ обратната посока други 16 км.; следователно, 32 км. ще трѣбва да изминава той всѣки день, за да може да се поддържа въ изправностъ шосето въ неговия участѣкъ. Това е твърде тежка, твърде мъчна работа — тежка и неудобна при сегашното положение, въ което се намиратъ нашитъ кантонери. Необходимо нужно е, следователно, щото за въ бѣдеще за тия служащи да се създадатъ по-благоприятни условия — разстоянието между кантонъ и кантонъ да се намали, за да може да бѣде обслужвано и поддържано въ по-добро, въ изправно състояние шосето.

Минавамъ къмъ другата важна глава отъ бюджета на Министерството на благоустройството — за разходитъ, които сѫ предвидени за направа и поддържане държавнитъ сгради.

Г. г. народни представители! Съгласно закона, Министерството на благоустройството е длъжно да се грижи за направата и поддържането на всички държавни сгради въ нашата страна. Следователно, за тая цель Народното събрание е длъжно да предвиди нуждитъ кредити за поддържане държавнитъ сгради, за да могатъ да бѣдатъ въ изправностъ. Длъженъ съмъ тукъ да ви посоча какви сѫ тия здания, за които държавата се грижи. Има държавни сгради, ремонтирането на които не търпи отлагане. Такива сѫ, напр., околийското управление въ Търново, държавната смѣсена гимназия въ Търново, държавната болница въ Търново и т. н. — въобще въ всички окръзи на България, Софийски, Бургаски и пр., има такива сгради. За тия сгради сѫ необходими 20.044.000 л. за голѣмо съжаление въ бюджета сѫ предвидени само 8.000.000 л., следователно, около 2½ пѣти по-малко. Вънъ отъ това, има сгради, които сѫ започнати, но които трѣбва да се доизкаратъ, да се достроятъ. Стойността на всички тия държавни сгради възлиза на обща сума 337.760.000 л.; за да се доизкаратъ, трѣбва да бѣде предвиденъ единъ кредитъ отъ 168.555.000 л., а въ бюджета за тая цель сѫ предвидени само 18.500.000 л.

Тия данни сж достатъчни да убедят всъки едного от народните представители, че за издръжката на готовит сгради и за доизкарването на ония, които сж започнати, предвиденият въ бюджета суми далеч не сж достатъчни, съ тях не могат да се задоволят тия голъми и неотложни нужди. Но поради крайно стъсненото финансово положение на нашата държава, поради крайно тежкото положение, въ което се намира нашият данъкоплатец, Министерството на благоустройството, респ. министерът, се е принудил да предвиди твърде малки суми, чрез които да се задоволят само най-необходимите и най-належащите нужди, които въ настоящия момент тръбват да се задоволят.

Единъ другъ въпросъ, който, безспорно, е от голъмо значение за нашата държава, това е въпросът за благоустройството на нашите села и за тяхното водоснабдяване.

Г. г. народни представители! Една от голъмите задачи, които има Министерството на благоустройството, е да благоустрои нашите села и нашите градове. Началото на благоустройството на нашата страна започва от 1881 г. съ правилника, който е създаден през тая година за построяване на частни здания въ градовете. Едва въ 1897 г. този правилникъ се превръща въ законъ и от тогава собствено почва действието на сега действащия законъ за благоустройството на нашата страна. Тръбва да отбележа, че първата инициатива за благоустройството на нашите села се взема от Врачанската окръжна постоянна комисия въ 1908 г. Създава се правилникъ за кооперативно планоснимане на всички села, като се обединяват въ общо кооперативно бюро за планоснимане, който правилникъ въ 1911 г. става законъ.

Водоснабдяването на населените мѣста пакъ по кооперативенъ начинъ започва за пръвъ път въ нашата страна въ 1911 г. Тръбва да се отбележи, че тия два начина — на кооперативно планоснимане и на кооперативно водоснабдяване на населените мѣста въ нашата страна — сж дали положителни резултати и то такива, каквито не сж добити въ други държави. Но единъ основенъ, единъ бързъ, единъ голъмъ подеъмъ на водоснабдяването и благоустройването на нашата страна на кооперативни начала започва от 1920 г., когато започва една нова политика, която обръща по-голъмо внимание на благоустройството на селата и на тяхното водоснабдяване. Г. г. народни представители! Известно ви е, че много села у насъ доскоро, па и днесъ, се намират въ крайно плачевно състояние, поради липса на хубава и хигиенична вода за пиене. Такива села сж, напримѣръ, селата по течението на р. Камчия, после въ Дели-Орманъ, такива села има и на други мѣста въ България, въ които нѣма достатъчно хубава и прѣсна вода за пиене. Жителите на тези населени мѣста страдат от липса на вода, а спътниците на това сж разни болести, които покосяват живота на хиляди български граждани. Една от голъмите задачи на българския държавникъ, на представителя на Министерството на благоустройството е да намѣри срѣдства, да намѣри начинъ да благоустрои селата въ България и да ги водоснабди. Кооперативните бюро за водоснабдяване и планоснимане при постоянните комисии до днесъ, тръбва да признаемъ, сж направили твърде много за водоснабдяването и благоустройството на населените мѣста въ нашата страна.

Ще тръбва да ви посоча нѣколко цифри, от които да се убедите въ истинността на това, което ви казвамъ. До 1923 г. всичко въ България сж благоустроени 573 населени мѣста, от които 60 града, а всичко въ България има 4.009 населени мѣста, заедно съ градовете, като се смѣта за населенъ пунктъ заселище най-малко съ 50 къщи. Отъ 1923 г. до 1932 г. въ България сж водоснабдени 585 населени мѣста, като сж доставени водопроводните материали за 258.000.000 л.; изработени и утвърдени сж улични и дворни регулации на 1.004 населени мѣста, следователно, 1/4 от всичките населени мѣста въ цялата страна; изработени и утвърдени сж планове на 20 населени мѣста, а от юлий месецъ 1931 г. до сега, следъ като Народният блокъ пое управлението и ръководството на тая политика — азъ тукъ ще ви посоча цифри, за да видите съ каквъ темпъ и съ каква бързина се развива водоснабдяването на нашата страна — сж утвърдени 64 нови проекта за водопроводи въ населените мѣста. Презъ това време сж завършени водопроводите въ около 50 населени мѣста; изработени сж и утвърдени улични и дворни регулации на 115 населени мѣста; скроени сж регулациите планове и въ проучване на 235 населени мѣста; въ работа сж планове на 242 населени мѣста; въ изучаване сж нивелациите проекти на 41 села.

В. Коевски (нац. л.): Но това е деятельность на постоянните комисии и нѣма нищо общо съ бюджета на държавата.

И. Велчевъ (з): Това е извършено подъ ръководството на Министерството на благоустройството. — Понеже възражавате, че това е деятельность на постоянните комисии, азъ ще ви кажа, че ако не бѣше законътъ, който да ги подтикне къмъ такава дейность, ако не бѣше и Министерството на благоустройството, което чрезъ своите органи да имъ даде възможность да развиятъ тази дейность, всичко това нѣмаше да се направи, както не е било направено и до 1923 г., докогато отъ 4.009 населени пунктове сж били благоустроени само 490.

Съ това искамъ да илюстрирамъ новия курсъ на политиката въ нашата страна, особено по отношение благоустройството и водоснабдяването на нашите села. За тази целъ, г. г. народни представители, въ § 34 на бюджетопроекта е предвидена една сума отъ 19.000.000 л. за купуване и доставяне на водопроводни тръби, които сж нуждни на тия села, които искатъ да се водоснабдятъ съ чиста и хубава вода. Тукъ имамъ сведенията на общините, които до 1 май 1932 г. сж внесли въ Българската земеделска банка, по смѣтката на Министерството на благоустройството, необходимите суми за водопроводни материали, които материали ще получатъ отъ предстоящата доставка на министерството. Като вземете Каяли, Бургазко, с. Сепарево, Дупнишко и пр., общо сумата възлиза на 3.192.425 л.

В. Коевски (нац. л.): Отъ министерството ми съобщиха, че има искания за 50 милиона лева.

И. Велчевъ (з): Това сж внесени пари въ Българската земеделска банка, а нуждите сж други.

В. Коевски (нац. л.): Онова сж само искания.

И. Велчевъ (з): (Чете) „Сведения за необходимите суми за доставка на тръби, фасонки и арматури за довършване презъ 1932 г. на всички започнати и за постройка на неотложните нови водопроводи въ градове, села и държавни сгради въ царство България: 1) Общини, желаещи да получатъ водопроводни тръби“ — това, което вие искате — и следватъ, като започнете отъ с. Ракигово, гр. Ямболъ и т. н., на обща сума 51.127.574 л. Значи исканията на всички общини, които желаятъ да си доставятъ водопроводни тръби и материали за тая целъ, възлизатъ на обща сума 51.127.574 л. А сведенията за общините, които въ миналото сж били снабдени съ материали за водоснабдяване и които сж задължени още съ известни суми, гласятъ: (Чете) „Сведения за задълженията на общините, водоснабдителните бюро и пр., на които се отпуснаха водопроводни тръби, фасонки и арматури отъ доставените презъ 1927 г., 1928 г. и 1929 г.“ По окръжи следватъ така: „Получени материали на сума лева кръгло: Бургазки окръгъ — 29.000.000 л.; врачански — 7.000.000 л., варненски — 5.000.000 л. и т. н., общо за всички окръжи, 16 на брой — 200.681.535 л. Внесените отъ тия общини суми срещу това, което сж получили, възлиза на обща сума 50.936.288 л. и оставатъ да дължатъ всички 16 окръга 149.895.112 л.“. Значи, отъ това, което сж получили всички, за около 200 милиона лева, сж платили едва 50 милиона лева, а иматъ да плащатъ три пъти повече. Въпрѣки това, обаче, нуждите сж твърде голъми и Министерството на благоустройството, респ. отдѣлението за водоснабдяване на населените мѣста, е длъжно да вземе всички грижи, за да може да задоволи крещящите нужди на ония населени мѣста, които страдатъ отъ безводие.

Тръбва да се отбележи фактътъ, че благодарение инициативата и проучванията, които сж направени въ Министерството на благоустройството, единъ запустѣлъ и безводенъ край, какъвто бѣше Делиорманскиятъ, днесъ се намира въ твърде добро състояние: повече отъ 100 села, които по-рано нѣмаха прѣсна вода за пиене, а пиеха отъ разни гюлища и локви, днесъ, благодарение на тая инициатива, могатъ да пиятъ бистра и чиста вода, какъвто пиятъ балканците отъ хубавите балкански извори. Въобщее въ това отношение тръбва да се отбележи голъмиятъ прогресъ, голъмиятъ напредъкъ, който е направило Министерството на благоустройството по отношение водоснабдяването и планоснимането на всички ония населени мѣста, които сж поискали неговото съдействие, неговата интервенция, която имъ е била давана твърде навреме.

Единъ другъ въпросъ, г. г. народни представители, който днесъ изпъква на сцената, е въпросътъ за електрификацията въ нашата страна. За голъмо съжаление, досега нито съ единъ законъ не се е уредила въпросътъ

за електроснабдяването на нашето народно стопанство. Към Министерството на благоустройството има едно отделение за технически контрол, а така също при Министерството на земледелието има електрификационна комисия, която се занимава с този въпрос. Ние нѣмаме законодателство, нѣмаме уреждане на единъ голѣмъ въпросъ, какъвто е въпросътъ за електроснабдяването на нашата държава. Тоя въпросъ заслужава едно по-голѣмо внимание и едно уреждане чрезъ специаленъ законъ, защото ние виждаме какъ бързо се развива електроснабдяването въ нашата страна. Макаръ и земледѣлска страна, макаръ и не индустриална страна, ние имаме всичкитѣ условия за едно бързо и въ по-голѣмъ размѣръ електроснабдяване.

За прѣвъ пътъ у насъ се основава въ 1902 г. една електрическа водна централа въ с. Панчарево за освѣтляване на гр. София. Следъ това се явяватъ електрически централи въ Варна и въ Ломъ, а въ 1925 г. имаме вече въ работа водни централи съ около 4.500 конски сили, парни централи съ около 10.000 конски сили и дизелови централи съ около 3.500 конски сили или всичко централи съ около 18.000 конски сили.

Единъ по-силенъ темпъ въ разпространението на електрическата енергия въ България започва едва въ 1905 г. Тогава се пуца въ действие и първата областна водна централа на „Гранитоидъ“, при Пастра, съ 8.000 конски сили. Последва организирането на „Вѣча“, където въ 1927 г. се пуца въ действие голѣмата парна централа отъ 6.400 конски сили. Следватъ Пернишката областна централа, съ 8.000 конски сили, Симеоновската, при София, съ 1.000 конски сили и тази при Курило, съ 26.000 конски сили. Следъ това парната централа при мина „Черно-море“, край Бургасъ, съ 2.750 конски сили и „Вулканъ“, при гара Раковски, съ 4.000 конски сили, като паралелно съ това сѣ бързо растѣли и малкитѣ градски електрически централи. Така че къмъ края на 1930 г. имаме вече въ действие 23 водни централи съ обща мощностъ около 28.000 конски сили, 33 дизелови съ обща мощностъ около 8.250 конски сили и 7 парни съ обща мощностъ около 38.000 конски сили, или всичкитѣ централи съ около 74.250 конски сили, които презъ тази година сѣ произвели около 100.000.000 киловатъ часа.

Паралелно съ това е вървѣлъ и строежътъ на преноснитѣ и разпределителни електрически мрежи, а също така и на консомативнитѣ двигателни и освѣтителни инсталации.

По отношение собствеността на електропроизводителнитѣ централи тѣхното експлоатиране се разпредѣля така: държавни инсталации съ 15.500 конски сили и производство 6.200.000 киловатъ часа; водни синдикати — 5.500 конски сили и производство 7.500.000 киловатъ часа; общински — 11.000 конски сили съ производство 16.000.000 киловатъ часа; кооперативни — 5.000 конски сили съ производство 4.600.000 киловатъ часа и частни — 650.000 конски сили съ производство 60.000.000 киловатъ часа. Както се вижда, 70% отъ цѣлото електропроизводство въ страната е въ частни рѣце.

Г. г. народни представители! Въ електроизграждането на страната до днесъ сѣ вложени около 1.600.000.000 л., отъ които около 850.000.000 л. сѣ частни капитали, или повече отъ 50%. Въ това отношение трѣбва да се признае, че нашата държава, макаръ и да се развива бързо, по отношение добива на електрическа енергия не е добре; добиваната електрическа енергия на глава у насъ не е достатъчна. Тя е 15—16 киловатъ часа на глава, докато въ други държави, каквато е, напримеръ, Норвегия, на глава се падатъ по 300 киловатъ часа, въ Италия — по 250 киловатъ часа. За да се задоволятъ нуждитѣ на цѣлото ни население, ще бѣде необходима около 20 пъти повече енергия, отколкото днесъ се произвежда.

Като имате предъ видъ тия резултати на електрификацията у насъ, срѣдствата, които отдѣля българската държава за тая целъ чрезъ бюджетопроектъ, сѣ далечъ недостатъчни да организиратъ оная служба, която тепърва ще трѣбва да бѣде организирана. Въ това отношение се налага на законодателитѣ, респективно на Министерството на благоустройството въ бѣдеще да създаде специаленъ законъ за уреждането на електрическия въпросъ въ нашата страна, а не да се строятъ електрически централи, тъй както се строеха досега — безразборно, безъ планъ, безъ целъ и да нѣма оная резултатъ, който, безспорно, се очаква отъ електрическата енергия, която въ бѣдеще ще има твърде голѣмо значение въ нашата страна. Ние сме длъжни да обърнемъ колкото е възможно по-голѣмо внимание на този стопански отдѣлъ, ще кажа азъ, въ нашето общо стопанство. Защото чрезъ електричеството ще се развие и ще напредне въ стопанско и въ индустриално отношение нашата държава. Така, както же-

лѣзницитѣ и каменнитѣ вѣглища развиватъ индустрията въ всички държави, така и съ електрическата енергия, която въ сравнение съ много други държави у насъ може да се добива много по-лесно и по-евтино, ще задоволимъ голѣмитѣ нужди, които безспорно има нашиятъ народъ, за да престанемъ да внасяме газъ отъ Ромѣния, Русия и другадѣ, която е необходима за освѣтлението въ нашитѣ села. Ако имаме електрическа енергия, ние ще можемъ много по-евтино, по-ефикасно и по-бързо да задоволимъ нуждата за освѣтление на селата, безъ да изнасяме наши срѣдства, наши девизи въ чужбина.

Г. г. народни представители! Отъ всичко това, което се вижда въ бюджетопроекта на Дирекцията на благоустройството, явствува едно, че при голѣмата оскъдня и при голѣмата стопанска криза, която всѣки отъ насъ признава, днесъ Министерството на благоустройството е принудено, така да се каже, да излѣзе и да се бори за създаването на ония мѣроприятия, които идатъ да задоволятъ голѣмитѣ нужди на нашия народъ, на нашата държава. И въпрѣки че министерството излиза съ единъ бюджетопроектъ, намаленъ съ 26.500.000 л., неговата политика има за целъ да благоустрои, да канализира, да водоснабди всички наши села, изобщо цѣлата наша страна; да създаде условия за единъ по-културенъ, по-напредничавъ, по-добъръ и по-сносенъ животъ на нашитѣ граждани. Това е работа мъчна, работа трудна.

И азъ ви казахъ въ самото начало, че най-голѣмиятъ въпросъ е, какъ да използваме неизчерпаемитѣ богатства, които ги има въ нашата страна. Това можемъ да направимъ само съ труда на българскитѣ граждани. Съ труда на българскитѣ селяни предимно. Остава сега да организираме този трудъ. И тукъ азъ ще се помѣча да хвърля една идея, която да бѣде обсъждана, за да можемъ да добиемъ по-добри резултати отъ закона за трудовата повинностъ, отъ закона за пѣтищата, въ връзка съ отбиването на натуралната пѣтна тежба. Ние имаме труда на хора, който се използва за направа на пѣтища, за залесяване, за благоустройство, за коригиране на рѣки, за отводняване на блата и пр., но нѣмаме организация, нѣмаме, така да се каже, онзи командувашъ персоналъ, който да ръководи цѣлата тая армия отъ хора, която ще бѣде хвърлена въ полето на труда. Досега, съгласно закона за трудовата повинностъ, временната трудова пѣтна повинностъ се отбива отъ около 700.000 повинничари въ България, които сѣ предоставени на общинскитѣ съвети. Общинскитѣ съвети и секретарь-бирницитѣ се грижатъ за уредбата на тѣхната работа, а пѣтно-повинничаритѣ сѣ повѣрени на техническитѣ власти, респективно на окръжнитѣ инженери, участъковитѣ инженери и пр.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че за да можемъ да се доберемъ до онзи резултатъ, който безспорно ще даде трудътъ на около 4 милиона човѣшки рѣце, който, оцененъ съгласно днешнитѣ пазарни цени, възлиза на кръглата сума 1 милиардъ 500 милиона лева — не трѣбва да създадемъ една нова, здрава организация за прилагането на всички тѣзи пѣтно-повинничари и трудови повинничари. Действително, въ Дирекцията на благоустройството имаме добре организирана служба и ръководенъ персоналъ, който държи, командува и нарежда коя работа какъ да се изпълни и кога какъ да се приложи трудътъ на трудовитѣ, временнитѣ пѣтно-повинничари и на временнитѣ трудови повинничари. Но за работата, за труда на временнитѣ пѣтни повинничари и на временнитѣ трудови повинничари нѣма абсолютно никаква организация. Да ангажираме нови срѣдства за тѣхъ азъ мисля, че не сме въ състояние, защото нѣма отъ къде да ги намеримъ. Ние, обаче, можемъ да организираме действащата българска войска и да я впрегнемъ да служи 10 дена на трудовото дѣло въ България презъ нейното свободно време, тогава, когато се завършатъ голѣмитѣ учебни занятия презъ септемврий или октомврий, когато се завършватъ маневритѣ и т. н. Всички кадри отъ действащото офицерство и подофицерство да бѣдатъ впрегнати въ служба на благоустройството, въ служба на прокарване пѣтища, въ служба да може да поставятъ въ действие тази армия отъ нѣколко милиона човѣка въ България, за да може тѣхниятъ трудъ да бѣде използванъ и да бѣде резултатенъ.

А. Тошевъ (раб): Ами работницитѣ по шосетата какво ще ядатъ?

И. Велчевъ (з): За тѣхъ държавата може да се грижи да имъ набави поне по единъ хлѣбъ на денъ за тѣхното изхранване. По този начинъ азъ смѣтамъ, че ще получимъ онѣзи голѣми резултати, които очакваме и отъ трудовата повинностъ, натуралната пѣтна повинностъ и отъ временната трудова повинностъ.

Мисля, че нѣма да бѣде оскърбление нито за офицера, нито за подофицера, нито за българския гражданинъ то-

гава, когато се мобилизира цялостният народ и се хвърли неговият труд, за да се създаде благоденствие, за да се създадат условия за един по-добър културен човешки живот. По този начин ще може да се добият онзи големи резултати, които очакваме от трудовата повинност, от цялата повинност за благоустрояване, за коригиране на реки, за водоснабдяване, канализиране, за пресушаване на блатата и пр. и пр. в нашата страна, за да издигнем в здравно, благоустройствено и във всичко едно отношение нашия народ. Аз съмтам, г. г. народни представители, че само по този начин ще можем да добием един голем и добър резултат, който ще остави паметници в благоустрояването на нашата държава, в благоустрояването в нашите села и градове, които ще се помнят тъй, както и днес се помни римското шосе, което кръстосва и съединява Цариград с София и Българград, както се помнят всички паметници, които сме оставили от миналото. Когато цял един народ бъде мобилизиран, чрез своя труд ще създаде благоприятни условия за един културен живот, за един прогрес такъв, какъвто в нашата страна, съмтам, че не е регистриран. (Ржкоплъскания от мнозинството)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Милко Бечев.

М. Бечев (д): (От трибуната) Г. г. народни представители! Съгласно закона за Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството, службата при същото се изпълнява от две главни дирекции, а именно: Главна дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството и Главна дирекция на трудова повинност.

Представеният бюджетпроект на Главната дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството е с около 12% по-малък от бюджета за миналата финансова 1931/1932 година. Въз този разходен бюджет, състоящ се от 57 параграфи и възлизащ на 195.103.600 л., а миналогодишният на 221.537.080 л. — с едно намаление, значи, от 26.433.480 л. — има някои съществени параграфи, на които аз поотделно ще се спра.

Въ глава I, по § 1, за заплати на личния състав, съгласно обяснителната таблица, е предвиден кредитът с 6.687.940 л. по-малко от кредита, предвиден миналата година. Службата в Главната дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството се изпълнява от отделението за пътища и мостове, от отделението за благоустройството на населените места, от отделението за техническа контрола, компетентност и практика, за електрооснабдяване и индустриални заведения, от бюджетно-контролното отделение. Държавно сръдно техническо училище „Царь Борисъ III“ в София и клон на гр. Луковит, от 16 окръжни инженерства и от 47 участкови инженерства.

По глава V, разходи по държавните пътища, § 14, за напрана на нови пътища, мостове, кантонерски домове и пр., е намален от 10.000.000 л., колкото беше миналата година, на 8.000.000 л.

§ 15, поправка, отстраняване повреди и поддържане на готовите пътища, мостове и пр., е намален от 51.000.000 л. на 32.000.000 л.

Тук е мѣстото, г-да, азъ мисля, да ви дамъ нѣкои малки сведения за състоянието на нашитѣ пътища въ 1930 г. Ние имаме 7.547 км. държавни пътища, отъ които въ добро състояние 3.962 км., въ сръдно състояние 2.137 км. и въ лошо състояние 1.448 км. Значи, всичко държавни пътища въ добро, сръдно и лошо състояние имаме 7.547 км. Общински пътища имаме 8.597 км., отъ които въ добро състояние 4.955 км., въ сръдно състояние 2.426 км. и въ лошо състояние 1.216 км., или всичко общински пътища въ добро, сръдно и лошо състояние 8.597 км. А всичко държавни и общински пътища — 16.144 км.

Тѣзи два параграфа, обемащи сѣщностъ на работата на отделението за пътища и мостове, сѣ чувствително намалени и съ това, г. г. народни представители, нѣма да се даде възможностъ да се продължи напраната на онѣзи още ненасипани пътища и мостове, които нашиятъ беденъ стопанинъ отъ години мечтае да има, а главно не ще може да се поддържа въ пълна изправностъ сѣществуващата въ добро и сръдно състояние около 13.500 км. пътна мрежа, когато необходимата мрежа въ проектъ за цялото царство, която може да задоволи нуждитъ на всички 4.009 населени мѣста, е около 23.000 км.

За всички готови пътища и мостове, били тѣ въ добро, сръдно или лошо състояние, България е изразходвала досега десетина милиарда лева, и сега се прави голѣма грѣшка и се поема не малка отговорностъ, като не се предвиждатъ достатѣчно сръдства за тѣхното поддър-

жане. Само въ последнитѣ нѣколко години министерството е изразходвало една голѣма частъ отъ сумата 800.000.000 л., дадена му отъ възстановителния заемъ.

Ето защо азъ моля, ако е възможно, да се увеличатъ кредититѣ по тия два параграфа. Също ще бѣде оправдателно и увеличението на § 17, който ще служи за покупка, поправка на шосейни инструменти, машини, валици и пр., нуждни за поддржката на шосейната мрежа.

Г. г. народни представители! При трудни условия се падна да работи г. министъръ Юрдановъ. Той е, обаче, щастливъ, че нему се падна честта да ръководи техническата и творческа душа на България.

Нека се надѣваме, че той, като използва здравитѣ и млади мишици на българскитѣ синове, чрезъ трудова повинностъ, прибавени къмъ тѣхъ ограниченитѣ парични сръдства, заедно съ способнитѣ си технически сили — инженери и ръководители-началници, ще направи всичко възможно, отъ което майка България се нуждае за пътната мрежа.

И по този начинъ, г. г. народни представители, за лишенъ пътъ ще докажемъ на нашитѣ врагове, че България, останала почти безъ сръдства, съ човѣшки, личенъ трудъ, твори блага на своя народъ и има право на свободно и независимо сѣществувание.

По глава VI — за разходитѣ по държавнитѣ здания — § 23, който се отнася за поддржане, прехраняване на държавни сгради и пр., е намаленъ отъ 10.000.000 на 8.000.000 л. защото ние трѣбва сега, макаръ и временно, да ограничимъ колкото се може тѣзи нужди.

Също така и следниятъ § 24, отнасящъ се за довършване строящитѣ се държавни сгради и пр., е много малко увеличенъ, макаръ че нуждитъ за довършване на много държавни сгради сѣ голѣми и належащи.

Тѣзи два важни параграфа отъ бюджета се упражняватъ отъ архитектурната служба, персоналетъ на която, пакъ поради желанието да се икономиса, е намаленъ. На тоя персоналъ, обаче, предстои изучаването, проектирането и построяването на нови държавни сгради, за която целъ въ § 26 е предвиденъ сѣщиятъ миналогодишенъ, тогава намаленъ, много ограниченъ кредитъ.

Г. г. народни представители! Ние засега трѣбва да обрнемъ единствено и най-сериозно внимание върху поддржката и пристрояването най-много къмъ държавнитѣ сгради, за да ги пригодимъ отчасти къмъ съвременнитѣ нужди и да задоволимъ най-сѣщественото, най-необходимото.

По глава VII — за разходитѣ по благоустройството на населенитѣ мѣста.

Наравно съ службата, която се занимава съ пътни съобщения въ царството, върви службата по благоустройството на населенитѣ, както спомнахъ по-рано, 4.009 мѣста въ царството.

Не вѣрвамъ, г. г. народни представители, да не е почувствувалъ всѣки отъ васъ нуждата отъ услугитѣ на тая служба. За всѣки единъ собственикъ, за всѣки живущъ въ България, за всѣки единъ съ най-малка култура даже съдействието отъ тая служба е винаги било за него отъ първа необходимостъ.

Че това е така, ясно личи отъ факта, че тя се занимава съ прилагането на закона за благоустройството на населенитѣ мѣста, а вие знаете колко е важенъ и какви роли играе тоя законъ въ живота ни.

Тая служба ръководи, проучва, контролира и утвърждава всички снимки на населенитѣ мѣста, всички нивелационни и регулационни планове, всички изучавания и проекти по водоснабдяването и канализациитѣ въ населенитѣ мѣста.

Помощнитѣ органи на тая служба сѣ: окръжнитѣ кооперативни планоснимачни и водоснабдителни бюра къмъ окръжнитѣ постоянни комисии, сѣ отделни бюджети, гласувани отъ окръжнитѣ постоянни комисии, одобрени отъ Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството и утвърдени отъ Министерството на вътрешнитѣ работи.

Тѣзи кооперативни бюра сѣществуватъ и бюджетитѣ имъ се съставятъ по силата на чл. чл. 6 и 90 отъ закона за благоустройството и кооперативния фондъ по окръжие се поддържа и услужа отъ случайни държавни или окръжни помощи за планиране или водоснабдяване селата и отъ ежегодни вноски на селскитѣ общини въ развѣтъ най-малко 2% отъ редовнитѣ общински приходи.

Вие знаете, г. г. народни представители, какви сѣ днесъ редовнитѣ общински приходи — тѣхнитѣ действителни постѣпления. Като имате предъ видъ, отъ една страна, че държавата не отпуска и сега даже не е предвидила никакви помощи, и, отъ друга страна, че малко сѣ окръжни съвети, които подпомагатъ тѣзи бюра, то отъ тукъ ще

заклучите за плачевното положение, въ което сж изпаднали тѣзи бюра — по отношение поетитѣ задължения за извършени работи, било срещу предприемачи, или пъкъ срещу самия кооперативен технически персонал, който при нѣкои бюра не е получавалъ заплатата и по 6—8 месеца, въпрѣки че извършената работа е толкова ползотворна, ценна и необходима за благоустрояването на нашето село.

Тѣзи бюра, г. г. народни представители, изнемогватъ и нашъ дългъ е да настояимъ да се подпомогнатъ отъ държавата, и затова азъ ви моля да се съгласите да се предвиди за всички 16 окръжия за кооперативнитѣ планоснимачни и водоснабдителни бюра, на брой 32, една скромна помощъ отъ 3.200.000 л., като въ § 40 на глава IX предвидениятъ кредитъ отъ 1.000.000 л. за посоченитѣ цели се увеличи на 4.200.000 л. Тази държавна помощъ отъ 3.200.000 л. за окръжнитѣ кооперативни бюра да се разпредѣли отъ отдѣлението за благоустройството, подъ чисто техническо ръководство сж тѣ.

Две думи за голѣмата нужда отъ водоснабдителнитѣ бюра.

При всѣко благоустрояване най-главното условие е хигиената. А можемъ ли ние да говоримъ за хигиена тамъ, дето нѣма вода, или пъкъ, ако има такава, тя не е запазена отъ замърсяване, или е замърсена и служи за изворъ на разни заразни болести?

Ако ние, г. г. народни представители, искрено мислимъ за нашето бедно село, ако ние действително желаемъ да подобримъ отчасти условията за неговия и безъ това измъченъ животъ, нека се потрудимъ да му дадемъ на първо време чиста хигиенична вода и да го завардимъ и спасимъ отъ заразитѣ болести.

Съ извънредната грудова повинностъ, съ малкитѣ парични помощи, които ще дадемъ въ § 40, и съ паричнитѣ срѣдства, които сж предвидени въ § 34 на глава VII, ние ще продължимъ започнатото хубаво дѣло по водоснабдяването на населенитѣ мѣста отъ 1921/1922 финансова година, отъ която година работата на кооперативнитѣ водоснабдителни бюра се засили, благодарение пакъ на инициативата на Министерството на благоустройството, което за периода отъ 1922 г. до 1926 г. е доставило за 78.500.000 л. трѣби, фасонки, арматури и други, а общиятъ за 22.000.000 л. И когато министерството, респективно отдѣлението за благоустройството, подъ чийто прямъ контролъ сж кооперативнитѣ водоснабдителни бюра, се увѣри, че службата ще бѣде отлично използвана, ако се доставятъ въ по-голѣмо количество желѣзни, чугунени или стоманени трѣби, тогава то замисли и създаде закона за доставка на трѣби за водоснабдяването на населенитѣ мѣста въ царството, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 199, отъ 2 декемврий 1926 г. Съгласно тоя законъ, чл. 1 — се вълага на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството да достави на единъ или нѣколко пѣти чрезъ търгъ трѣбенъ материалъ за водоснабдяването на населенитѣ мѣста въ царството на обща сума 300.000.000 л. Тѣзи материали се освобождаватъ, както ви е известно, отъ вносно мито, общински врѣхнини и свързанитѣ съ тѣхъ разноси. На г. министра е предоставено правото да удовлетвори исканията на кооперативнитѣ бюра, респ. общинскитѣ, и то по реда, установенъ въ правилника по прилагане на поменатия по-горе законъ.

Чл. 8 отъ сѣщия законъ гласи: „Следъ извършване на доставката на стойностъ 300.000.000 л., доставката на трѣбенъ материалъ може да продължи, ако за това има специално решение на Министерския съветъ“. Министерството, по силата на тоя законъ, въ 1927 г. е доставило такива материали на сума 180.000.000 л., а съ увеличението на предприятото сумата е достигнала на около 205 милиона лева. На доставчика не сж изплатени само още около 5 милиона лева, които въ настоящия бюджетъ, въ глава VII, § 34, се предвиждатъ да се изплатятъ.

Г. г. народни представители! Отъ току що изложеното се вижда, че, по силата на сѣществувашия законъ за доставка на трѣбенъ материалъ, ние можемъ да обявимъ търгъ за доставка на трѣбенъ материалъ за 300 милиона, минусъ 205 милиона, или за 95 милиона лева, които ще можемъ да разпредѣлимъ и платимъ въ 3 бюджетни години. Или, съ други думи казано, ние ще можемъ да предвидимъ въ § 34 за доставка на нови трѣби 30 милиона лева и 5 милиона лева за погасяване на издаденитѣ съкровищни бонове или всичко да увеличимъ сега предвидения кредитъ по § 34 отъ 20 милиона на 35 милиона лева. Съ тази доставка на трѣби министерството ще може да раздаде срещу безлихвено 5-годишно изплащане тия трѣби и съ

това ще се задоволятъ засега най-голѣмитѣ нужди, освенъ това ще се използва както техническиятъ персоналъ въ окръжнитѣ кооперативни водоснабдителни бюра, така и контролнитѣ висшѣ персоналъ при министерството.

Не вѣрвамъ, г. г. народни представители, да се намѣри нѣкой отъ васъ, който да откаже да се помогне на бедното и изнемогващото за чиста вода население.

Моятъ апелъ е да се помогне на бедното въ това отношение село, защото другъ пътъ за изходъ нѣма. Днесъ има въ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството не по-малко отъ 120 молби на общини, които молятъ за трѣби, даже нѣкои сж внесли вече въ Земледѣлската банка 20% отъ стойността на трѣбитѣ, които имъ сж нуждни за селския водопроводъ и чакатъ момента за обявяване търгъ за доставка на трѣби.

Г. г. народни представители! Нуждата за водоснабдяването на населенитѣ мѣста, а особено въ безводния Дели-Орманъ, наложи да се създаде въ 1926 г. законътъ за водоснабдяване на безводния Дели-Орманъ и да се пристѣпи къмъ груповото водоснабдяване на безводнитѣ населени мѣста въ Русенския и Шуменския окръжи. По салата на тоя законъ се създадохъ две дирекции за водоснабдяването: едната съ седалище Русе, а другата въ гр. Шуменъ. Тѣзи две дирекции за кѣсо време извършиха колосална техническа работа чрезъ груповитѣ водоснабдявания. Така, напр., едно такова отъ многото свършени е и груповото водоснабдяване, което е почти завършено, така наречено „Голѣмо-Адайската група“, въ която влизатъ 32 села, водоснабдени отъ каптирания изворъ при „Махзаръ паша“ съ 45 литра на секунда. Тази вода се издига изкуствено на 135 метра височина и отъ единъ резервоаръ, съдържащъ 5.000 куб. метра и отстоящъ на 5 км. отъ извора, се разпредѣля на 32 села, които се радватъ днесъ на хубава хигиенична вода и съ нуждния напоръ за пожарогасители. Работата на тѣзи две дирекции продължава безспирно. Срѣдствата на тѣзи две дирекции се взематъ съгласно чл. 5 отъ закона за водоснабдяване Дели-Ормана. И тъй, г. г. народни представители, ако ние сме се погрижили да водоснабдимъ населението въ Дели-Ормана, не трѣбва ли да помислимъ така сѣщо сериозно и за останалитѣ бедни села у насъ?

Ето защо азъ още веднажъ моля да се увеличи, ако е възможно, § 34 отъ 20.000.000 л. на 35.000.000 л., която сума да се използва, както по-горе казахъ. Нѣма, г. г. народни представители, по-ползотворна работа отъ водоснабдяването, но пъкъ и затуй трѣбва и ръководнитѣ персоналъ отъ централното управление да има възможностъ да държи връзка съ техническия персоналъ на кооперативнитѣ бюра въ окръжията и поменатитѣ две водоснабдителни дирекции. За това азъ предложихъ въ почитаемата бюджетарна комисия и се прие, като моля и васъ да приемете следната поправка въ обяснителната таблица къмъ § 1 въ отдѣление за благоустройство: вмѣсто предвиденитѣ 2 инженери-инспектори, да се поставятъ „трима инженеръ-инспектори, отъ които единиятъ за техническитѣ служби при изборнитѣ учреждения“, а въ бюрото „Водоснабдяване и канализация“ да се поправи: вмѣсто „2 помощникъ бригадни инженери“ да остане единъ и предвидениятъ единъ операторъ да се заличи.

Съ това измѣнение ще се направи една малка икономия. Нѣколко думи ще кажа и по § 44 отъ глава IX на общитѣ разходи.

Този параграфъ се отнася за пѣтнитѣ и дневни пари за всички държавни служители въ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, за централното управление, за 16 окръжни инженерства и 47 участъкови инженерства. Ако ние желаемъ, щото контролнитѣ и изпълнителнитѣ технически органи на тая служба да отидатъ навреме на една постройка, на едно предприятие, или да се направятъ, напр., навреме нуждитѣ снимки за разнитѣ видове проекти, били тѣ за сгради, пѣтища, мостове и пр., то държавата трѣбва да има срѣдства, съ които да изпрати веднага своитѣ органи, безъ да бѣдатъ принудени да търсятъ пари въ заемъ, за да изпълнятъ командировката, а следъ това да чакатъ съ месеци, даже нѣкой пътъ и година, за да имъ се изплати смѣтката, понеже кредитътъ се билъ свършилъ и нѣма отъ гдѣ да се плати. Трѣбва ли ние, г.-да, да искаме отъ нашитѣ чиновници, при осѣжднитѣ срѣдства за живѣне, съ които разполагатъ, да изразходватъ свои пари за изпълнение на една командировка? Може би ще ми се възрази: като нѣма достатъчно кредитъ, да не се пращатъ чиновницитѣ въ командировки. Добре, но това би

спънало техническия успѣхъ, използването на строителния сезонъ и често пѣти би причинило рекламации на предприемачитѣ, а това министерството на всѣка цена трѣбва да избѣгва. И трѣбва ли, г. г. народни представители, да се скѣпимъ да предвидимъ достатъченъ кредитъ, за да видимъ често нашия технически персоналъ на полето на работата, на предприятията, да разрешава веднага на мѣстото повдигнатия отъ предприемача въпросъ, да видимъ нашия архитектъ или инженеръ между селското население да му дава технически съвети — било по регулации, било по разни строежи въ неговото стопанство, или да търси и разпитва где има най-добри извори, за да се каптиратъ, да водоснабди селото и пр.? Азъ вѣрвамъ, че това е и желанието на г. министра и затова, ако е възможно, отъ тазгодишния бюджетъ, който ще възлѣзе на около 200 милиона лева, да се предвиди по § 44 единъ кредитъ $1\frac{1}{2}\%$ отъ бюджетната сума, т. е. 1 и половина милиона лева повече отъ предвидения, т. е. 3.000.000 л.

Това сѣ, г. г. народни представители, моятъ жѣси бележки по бюджетопоекта, който въ тоя моментъ разглеждаме.

Въ заключение азъ ви моля да дадемъ на бедното село максимумъ на това, което можемъ да му дадемъ за неговото благоустройство.

Г. г. народни представители! При тази тежка криза, която преживява свѣтътъ и ние заедно съ него, при това тежко положение, въ което се намиратъ нашиятъ селянинъ-производителъ, при тия низки цени, на които той дава своето производство, ако ние не сме въ състояние да му дадемъ пѣтица, по които той въ всѣко време, въ всѣки моментъ да може да прекара своитѣ произведения до главнитѣ съобщителни артерии и гаритѣ, ние не бихме могли да му помогнемъ въ случая. Напротивъ, ако ние тѣй го оставимъ, низкитѣ цени, на които той дава своитѣ произведения, ще се намалятъ още повече, поради лошитѣ пѣтица, презъ които той трѣбва да мине, за да отиде до пазара. Есенно и пролѣтно време въ по-затѣгнатитѣ мѣста — а такива сѣ повечето отъ нашитѣ села — селянинътъ често пѣти не може да използва момента на добритѣ цени, защото нѣма възможность навреме, поради лошитѣ пѣтица, да закара своитѣ произведения на пазара. Ето отъ какво голѣмо значение сѣ, особено въ днешно време, г-да, добритѣ пѣтица за нашето производително население. И ако ние сега полагаме грижи въ всѣко отношение да му помогнемъ, азъ смѣтамъ, че най-добре бихме му помогнали, ако бихме се погрижили въ днешно време да му дадемъ добри пѣтица, да му дадемъ здрава вода, за да не заболява отъ заразителни болести и ако улеснимъ до известна степенъ неговия кредитъ, което и вѣршимъ. Ако това можемъ да изпълнимъ, г-да, ние ще можемъ съ спокойна свѣсть да кажемъ, че сме изпълнили своя дългъ спрямо тоя народъ, който ни е пратилъ тукъ и който чака да му дадемъ най-минималното, най-нуждното, което изисква неговото съществуване. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата на родниятъ представителъ г. Славейко Василевъ.

С. Василевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Разглежда се бюджетопоектътъ на Министерството на благоустройството, на оня държавенъ институтъ, на онази държавна организация, чиито функции сѣ въ непосредствена близость, въ контактъ съ интереситѣ на цѣлото българско население. Този бюджетопоектъ засѣга съобщителната мрежа въ България, засѣга електрифицирането на България, засѣга всичко онова, което дава възможность на българския гражданинъ да се ползува отъ техническата култура, която въ този моментъ на западъ има много широкъ размахъ.

Разглеждайки бюджетопоекта на това министерство, азъ не виждамъ нищо ново въ него. Тая книга ми е добре известна, много пѣти съмъ я четѣ и съмъ участвувалъ въ нейното съставяне. Бюджетопоектътъ, внесенъ отъ г. министъръ Юрдановъ, по своята външна конструкция, по своята техническа конструкция и по съдържанието си, мога да кажа, не се различава отъ бюджетитѣ въ миналото. Защо? Много просто, понеже условията сѣ такива въ нашата страна; понеже действителността е такава и никой човѣкъ не може да действува вънъ отъ нея. Каква е тя? Известно е: тежка, ограничителна, която не дава възможность на министра да реализира всичко онова, което той е мечталъ, когато не е билъ на министерската

маса. И азъ си спомнямъ известни изявления на г. министъръ Юрдановъ въ печата, изявления, които стоплиха душитѣ на голѣма частъ отъ българското население, а именно, че той въ новия бюджетопоектъ ще предвиди колосални суми, за да има възможность да мобилизира една трудова армия отъ 35.000 души.

Д. Влаховъ (з): Отъ Пазарджикъ имате нѣкаква омраза къмъ него.

С. Василевъ (д. сг): Не чувамъ.

К. Караджовъ (з): Карай, карай, г. Василевъ

С. Василевъ (д. сг): Азъ рѣкоплѣскахъ на тия изявления, защото зная ролята на трудовацитѣ, зная и какво може да даде на Дирекцията на пѣтицата една такава трудова армия отъ 35.000 млади организирани сили.

Разглеждайки бюджета, виждамъ, че има известни слаби съкращения. Така, напр., въ Дирекцията за трудова повинность сѣ направени 7—8 милиона лева съкращения въ сравнение съ миналата година. Въ другата дирекция — общественитѣ сгради, пѣтицата и благоустройството — съкращенията сѣ 26 милиона лева. Обаче тия съкращения засѣгатъ много болни точки отъ фронта на дветѣ дирекции. Тия съкращения въобще сѣ въ ония параграфи, по които се предвиждатъ суми за нови пѣтица. Кредитътъ по § 14 е съкратенъ отъ 10 на 8 милиона лева — съ 2 милиона лева.

Параграфъ 15, за поправка на съществуващитѣ пѣтица, е съкратенъ съ 19 милиона лева.

Трето голѣмо перо въ бюджетопоекта на тая дирекция е § 23 — за поддържане и пристрояване на държавнитѣ сгради — който е съкратенъ съ 2 милиона лева.

Има съкращение и въ параграфа за облѣкло на низшия персоналъ — 1.000.000 л., кредитътъ се намалява на 500.000 л. Споредъ мене, тия съкращения сѣ вредни. И азъ съ удовольствие слушамъ ораторитѣ на мнозинството, и г. Велчевъ, и г. Милко Бечевъ, които поддържатъ тезата, че трѣбва да се дадатъ повече срѣдства на министра на благоустройството. Не е моя задачата да поддържамъ искането на по-голѣми кредити, затуй защото въ това отношение е компетентно правителството. Но въ всѣки случай тия намаления ще се отразятъ неблагоприятно върху службата за постройка и поддържане на пѣтицата и държавнитѣ постройки въ царството.

В. Коевски (нац. л): Щомъ казвате, че тия намаления ще се отразятъ неблагоприятно върху службата на пѣтицата и държавнитѣ постройки, кажете, какво трѣбва да се направи? Каква е Вашата рецепта?

С. Василевъ (д. сг): Моята рецепта ще я кажа. Когато управлявахъ я казахъ и сега пакъ ще я кажа.

В. Коевски (нац. л): Нѣма значение дали управляватъ или сте въ опозиция.

С. Василевъ (д. сг): Вие поне я знаете.

В. Коевски (нац. л): Знамъ я и затуй искамъ да чуя нѣщо конкретно отъ Васъ по въпроситѣ, които повдигате.

С. Василевъ (д. сг): Тия съкращения, ще повторя, сѣ вредни. Трѣбва мнозинството и правителството да намѣрятъ възможность да подкрепятъ министра на благоустройството, що се касае до намиране необходимитѣ суми за пѣтицата. Зная, че държавата е въ трудно положение, но съгласете се, че когато за поддържане една мрежа отъ 7.600 клм. държавни пѣтица и къмъ 8 хиляди и нѣколко километра общински пѣтица — всичко 16.000 клм. — предвиждате по двата параграфа не повече отъ 40 милиона лева, това е вънъ отъ рамкитѣ на минималното; абсолютно за нищо нѣма да стигне. Защото, за да се поддържа въ добро състояние единъ километъръ пѣтъ, по нашата система макаданъ, трѣбватъ 20.000 л., а за да се ремонтира единъ километъръ пѣтъ трѣбватъ 60—70 хиляди лева. За да се направи единъ километъръ новъ пѣтъ, макаданъ, трѣбватъ 250 хиляди лева. Съберете тия суми, помножете ги по километритѣ на пѣтицата и ще видите колко пари трѣбватъ.

В. Коевски (нац. л): 250 хиляди лева на километъръ много малко.

С. Василевъ (д. сг): Казвамъ за нормаленъ път, не говоря за трудни пътища. Но не само този е източникътъ за подръжката и поправката на нашитъ пътища. Главниятъ източникъ е въ труда на българския гражданинъ. И когато говоря за труда, азъ се пренасямъ мислено въ оная епоха, когато българскиятъ народъ съществуваше не политически, не исторически даже, а съществуваше само като нация, като едно географско понятие. Думата ми е за турско време. Защо азъ отивамъ тамъ? Защото г. Велчевъ направи едно заключение: дайте да стабилизираме нашата пътна мрежа, да я направимъ солидна, непоклата отъ движението на новата техника; дайте да оставимъ паметници, както остави Мидхатъ паша, който построи шосето Русе—София и шосето Цариградъ—Нишъ. Но тия шосета въ негово време се правѣха съ български трудъ, съ ангария. Днесъ ние пакъ отиваме и търсимъ съдействието на българския народъ, но не подъ формата на ангария, както се казва въ България отъ нѣкои, а подъ формата на единъ граждански, отечественъ дългъ. Ние имаме вече законъ, гласуванъ отъ българския Парламентъ, споредъ който всѣки гражданинъ, когато е младъ, ще отиде да работи като трудовакъ, а като по-възрастенъ ще даде 5-дневния си трудъ, ако отиде да работи съ ржне, или двудневния си, ако отиде да работи съ каруца, за благоустройството на страната.

Г. Мариновъ (з): Гражданитъ ги изключихте.

И. Василевъ (з): И трѣбва да отбележите, че идеята за трудовата повинностъ даде великиятъ Александъръ Стамболийски.

С. Василевъ (д. сг): Това Вие ще го кажете.

Г. Мариновъ (з): Когато бѣхте на служба при него.

С. Тошевъ (раб): Голѣмъ активъ, робски трудъ!

С. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Знамъ, че господата (Сочи работниците) не сѣ съгласни съ тази теза, но азъ мисля, че цѣлиятъ български народъ въ неговата съвкупностъ, изключая г. г. комунистите, ще поддържа тая система.

Т. Кънчевъ (д. сг): Въ Русия цѣлиятъ народъ робува.

С. Василевъ (д. сг): Азъ нѣма да глизамъ вънъ отъ темата си, за да отида да правя екскурзии въ други държави, защото ще искамъ въ кѣсо време да си кажа думата по този бюджетъ. Той е народенъ бюджетъ, той засѣга интереситъ на селския народъ, защитава го народниятъ министъръ, но представителитъ на народа, по една или друга причина, не присѣствуватъ. Тѣй че азъ нѣмамъ голѣма охота да продължавамъ да говоря много.

Г. Мариновъ (з): Вашитъ ги нѣма.

В. Коевски (нац. л): Като правите упрѣкъ, че не присѣствуватъ представителитъ на народа, вижте вашитъ банкни — съвсемъ сѣ праздни. Вие сте самичкѣ. Ние тукъ пакъ присѣствуваме — отъ всѣка партия има представители.

А. Николаевъ (з): Все пакъ права е забележката на г. Славейко Василевъ.

В. Коевски (нац. л): Тая бележка е оправдателна, ако тѣхната група присѣствуваше.

Т. Кънчевъ (д. сг): Присѣствувате само за да предизвикате оскръбления.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Трѣбва да помните едно — че когато ние бѣхме въ опозиция, седѣхме и слушахме всички оратори, а сега само болшинството слуша опозиционнитъ оратори, нѣщо, което за пръвъ пътъ се случва. Азъ помня, когато съмъ говорилъ по бюджетитъ, колко души отъ вашето болшинство сѣ присѣствували тукъ.

С. Василевъ (д. сг): Въ нашия Парламентъ имаше винаги 40 души мъртва стража.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ помня какъ се гласува бюджетътъ на министра на външнитъ работи г. Буровъ — при 24 души. Азъ бѣхъ тукъ. Карай сега на предмета си.

А. Николаевъ (з): Каква е била тази мъртва стража?

С. Василевъ (д. сг): Мъртва стража е воененъ терминъ, и така се наричаха ония, които задължително трѣбваше да стоятъ въ заседанията.

И. Василевъ (з): Които стоятъ, но не присѣствуватъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Какъ може да не си хвалите болшинството, г. Мушановъ!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще си го хваля, защото цѣли осемъ години знамъ какво сме теглили отъ васъ.

И. Василевъ (з): У насъ стражата е малка, но е жива.

С. Василевъ (д. сг): Г-да! Азъ казахъ, че бюджетътъ съ своята конструкция не прави разлика отъ миналитъ бюджети. И ние не можемъ да искаме реформаторство въ това отношение. Идеи може би имате добри, желания великолепни, но срѣдства нѣмате. Държавата не може да отдѣли повече.

Отбелязахъ, обаче, че сѣ направени известни съкращения, които, споредъ менъ, нѣма да дадатъ благоприятни резултати за работата на министерството. Съ това и вие всички сте съгласни. Г. Коевски запита: „Кажете какво да направимъ?“ Отговарямъ: Срѣдства ще търсите, разумно ще ги използвате; не намѣрите ли ги, ще работите съ това, което имате налице.

В. Коевски (нац. л): Вие знаете, че срѣдства нѣма и ние питаемъ при туй положение, като нѣма срѣдства, какво трѣбва да се направи.

С. Василевъ (д. сг): Вънъ отъ това, въ този бюджетъ има едно намаление въ персонала.

Т. Кънчевъ (д. сг): Да му бере грѣха онзи, който прави демагогията.

В. Коевски (нац. л): Каква демагогия е правена? Въ вашето управление имаше достатъчно срѣдства, само че не ги дадохте за пътища, а за свършено излишни работи: правихте театъръ, правихте разни глупости, а за пътища не дадохте. Това е истината. Азъ бихъ желалъ, когато правите критика на сегашния министъръ, да имате предъ видъ, че нѣма срѣдства. Но азъ питамъ: вие, когато имаше срѣдства, какво направихте?

Т. Кънчевъ (д. сг): Щедри обещания, скромно изпълнение!

С. Василевъ (д. сг): Г. Коевски! Първо, въ държавния бюджетъ въ мое време сумитъ бѣха несъмнено по-голѣми съ 35—40%, отколкото сѣ сега. Второ, отъ държавния стабилизационенъ заемъ за това министерство се дадоха 180 милиона лева, които отидоха за мостове и пътища. Вънъ отъ туй, общинскиятъ фондъ тогава даваше една сума надъ 100.000.000 л. Но, като споменавамъ тѣзи цифри, дълженъ съмъ да добавя, че тѣ бѣха недостатъчни, защото, за да се възстанови нашата пътна мрежа, за да достигне целта си, въ смисълъ: всѣки населенъ пунктъ да бѣде свързанъ съ твърдъ пътъ — не сѣ великолепни шосета, а съ твърдъ пътъ — трѣбватъ колосални суми. Десетки милиони лева сѣ нищо, стотици милиони сѣ нищо, тукъ може да се говори за астрономически цифри. Г. министърътъ има съответни доклади отъ службитъ, тамъ се искатъ 5—6 милиарда лева. Тукъ азъ слушахъ г. Велчевъ да предлага чутъ-ли не да се направя новъ заемъ, но да се строятъ пътища. Това е идеал, който заслужава внимание. Ще отбележа, че когато азъ управлявахъ министерството, въ бюджета се предвиждаха по-голѣми суми за пътищата. Това е безспорно. Въ две направления тогава главно се даваха срѣдства: водоснабдяване и строежъ на пътища. Това бѣха двѣ цели, които се преследваха. Вънъ отъ туй Парламентътъ даде на Министерството на благоустройството единъ кредитъ отъ 300 милиона лева за държавни постройки, но Министерството на финанситъ бѣше въ невъзможностъ да се съгласи да отпусне тѣзи суми.

Да минемъ на личния съставъ въ министерството. Какви съкращения правите тамъ? Въ една дирекция съкращавате 16 човѣка, въ другата — 50. Това е минимално. Въ процентно отношение това е нищо. Следователно, персоналетъ остава сѣщиятъ. Желателно е този съставъ въ Дирекцията на трудовата повинностъ и въ Дирекцията на пътищата — да бѣде въпрегнатъ въ едно общо дѣло, за да се използва рационално трудътъ на

българския гражданин. Какъ този трудъ се проявява у насъ? Първо, въ формата на обикновена пѣтна тегоба и, второ, въ формата на редовна и временна трудова повинност. Считаю, че пѣтната тегоба е добре уредена. Редовната трудова служба, чрезъ Дирекцията на трудовата повинност, споредъ мене, също е добре уредена, стабилна е и ще даде резултати. Същото не може да се каже за временната трудова повинност. Тамъ г. министърътъ ще има да поработи повече време.

Преди да завърша, ще се спра на единъ въпросъ, който вече не е материаленъ, а влиза повече въ областта на духовния животъ на самото министерство.

Г-да! Ако вие почнете най-простата работа, да кажемъ, да плетете чорапъ, ще ви трѣбва умение и воля да извършите тази макаръ и скромна практическа работа. А въ едно министерство, гдето има обширенъ персоналъ, гдето службитъ сѣ тѣй разнообразни, гдето трѣбва да се държи смѣтка за техниката, която ежедневно крачи напредъ, началническиятъ персоналъ въ това учреждение ще трѣбва да бѣде издигнатъ на голѣма висота. Той трѣбва да бѣде подготвенъ технически, той трѣбва да бѣде подготвенъ волево, той трѣбва да пригърне службата си отъ все сърдце. Той, съ една дума, трѣбва всецѣло да се вдаде въ службата си.

А. Аврамовъ (з): Както ти бѣше се вдалъ въ служба на 9 юний.

С. Василевъ (д. сг): Ще кажете това въ новитѣ брошури, които ще напишете! — Следователно, персоналотъ ще трѣбва да бѣде всецѣло преданъ на службата си. А за да бѣде това, г-да, нужно е едно условие: тоя персоналъ да бѣде стабилизиранъ. Така ли е въ действителностъ? За случая азъ ще ви прочета нѣколко извадки отъ едно техническо списание и ще бѣда крайно доволенъ, ако г. министърътъ въ речта си отхвърли решително писаното тамъ, затуй защото всичко това, което азъ при тежавамъ тукъ, като мнение на техникитъ, кара ме да мисля, че може-би работитъ въ министерството да не отиватъ въ она темпъ и съ оная постепенностъ и твърдостъ, които сѣ необходими. Ще ми се да вървамъ въ добрата воля на г. министра, въ смисълъ, че той би желалъ въ министерството да има единъ установенъ редъ и да има единъ високъ духъ въ самитѣ държавни служители. Азъ чета тукъ едно изложение на Българското инженерно-архитектно дружество № 119 до г. министър-председателя и до г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, въ което е казано: (Чете) „За голѣмо наше съжаление, обаче, ние констатираме, че въпрѣки повеленията и на закона за Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, тукъ сѣ станали и ставатъ голѣми промѣни въ персонала, които не държатъ смѣтка за важноста на това държавно учреждение.

Ние констатираме, че тукъ не е спазенъ нито предписаниятъ отъ закона цензъ при избора на новоназначавания персоналъ, нито е помислявано за приемствеността на службата и за стабилитета на чиновника-техникъ“ и пр. Азъ ще бѣда много кжсъ въ своитѣ извадки. Вънъ отъ туй, въ списанието на Българското инженерно-архитектно дружество отъ м. декември 1931 г., бр. 23, азъ намирамъ следнитѣ мисли. Като пишатъ за порядкитъ въ министерството, спиратъ вниманието си на секретаритъ при г. министра и казватъ: (Чете) „Изглежда, че работата на тѣзи секретари е непосилна, поради което тѣ сѣ прехвърлили голѣма частъ отъ грижитъ си по уволненията и назначенията на персонала върху мѣстнитѣ партийни бюра или върху отдѣлнитѣ партийни лица, търговци, комисионери и пр.“ Това е едно подозрение. То трѣбва да се опровергае, защото съ такива подозрения престижътъ на единъ институтъ се намалява, намѣсто да се издига. По-нататкъ се говори: (Чете) „Въ Министерството на о. с. п. б. работитъ не отиватъ по-добре“. И тукъ се говори, че въ едно кжсо време „70% отъ кантонеритъ, пикьоритъ и надзирателитъ сѣ замѣнени съ лица неподготвени за службата“ — Смѣни всѣки пѣтъ ще ставатъ: министърътъ е властенъ да уволни цѣлия персоналъ; министърътъ носи отговорностъ предъ обществото, но да се замѣнятъ сѣ подготвени хора. Въ това изложение на техникитъ се казва, че единъ процентъ 70% отъ всичкитѣ кантонери, пикьори и надзиратели сѣ смѣнени — а тѣ съставляватъ низшия технически персоналъ по службата — съ неподготвени хора. По-нататкъ същото изложение продължава: (Чете) „Самото министерство вече знае много добре, че тази година пѣтната тегоба ще се пропиже“. — Азъ спрѣхъ нажксо вашето внимание върху пѣтната тегоба, чрезъ която, ако искате да знаете, въ същностъ ние удовлетворително поддържаме състоянието на нашитѣ пѣтища, което виждаме по пѣтищата; разбиване

на камъни, пѣсъкъ, чакълъ, всичко това става чрезъ пѣтната тегоба. И по-нататкъ казватъ, че пѣтната тегоба за тази година ще бѣде разстроена вследствие на тия голѣми уволнения на низшия технически персоналъ. Но по-нататкъ е казано: — (Чете) „Следъ разстройството на низшия технически персоналъ при същото министерство се е пристѣпило къмъ това на висшия. Уволниха се опитни окръжни инженери и на тѣхно мѣсто противозаконно се назначиха инженери, които никога не сѣ служили по ведомството на Министерството на о. с. п. б.“... Азъ имамъ тукъ имена, считаю за излишно да ги споменавамъ. Ако г. министърътъ желае, азъ мога да дамъ нѣкои подробности.

А. Николаевъ (з): Ако дойде до подробности, не Вие бихте спечелили отъ това.

С. Василевъ (д. сг): Азъ, г-не, бихъ искалъ да бѣдете по-сериозенъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): (Къмъ А. Николаевъ) Вие нали нѣма да следвате нашия пѣтъ? Да видимъ новото. Ако е въпросъ да вървите по нашитѣ пѣтища, ние щѣхме да си стоимъ тамъ.

С. Василевъ (д. сг): По-нататкъ се казва: (Чете) „и които нѣматъ изискуемия се отъ закона служебенъ цензъ, когато редица опитни участъкови инженери чакатъ отъ години своето законно повишение въ длъжности окръженъ инженеръ“.

Това сѣ, г-да, нѣколкото извадки, които ви процитирахъ и повече нѣма да се простирамъ.

Две думи за службата въ трудовата повинност. Нека имената на ония, които иматъ активно участие въ създаването на този институтъ, да бѣдатъ записани въ историята на България, защото чрезъ трудовия институтъ ние извършихме една важна не само техническа, но по-скоро една психическа и морална работа въ нашата страна.

А. Аврамовъ (з): И ти ще отидешъ на гроба му да се поклонишъ — ти, който му взема главата. Сега признателностъ!

С. Василевъ (д. сг): Тия работи ги пиши въ брошуритъ си.

А. Аврамовъ (з): Да отидешъ да се поклонишъ, да искашъ прошка.

С. Василевъ (д. сг): Въ трудовия институтъ службата трѣбва да бѣде нагласена по начинъ такъвъ, че духътъ на персонала да бѣде винаги високъ, дисциплината да бѣде на здрава основа, другарството да бѣде развито до най-висша степенъ. Това е необходимо въ трудовия институтъ. И онзи, който познава психологията, онзи, който познава техниката, онзи, който познава характера на трудовия институтъ и особено на службата на трудовия институтъ, ще се съгласи съ мене. Азъ не зная дали всички ония, които днесъ работятъ въ трудовия институтъ, отговарятъ на изискуемитѣ се условия. Но ще кажа едно: че въ известни трудови окръжни бюра — предполагамъ, че г. министърътъ знае много добре за кои бюра азъ правя алюзия — както и въ трудовото стопанство „Тича“ работитъ не се развива добре. Нека пожелаемъ и тамъ да се тури по-голѣмъ стабилитетъ. Въ печата проникна нѣщо за работитъ въ трудовото стопанство „Тича“. Азъ имамъ едно много подробно изложение, отъ 15—20 страници, за службата въ това трудово стопанство; изпратено ми е отъ лице, което е запознато съ работата, но не е турило подписа си.

Нѣкой отъ земледѣлицѣ: Сигуръ Сокачевъ.

С. Василевъ (д. сг): Азъ ще ви прочета една извадка отъ него, за да чуете какво става тамъ. Въ заключението на тоя докладъ се казва: (Чете) „Много тенденциозно бѣха предадени отъ нѣкои вестници инцидентитъ въ „Тича“, и то като изявления отъ високо и отговорно мѣсто. Азъ не ги поправихъ и още нѣма да ги поправа. И нѣма да направя това съ надеждата, че трудовото начальство ще постави всѣкиго отъ провинилитѣ се на мѣстото му, което си е заслужилъ, и че публичното изнесане истината по бунта въ „Тича“ само ще принизи авторитета и уважението общо къмъ трудовия институтъ, който следъ 10-годишно блѣсково съществуване никакъ не е виновенъ, че въ срѣдата му сѣ попаднали поражени, нѣмачи възможностъ, поради кжсогледство и плиткоумие, да направятъ разлика между партия и дър-

жава". — Азъ бихъ молилъ г. министра на благоустройството да надзърне и да попогледне въ това стопанство.

Въ заключение ще кажа следниятъ нѣколко думи. България, въ сравнение съ съседнитъ балкански държави, може да се каже, че по отношение пътната си мрежа и изобщо въ пътно отношение стои, ако не по-високо, ако не на еднаква висота, то въ никой случай не по-долу. Тя, сравнена съ известни държави, стои даже малко по-добре, въпрѣки оскъднитъ си сръдства.

В. Коевски (нац. л): Тая констатация е погрѣшна, г. Василевъ. Ние сме най-подиръ.

С. Василевъ (д. ср): Не е погрѣшна. — Ако извадимъ новитъ земи, именно земитъ на бившата Австроунгарска империя, които сж присъединени къмъ ромънската държава, то ще се съгласите, г. Коевски, че България по отношение пътищата е по-добре отъ Ромъния. По-добре сме и отъ Гърция, макаръ че въ нашитъ бюджети никога не сж били предвидени достатъчно сръдства за пътната ни мрежа. Това, което е постигнато у насъ, се дължи на трудолюбието на българина и на организирания трудъ чрезъ пътната тежба, чрезъ редовната и временна трудова повинност. Чрезъ тия тежби и служби ние сме достигнали задоволителни резултати. Днесъ, обаче, голѣма частъ отъ гражданството не е доволно отъ състоянието на нашитъ пътища, защото тѣ много бързо се рушатъ. Нашитъ пътища не сж пригодени за развитието на западната техника. На Западъ днесъ не строятъ пътища — тѣ сж строени съ вѣкове и сж установени ясно и определено. Пътнитъ мрежи въ държавитъ на западъ сж завършени и днесъ тамъ украсяватъ пътищата, отиватъ къмъ единъ разкошъ. Пътищата на Западъ безспорно сж пригодени за техниката, която въ този моментъ съществува.

Тая техника, обаче, много бързо нахлу и у насъ. У насъ автомобилното движение е вече силно развито. Азъ не зная дали вече има окръженъ центъръ безъ автомобилни групи; азъ не зная дали въ България има околийски центъръ, въ който да нѣма вече автомобилни групи. Маса села вече се обелужватъ съ автомобилно и камионно движение. А автомобилитъ и камионитъ, поради своето устройство, поради бързината на движението, което развиватъ, много бързо изяждатъ самитъ пътища. И затуй ежегодно, ежемесечно, ежедневно ставатъ разрушения въ нашитъ пътища. Тия пътища ще трѣбва да се поддържатъ. Нека правителството въ това отношение да обмисли начина за подобрене на пътищата, защото проблемата за пътищата е, може би, една отъ най-важнитъ въ държавата.

Азъ не отказвамъ важността и на другитъ проблеми, но когато ние нѣмате достатъчно пътища, съгласете се, че не можете да имате правилень стопански и икономически животъ. Ималъ съмъ въ практиката си случаи селяни да ми се оплакватъ, че до 6 месеца не имъ е възможно да изнесатъ житото си на пазара — така е въ Новозагорско, въ Елховско и въ нѣкои мѣста въ Бургаския окръгъ — поради простата причина, че трѣбва да изнасятъ житото си съ торбички, намѣсто съ коли. Следователно, въ това отношение има много да се работи.

Г. г. народни представители! Разглеждайки този бюджетъ, отъ името на парламентарната група, къмъ която азъ се числя, заявявамъ, че по тая въпросъ опозиция ние не правимъ. Обаче ония пожелания, които изказахъ къмъ г. министра и къмъ болшинството, моля удовлетворете ги. Ако намѣрите възможностъ да засилите кредитъ по параграфа за пътищата — направете го. Вънъ отъ туй, моятъ апелъ къмъ г. министра е, лично той да държи браздитъ на управлението, защото мнозина има около него и както мухитъ се въртятъ около лампата, така и тѣ ще се въртятъ днесъ, но утре всички ще му забиятъ ножа. Съ по-малко довѣрие трѣбва да се отнася къмъ окръжаващитъ го неотговорни лица, защото пълното довѣрие къмъ тѣхъ не всѣки пътъ дава добри резултати, а отговорността впоследствие ще я носи само министърътъ. Бихъ желалъ г. министърътъ да се вслуша въ мнението на техникитъ, което процитирахъ по-горе, защото отъ това ще спечели лично той, ще спечели министерството, ще спечели и самото правителство, понеже по тая начинъ ще се вдѣхне по-голѣма вѣра въ персонала, че съ него ще се постигне законно и справедливо. Така ще се създаде и стабилитетъ въ самия персоналъ.

Съ това пожелание азъ приключвамъ моитъ кѣси бележки върху бюджетопроекта на Министерството на благоустройството.

Т. Кънчевъ (д. ср): (Ржкоплѣска).

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Минко Райковски.

Обажда въ: Нѣма го.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Манафювъ.

Обажда въ: Нѣма го.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Даскаловъ.

Обажда въ: Нѣма го.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Арабаджиевъ.

Обажда въ: Нѣма го.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Стояновъ.

Обажда въ: Нѣма го.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Василь Коевски.

В. Коевски (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Предъ насъ е сложенъ на разглеждане бюджетопроектъ на Министерството на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството. Предстои ни, следователно, да разгледаме кредититъ, които се искатъ за въпросното министерство, и да ги одобримъ или да ги отхвърлимъ. Въпроснитъ кредити, които се искатъ, сж свързани съ пътната проблема, и ако ние отпуснемъ въпроснитъ кредити, значи, че ние одобряваме пътната система, която ни се предлага или намираме, че по предложения пътъ, начертанъ съ цифри въ бюджетопроекта, ние ще разрешимъ пътната проблема.

Г. г. народни представители! Въ какво се състои тази пътна проблема? Преди да отговоримъ на единъ въпросъ, би трѣбвало да го поставимъ ясно, за да получимъ ясень отговоръ. Пътната проблема въ всѣка една страна се състои въ построяването на определено количество километри шосейна мрежа, която да съединява всички населени центрове, градове и села, помежду имъ, да бѣде тая мрежа не само построена, но да бѣде поддържана и въ периода на нейното строене да може отѣзи километри, които сж построени, да се поддържатъ, за да си служи населението съ тѣхъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Като китона — да се развалятъ за една година.

В. Коевски (нац. л): Казвамъ, цѣлата тая мрежа трѣбва да бѣде построена по начинъ, щото да дава възможностъ да преминава презъ построенитъ шосета потокътъ на благосъстоянието, което се развива чрезъ разнитъ видове транспортъ, особено въ по-ново време чрезъ автомобилъ и камиона. Ето, г. г. народни представители, въ една сбита форма шосейната проблема.

Предстои ни сега да видимъ дали е начертана въ бюджетопроекта, сложенъ на разглеждане днесъ, една подобна система и ако е начертана, може ли да я одобримъ или не. За да можемъ да отговоримъ правилно на поставения въпросъ, необходимо ни е да начертаемъ една система и да видимъ впоследствие начертаната отъ насъ система схожда ли съ тази въ бюджетопроекта и, ако схожда, ще я одобримъ, или, ако не схожда, ще я отхвърлимъ. За да начертаемъ такава една система, необходимо е да направимъ констатация на това, което ние притежаваме днесъ като шосейна мрежа, за да видимъ отъ коя точка ще тръгнемъ, за да вървимъ по-нататкъ.

За да начертаемъ самата система, необходимо е да знаемъ какъ се е развивала самата шосейна мрежа, за да дадемъ съобразенъ темпъ и на бѣдещето развитие на тая мрежа. Това ни заставя да дадемъ кратки исторически сведения за нашата шосейна мрежа отъ освобождението до сега. Една бърза екскурзия изъ страницитъ на историята на пътното дѣло у насъ е достатъчна за горната целъ.

Г. г. народни представители! При освобождението на България въ 1877 г. ние сме наследили отъ турцитъ 2 хиляди километра шосейна мрежа. Като по-характерна епоха

за развитието на нашата шосейна мрежа азъ ще изтъгна годините 1887, 1907, 1912 и 1918.

Наследеният от турците пътница сж били много лоши пътища въ всѣко отношение, по трасировка, по профили, по направа на шосето и т. н. Новата власт, която дойде следъ освобождението, княжеското правителство въ Северна България и румелийското въ Южна, сж били заставени императивно да възобновяватъ и поправятъ разнебитеният отъ войната шосета и да започнатъ строежа на нови шосета. Изпълнението на тая задача е станало чрезъ кредити въ бюджетитъ и съ повинностъ въ пари и въ натура.

По този начинъ въ 1887 г. ние вече имаме една шосейна мрежа отъ 3.368 км. Самата материя по шосетата е уреждана съ два закона, именно този отъ 1883 г. и този отъ 1900 г. За да вървя по-бързо, ценейки времето ви, азъ ще се спра на последния законъ, този отъ 1900 г., който раздѣля шосетата на две категории: общински и държавни. Този законъ претърпѣ последователно измѣнения презъ годините 1903, 1905, 1906 и 1912 г. Правителството на народолибералитѣ, което управляваше въ това време, освенъ горнитъ закони, въ 1906 г. сключи единъ заемъ отъ 19 милиона лева, сегашни 570 милиона лева, чрезъ който заемъ то поправи напълно построената до 1903 г. мрежа и построи нова, като почти очетвори мрежата, наследена отъ турците.

Презъ 1907 г. шосейната мрежа наброява 7.710 км. И действително, ако ние говоримъ за най-големо проявление относно построяването и поддържането на шосетата, това е именно режима на народолибералитѣ между годините 1903 и 1908. Този режимъ съ заема, който сключи — 19.000.000 л., сегашни 570.000.000 л. — построи нови шосета, и въ 1912 г. ние имаме вече една мрежа, която е въ пълна изправностъ. Тая мрежа наброява въ 1912 г. държавни пътища 6.419 км. и общински пътища 2.454 км. — всичко 8.873 км.

Като вземамъ предъ видъ, че при освобождението сме наследили 2.000 км. пътища, значи мрежата се е увеличила съ 6.873 км. Ако вземамъ 1887 г., то увеличението на тая мрежа е съ 4.342 км. Отъ 1912 г. — последната нормална година отъ наше развитие — почватъ войнитѣ, които промѣниха напълно нашата географическа карта, а съ това и шосейната мрежа.

Въ 1920 г. тогавашното правителство съ закона за държавнитъ и общински пътища урежда наново материята по тѣхъ. Азъ ще се спра върху този законъ отъ 1920 г., защото той урежда материята по шосетата и до днесъ. Ще цитирамъ нѣкои постановления на този законъ, защото съ него се урежда почти напълно пътната проблема. Споредъ този законъ, пътна шосейна мрежа има 2 категории пътища: държавни и общински. Държавни пътища сж тѣзи, които съдържатъ: а) столицата съ окръжнитъ градове; б) съседнитъ окръжни градове направо помежду имъ; в) окръжнитъ градове съ околийскитъ и съ центрове; г) окръжнитъ градове и нѣкои важни мѣста въ окръга съ важни пристанища и гранични точки; д) гаритъ и едноименнитъ по-важни центрове и е) курортитъ, държавнитъ минни, минералнитъ бани, болници, стопанства, заведения и санаториуми съ държавнитъ пътища и близкитъ железопътни гари.

Общинскитъ пътища сж тѣзи, които свързватъ група населени мѣста съ пазарнитъ имъ или изюсни пунктове, съ окръжнитъ, околийскитъ и други административни центрове; тѣзи, които свързватъ общинскитъ минерални бани съ държавнитъ пътища, както и селата помежду имъ.

Общинскитъ пътища, споредъ важността си, се раздѣлятъ на 3 класа: отъ първи класъ сж тѣзи, които свързватъ група населени мѣста съ пазарнитъ имъ или изюсни пунктове; отъ втори класъ сж тѣзи, които свързватъ група населени мѣста съ окръжнитъ, околийскитъ и други административни центрове, както и общинскитъ минерални бани съ държавнитъ пътища; отъ трети класъ сж тѣзи, които свързватъ общинитъ и селата помежду имъ.

Споредъ закона, най-напредъ се пристъпва къмъ направата на първокласнитъ общински пътища и само следъ като мрежата имъ въ известно окръжие биде напълно готова се разрешава на населението отъ сѣщото окръжие да започне построяката на пътищата отъ втори класъ и най-после тия отъ трети класъ. Този начинъ на процедуре е единствената мѣрка, ва да можемъ да имаме пѣщо завършено отъ стопанскитъ пътища, каквито сж първокласнитъ общински пътища. Безъ това постановление на закона, при нашитъ нрави и събласти на населението да работи едновременно по всички пътища, изходящи отъ всѣка община, би се изразходвали материалнитъ сѣдства на фонда и физическиятъ трудъ на населението на

празно, безъ да можемъ въ дълги десетки години да имаме завършенъ пътъ.

Ето това сж най-сѣщественитъ постановления на закона за пътищата отъ 1920 г. Той се занимава още и съ ресурситъ, които трѣбва да се добиятъ, за да може да се построи шосейната мрежа. Тия ресурси, г. г. народни представители, сж означени въ чл. 9 отъ сѣщия законъ.

Тоя членъ гласи следното: (Чете) „Държавнитъ пътища се правятъ и поддържатъ: а) съ приходитъ отъ пътния данъкъ върху прѣкитъ данъци и патентитъ за правофабрикуване и правотъргуване съ тютюни и спиртни питиета въ размѣръ: 11% върху прѣкъ данъкъ до 1.000 л.; 12% върху прѣкъ данъкъ до 2.000 л.; 13% върху прѣкъ данъкъ до 3.000 л.; 14% — до 4.000 л.; 15% — до 5.000 л.; 17% — до 10.000 л.; 20% — до 20.000 л. и 23% — отъ 20.000 л. и нагоре; б) съ кредититъ, които държавата предвижда ежегодно въ бюджета за въ полза на пътищата; в) съ евентуални заеми; г) съ глобитъ, налагани по чл. 61 отъ закона за общественитъ предприятия (сега по чл. 181 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията) на предприемачитъ по държавнитъ пътища; д) съ глобитъ, налагани по настоящия законъ за нарушение по държавнитъ пътища; е) съ приходитъ отъ трѣвата, плодотѣ и дърветата, находящи се край държавнитъ пътища и принадлежноститъ имъ“.

Последната алинея на сѣщия членъ отъ закона гласи: „Цѣлюкунитъ приходъ отъ пътния данъкъ е предназначава единствено за направата, поправката и поддържаната на държавнитъ пътища. Добититъ отъ него суми, както и ония, отпускани отъ държавата, съгласно точка б отъ настоящия членъ, се поставятъ на пълно разпореждане на министра на общественитъ сѣради, пътищата и благоустройството и се внасятъ въ Българската народна банка на безсрочна текуща сметка за фондъ „Държавни пътища“.

Това постановление е много важно и, ако то бѣше спазено и изпълнено, щѣме да имаме съвършено друга картина на нашето шосейно дѣло днесъ, щѣме да имаме единъ голъмъ фондъ за пътищата. За голъмо съжаление, въ закона за бюджета на държавата отъ 1922 г. е предвидено той фондъ да отива въ общото държавно съкровище, и отъ тогава тая работа е останала непромѣнена, защото съ последващитъ закони за бюджета на държавата не е отменено това постановление. И затова сумитъ, поменати въ цитирания членъ, се вливатъ въ общия бюджетъ на държавата и се употребяватъ за други цели, като за пътища се даватъ съвсемъ недостатъчни кредити. И днесъ ние нѣмаме фондъ „Държавни пътища“, т. е. нѣмаме сѣдства; а, както ви казахъ, безъ сѣдства шосета не се строятъ.

Дължината на шосейната мрежа у насъ презъ 1923 г. е била приблизително следната: държавни пътища — 8.034 км., общински пътища — 12.260 км., всичко държавни и общински пътища — 20.295 км., отъ които въ готовъ видъ: държавни — 6.877 км., общински — 4.522 км., всичко готови — 11.399 км.

Въ построяка: държавни — 898 км., общински — 5.104 км., всичко въ постройка — 6.003 км. Въ трасировка: държавни — 258 км., общински — 2.633 км., а всичко трасирвани — 2.892 км.

Въ тия сведения ми се струва, че азъ малко се различавамъ отъ преждеговориванитъ и не ми е обяснимо на какво се дължи то, защото и азъ съмъ вземалъ сведенията си отъ тамъ, отъ кждето и тѣ сж ги вземали.

Не е безинтересно, г. г. народни представители, да ви кажа състоянието на пътищата по окръжи, за да имате горе-долу едно понятие какви сж пътищата въ цѣлото царство. Ето тѣзи сведения, отнасящи се за края на 1928 г.

Въ Бургаско сме имали пътища въ добро състояние 826 км., въ сѣдно състояние — 177 км., въ лошо — 114 км., всичко 617 км.; въ Варненско: въ добро 77, въ сѣдно — 149, въ лошо — 13, всичко 240 км.; въ Видинско: въ добро — 146, въ сѣдно — 158, въ лошо — 45, всичко 351 км.; въ Врачанско: въ добро — 194, въ сѣдно — 117, въ лошо — 123, всичко 434 км.; въ Кюстендилско: въ добро — 143, въ сѣдно — 56, въ лошо — 80, всичко — 280 км.; въ Мостанлийско: въ добро — 112, въ сѣдно — 90, въ лошо — 16, всичко — 218 км.; въ Пашмаклийско: въ добро — 157, въ сѣдно — 101, въ лошо — 39, всичко — 297 км.; въ Петричко: въ добро — 154, въ сѣдно — 178, въ лошо — 150, всичко — 482 км.; въ Плъвенско: въ добро — 337, въ сѣдно — 150, въ лошо — 90, всичко — 577 км.; въ Пловдивско: въ добро — 360, въ сѣдно — 315, въ лошо — 171, всичко — 846 км.; въ Русенско: въ добро — 155, въ сѣдно — 129, въ лошо — 96, всичко —

380 км.; въ Софийско: въ добро — 476, въ срѣдно — 232, въ лошо — 131, всичко — 839 км.; въ Старозагорско: добри — 261, срѣдни — 77, лоши — 40, всичко — 379 км.; въ Търновско: добри — 303, срѣдни — 248, лоши — 115, всичко — 636 км.; въ Хасковско: добри — 230, срѣдни — 33, лоши — 13, всичко 277 км.; въ Шуменско: добри 237, срѣдни — 112, лоши — 41, всичко — 390 км. Или всичко пътища въ добро състояние 3.670, въ срѣдно състояние — 2.294, въ лошо състояние — 1.280 или всичко — 7.245 км. държавни шосета.

Въ края на 1931 г. горнитѣ цифри малко сѣ измѣнени, именно около 8.500 държавни и 7.500 общински или всичко 16.000 км.

И така, г. г. народни представители, отъ всичко горе-изложено се вижда, че шосейната мрежа, която ни предстои да поддържае е 16.000 км. Ние съ това, което сме направили до днесъ, сме още далече да завършимъ нашата шосейна мрежа, защото мрежата, която сега имаме — мрежата, която е въ постройка и трасировка — е мрежа, която съединява главнитѣ центрове въ страната, окръжнитѣ съ околнитѣ градове, но не и селата помежду имъ. Ако предположимъ, че сме завършили цѣлата мрежа, която да съединява всички населени пунктове въ царството, ние ще получимъ една баснословна цифра — около 75.000 км. Като съпоставимъ цифритѣ за цѣлата мрежа, именно 8.500 км. държавни пътища, отъ които 7.500 км. готови пътища и 1.000 км. въ постройка и 12.500 км. общински пътища, отъ които 7.500 готови и въ постройка 5.000 км.; като вземемъ предъ видъ тѣзи цифри и цѣлата шосейна мрежа, 75.000 км., че видимъ, че ние имаме да построяваме 54—56 хиляди километра държавни и общински шосета, за постройката на които ще получимъ една баснословна сума.

Нѣма защо да криемъ, почти цѣлата наша шосейна мрежа е развалена. Не трѣбва да си мислимъ, че ние имаме такива шосета, каквито има въ странство. Почти всички наши шосета сѣ развалени и за тѣхната поправка и поддръжане трѣбва да се предвиди по 30.000 л. на километъръ, или за 8.000 км. държавни пътища, сѣ потребни 8.000 по 30.000 = 240.000.000 л. Като се приеме по 800 хиляди лева за постройка на 1 км. ново шосе, то за направата на 1.000 км. държавни пътища е потребна една баснословна сума — около 800.000.000 л.

Ето, г. г. народни представители, вижда се невъзможността за разрешението на тая задача съ ония ресурси, съ които разполага Министерството на благоустройството. Тия ресурси сѣ много далече отъ да могатъ да удовлетворятъ нуждитѣ, които имаме. Обаче, изтъквайки тая работа, азъ смѣтамъ, че могатъ да се намѣрятъ известни системи, чрезъ които да си помогнемъ. Азъ не се съгласявамъ съ онова, което намирамъ въ бюджетопоекта. Въ представения бюджетопоектъ не виждамъ да е възприета една система, която да ни доведе до желанитѣ резултати. Защо казвамъ това? Г. г. народни представители! Ето защо. Въ глава V, § 14 на бюджетопоекта — за направа на нови пътища, мостове, кантонерски домове и други съоръжения и пр., сиречь за постройка на шосета, се предвиждатъ 8 милиона лева. А въ § 15 — за поправка, преправка и пр. на готовитѣ пътища и пр., се предвиждатъ 32 милиона лева. Като вземемъ предъ видъ цифритѣ, които азъ изтъкнахъ, виждате колко незначително е всичко това, или както се изразихъ онзи день въ бюджетарната комисия, сѣ тия 8 милиона лева, едва ли ще можемъ да направимъ единъ или два моста, или, при лошото състояние, въ което се намиратъ шосетата, едва ли ще можемъ да поддържае 160 км. построени пътища. Ние имаме да поддържае 8.000 километра шосета, а съ отпуснатата сума можемъ да поддържае само 160 км. Имамъ да строимъ 1.000 км., а едва ли ще можемъ да построимъ 16 км. Това положение е плачевно. Тръгвайки оттукъ, азъ смѣтамъ, че трѣбва да намѣримъ нѣкаква система, която да ни доведе до желанитѣ резултатъ, именно: да поддържае готовитѣ пътища и да построимъ нови шосета. Азъ ще подложя на вашето обсъждане три такива системи.

Г. г. народни представители! Сумата за поддръжане и постройка на шосета, предвидена въ бюджетопоекта, отъ 40 милиона, е твърде малка, следователно, трѣбва да се подирятъ и намѣрятъ нуждитѣ суми, съ които да се осигури поддръжането и постройката на шосетата. Азъ имамъ честта въ бюджетарната комисия да предложа следната комбинация: да използваме трудовата повинностъ за направата на шосетата, като въ сѣщото време набавимъ достатъчно ваянци за овалването имъ. И въ това отношение, за уяснение на въпроса, трѣбва да се дадатъ нѣкои подробности за начина на направата на нашитѣ шосета. Тѣ се строятъ по така наречената система

на английския инженеръ Макадамъ, състояща се въ поставяне върху основенъ калдаръмъ чакълъ и пѣськъ, овалани при изобилно поливане съ вода. Това е най-простата система за строене на шосета. Понеже нѣмаме пари да даваме постройката на шосетата на предприемачъ, азъ направихъ предложението въ бюджетарната комисия, цѣлата тая работа да се извършва отъ трудоваци. И въ това отношение смѣтамъ, че кредититѣ, които сѣ предвидени въ глава V, по § 14 и § 15, трѣбва да се съединятъ. Защо? Защото намирамъ, че съ 8-тѣ милиона, предвидени въ § 14, едва ще се построятъ нови шосета отъ 16 километра, което е капка въ морето, при онова, което има да се върши, или, че съ тия пари е абсолютно невъзможно въ днешно време да се направи нѣщо сериозно. Ето защо прехвърлямъ тия 8.000.000 л. отъ § 14 къмъ § 15, въ който се предвиждатъ 32.000.000 л., като образувамъ една сума отъ 40 милиона. Съ тая сума предлагамъ да се купятъ още 100 ваянци, защото тия, съ които разполагаме, сѣ съвършено недостатъчни за поддръжката на готовитѣ пътища и направата на нови. Тия ваянци ще служатъ за овалване на нови шосета и ремонтиране на стари, развалени шосета, които ще приготвятъ трудоваци. Това е първата система, която смѣтамъ, че въ безизходно за насъ време ще даде резултати.

Втората система, г. г. народни представители, заимствувамъ отъ странство. Тя е възприета почти въ всички държави на западъ, защото днесъ навсѣкѣде строенето на пътищата е въпросъ на цифри и на време. Тая система се състои въ следното: да се построятъ известно число километри шосета, като се възложатъ работитѣ по строежа на нѣкоя строителна фирма, която да ги извърши въ даденъ кратъкъ срокъ, 3—5 години, като се направи смѣтка, за колко време може да ги изплати държавата; разбира се, периодътъ отъ време да е голѣмъ, за да може изплащането да става по-леко — напр., да се извършатъ плащанията въ единъ периодъ отъ 15—20 години. Така е въ Америка, така е и въ Италия, така е почти навсѣкѣде. Ако повикаме нѣкоя чужда строителна фирма да ни построи за 2 милиарда лева пътища, които да изплащаме 20 години, ние ще можемъ много лесно да вписваме ежегодно въ нашия бюджетъ по 100 милиона лева. Съ тия 2 милиарда лева ние ще си построимъ не по-малко отъ 3 хиляди километра шосета и ще ги използваме веднага, а ще ги изплащаме въ течение на 20 години. Това е втората система, на италианския сенаторъ — инженеръ Пуричели, която заслужава да бѣде проучена отъ г. министра на общественитѣ сгради и по нея да се вземе решение за прилагането ѝ у насъ. Защото инакъ, г. г. народни представители, сѣ поправкитѣ и преправкитѣ, които правимъ на нашитѣ шосета, съ малкитѣ суми, които предвиждаме въ бюджета-проектитѣ нѣма да постигнемъ абсолютно никакъвъ резултатъ.

Като трета система, която трѣбва да се проучи и използва, това е създаването на фондъ за постройка на нови пътища. Азъ вече имахъ случая да изтъкна този въпросъ, при разглеждане закона за пътищата отъ 1920 г. Такава възможностъ за образуване на фондъ имаме по закона за пътищата отъ 1920 г., но той не се прилага, понеже е суспендиранъ съ закона за бюджета отъ 1922 г. Ако този фондъ бѣше образуванъ, отъ него щѣха да се строятъ нови пътища и поддръжатъ стари и освенъ това, щѣха да се доставятъ инструменти, уреди, ваянни машини, които сѣ необходими за направата на пътищата. Защото ваяннитѣ машини, съ които сега разполагаме, сѣ смѣтитѣ, които имаме преди войнитѣ — една частъ отъ тѣхъ сѣ развалени и сѣ съвсемъ недостатъчни за поддръжка на шосейната мрежа.

Г. г. народни представители! Кредититѣ, предвидени въ тазгодишния бюджетъ, се предвиждатъ отъ 5 години насамъ въ сѣщия размѣръ. И затова азъ направихъ бележка на г. Славейко Василевъ, защото предполагахъ, че тия кредити въ миналото можеха да бѣдатъ много по-голѣми. И ако имаше една малко по-голѣма предвидливостъ, нѣмаше да изпадне въ това положение, въ което се намираме днесъ.

Освенъ тия системи, които изтъкнахъ, г. г. народни представители, въ странство се занимаватъ и съ други нѣкои методи — съ петилѣтки и десетилѣтки. Пътищата се раздѣлятъ на групи и се поставя за всѣка група да бѣде почната и завършена въ петилѣтка или десетилѣтка. Азъ не виждамъ у насъ такъвъ планъ, но би трѣбвало въ Министерството на общественитѣ сгради да се направятъ проучвания и въ това направление.

С. Тошевъ (раб): Вие сте далече отъ тия планове.

В. Коевски (нац. л.) Ще се приближимъ бе, приятелю. — Ето това сѣ, г. г. народни представители разнитѣ системи,

конто въ настоящата финансова криза биха ни довели единствено до резултати за постройка на нови пътища и поддръжка на готовите. Азъ смятамъ, че ако се помисли по тях, ако се проучат и се приложат, ще ни дадатъ поне за идущата година малко по-други изгледи за разрешението на шосейната проблема. Тогава ще имаме и малко по-друг бюджетъ, а не както сега, поради липсата на сръдства, да копираме бюджета отъ миналия режимъ. Който иска да твори въ живота, а особено въ нашия политически животъ, трѣбва да си осигури сръдствата преди всичко.

Предстои ми, г. г. народни представители, да разгледамъ още нѣколко въпроси, съ които ще завърша моите бележки.

Най-напредъ искамъ да повдигна другъ единъ стратегически въпросъ — той е въпросътъ за бъдещето на пътя. Мнозина смятатъ, че пътятъ полска-лека изживява своето време и че той ще бъде замѣстенъ отъ желѣзницитѣ и авиационнитѣ сръдства. По тоя въпросъ не считамъ за излишно да ви кажа нѣколко думи.

Когато въ сръдата на миналото столѣтие желѣзницитѣ бѣха се развили, вървеше се, че значението на пътищата значително ще намалѣе. Даже се бѣ замислило за напускането имъ. Това бѣ едно погрѣшно схващане, което скоро се съзна, защото ако транспортътъ на далечни разстояния по шосета престана, то транспортитѣ отъ производителнитѣ пунктове къмъ гаритѣ и отъ тамъ до домакинствата напрогивъ, се увеличиха. Така щото пътятъ не може да бъде депрониранъ отъ желѣзницитѣ, което се доказва отъ факта, че транспортитѣ по шосетата се значително увеличиха. Аналогиченъ резултатъ, но въ обратна посока се забелязва въ останалитѣ назадь страни. Въ Мадагаскаръ и Мароко, напр., се започна най-първо постройката на желѣзнопътнитѣ линии, но за да се прекратятъ стоки и пътницитѣ къмъ гаритѣ и обратно, трѣбваше да се заложне и строежътъ на пътищата.

Често пъти се повтаря, че автомобилизмътъ подмлади и съживи пътищата и това е много вѣрно: това се констатира по чудовищното увеличение на числото на автомобили. Нѣщо повече, днесъ се забелязва и единъ новъ феноменъ: автомобилитѣ почватъ да изземватъ по-голяма частъ отъ трафика на желѣзницитѣ не само по превоза на пътници, но и по превоза на стоки.

Днесъ важното значение на пътя е съзнато въ всички страни, затова се правятъ твърде голѣми жертви, за да се подобрятъ готовитѣ шосейни мрежи, като се нагодятъ къмъ новитѣ превозни сръдства. Нѣщо повече, както се изтъкна и по-горе, идеята за построяването на специални за автомобилно движение пътища, е намѣрила съчувствие навсякъде.

Най-новото превозно сръдство, което печели сѣщо почва и престижъ, е авиацията. Първъ полетъ е направенъ презъ 1904 г. Сега, въ началото на 1929 г., т. е. 25 години следъ първия полетъ, има вече машини разпространени по цѣлия свѣтъ, които сѣ въ сѣстояние да направятъ 700 км. въ 4 часа.

Кое превозно сръдство тогава ще има най-голямъ шансъ за въ бъдеще — само единъ пророкъ може да каже. При все това може да се предвиди, че ако авиацията продължава своя прогресъ, което е вѣроятно, за въ бъдеще всички пътища ще пътуватъ съ аеропланъ. Превозътъ на стоки, обаче, до голѣма степенъ ще става съ камиони. Желѣзницитѣ ще загубятъ своето значение и ще завършатъ може би съ изчезване следъ 50—100 или 200 години.

Но понеже бъдещето още не ни принадлежи, задачата, която епохата сега налага, е да нагодимъ пътищата си за настоящето автомобилно движение.

Искахъ да кажа нѣколко думи по този въпросъ, защото мнозина смятатъ, че е по-добре да правимъ желѣзници, отколкото да правимъ пътища, когато проблемата за пътищата е свършено отдѣлна отъ тази за желѣзницитѣ.

Искамъ да спомена нѣколко думи, г. г. народни представители, и за туй, което се казва модеренъ пътъ и дали ние сме готови да преминемъ къмъ модерния пътъ. Преговорившиятъ ораторъ обясни, че нашитѣ пътища сѣ въ таква лошо сѣстояние, че ние нѣмаме абсолютно никаква представа какви голѣми усилия трѣбва да положимъ, за да можемъ да ги укрепимъ и разхубавимъ така, както това е направено въ странство. Сега на Западъ пътищата ги подобряватъ, като ги покриватъ съ свършено нови модерни покривки, именно: гудронъ, битумъ, емулзии и пр., за да ги направятъ годни за автомобили и камиони. Въ Италия даже строятъ специални пътища за автомобили. Тѣзи пътища не служатъ за нищо друго освенъ за камиони и автомобили, като за минаване по тяхъ се налагатъ специални такси, отъ които се издържатъ тѣзи

пътища. Тия пътища сѣ направени по тѣй наречената система на италианския сенаторъ инженеръ Пуричели, единъ голѣмъ предприемачъ, който освенъ че строи шосета въ разни страни по начинъ, който уяснихъ по-горе, именно: построяване шосета, които се изплащатъ за периодъ отъ 15—20 години, но строи и специални шосета за автомобили и камиони. На насъ ще се наложи непременно да построимъ въ бъдеще артерията, която ще ни съедини съ Запада. Не знамъ дали е известно, че въ организацията на труда е повдигнатъ въпросътъ да се построятъ шосета въ Централна Европа, които да съединятъ голѣмитѣ европейски градове помежду имъ. Така, напр., проектира се да се построи пътъ Парижъ—Виена—Бѣлградъ—Константинополь. Ако тази артерия се проведе, безспорно, частта, която ще засегне България, отъ Драгоманъ до Свиленградъ, ще трѣбва да се построи отъ насъ, защото ние ще бъдемъ задължени по конвенция да построимъ тоя пътъ. Разбира се, това ще струва твърде много и дали ще можемъ да се справимъ ние съ тая трудна задача, не знамъ.

Предстои да кажа нѣколко думи, г. г. народни представители, върху персонала по това министерство. Мнозина мислятъ, че, понеже нѣма сръдства да се строятъ шосета, персоналетъ, който е въ това министерство, е твърде голѣмъ и че трѣбва да бъде намаленъ. Този персоналъ въ сравнение съ 1912 г. е значително намаленъ. Така, напр., кантонеритѣ въ 1912 г. сѣ били 2-200 души, когато сега сѣ около 1.100 души. Виджате, колко е намалена тази цифра. Но освенъ това персоналетъ по това министерство изпълнява двойна задача, именно: първо, той е най-напредъ единъ персоналъ, който прилага техническитѣ закони въ страната; той е техническа власт и като техническа власт той трѣбва да съществува въ тоя си обемъ, въ който го виждаме, ва да удовлетвори административнитѣ технически нужди на страната, второ, той има и задачата да поддържа шосетата, да строи нови шосета и пр., и тази втора задача, която той изпълнява, не би могълъ да я изпълнява успешно, ако не е въ горния обемъ, защото, освенъ предизденитѣ въ бюджета вещевствени разности за творчество, той изпълнява странични служби които, ако се изчислятъ въ суми, ще надминатъ нѣколко милиарда.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ на края на моите бележки. Не се спрѣхъ по-надълго, детайлно, върху въпроситѣ, защото по програмата на речта си уясненията на повдигнатитѣ въпроси трѣбваше да станатъ въ едни шрихи и смятамъ, че съ всичко това, което казахъ, съмъ уяснилъ въпроситѣ, които трѣбваше да засегна предъ васъ, по начина, по който възнамѣрявахъ да сторя това. Ще завърша и азъ речта си съ благопожеланието, отправено къмъ Министерството на общественитѣ сгради, за възприемане тѣзи методи, които ви уяснихъ по-горе, за разрешението на пътната проблема. Днесъ всичко е въпросъ на време и на пари, на цифри и на изчисления. Дано поне за идущата година се сключатъ нѣкои договори съ нѣкоя чуждестранна строителна фирма за постройка на нови шосета, защото само съ нашитѣ сръдства ние почти нищо не ще можемъ да направимъ. Дано чрезъ повиквания на чужди капитали за строене на нови пътища, като плащанията на извършенитѣ работи станатъ въ 15—20 години — новитѣ начини за строене на пътищата, които сѣ въведени въ чуждитѣ страни, както ви уяснихъ по-горе, напр., по системата на инженеръ Пуричели — да можемъ да построимъ една нова мрежа отъ пътища, а тѣй сѣщо да заздравимъ съществуващата пътна мрежа, съ която ще повдигнемъ благосъстоянието на страната — върховния идеалъ на съвременната държава. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представитель г. Иванъ Ингилизовъ.

И. Ингилизовъ (мак): Г. г. народни представители! Отъ сведенията, които г. Коевски прочете, личи, пъкъ и който проговори ще види, че въ нашия край пътищата сѣ най-занемарени. Не можемъ да винимъ за това правителството, защото нашиятъ край е последенъ освободенъ, но почти нѣмаме пътища. Едвамъ сега се строятъ и едва ли има построени 18 км. пътища до най-близкитѣ села. Ето защо би трѣбвало да се обърне по-голямо внимание на пътищата въ нашия край, защото не сме имали пътища и не се е работило въ това направление. Азъ бихъ молилъ г. министра да вземе предъ видъ това и да се отпускатъ за нашия край малко повече трудоваци, за да се правятъ пътища. Както личи отъ сведенията, които има министерството, въ нашия край сѣ най-много сръднитѣ и лошитѣ пътища, а много малко сѣ добритѣ пътища.

Другъ въпросъ, по който искамъ да обърна вниманието на г. министра, е въпросътъ за строежа на държавни административни. У насъ, г-да, отъ освобождението, отъ 1912 г. насамъ,

въ цѣлия окръгъ не е построено почти нито едно държавно здание. Горна-Джумая е единственият градъ, въ който е предвидено да има държавна гимназия, и започва да се строи здание. Г. министърътъ е ималъ случай да го види. Общината е отпущнала мѣсто, отпущнала е и всички материали, които сж нуждни, а държавата е отпущнала, въ времето на г. Славейко Василевъ, 1.000.000 л. Зданието е стигнало до втория етажъ, до втората плоча и е останало непокрыто. И дълженъ съмъ да заявя, че половината отъ децата, завършили осми класъ въ една отъ последнитѣ години, сж туберкулозни и с тѣхъ вече повечето сж измрѣли. Причината е, че сж живѣли въ нехигиенично здание. Азъ бихъ молилъ г. министра, както обърнахъ вниманието му и въ бюджетарната комисия, да се отдѣли отъ кредита по § 24 една скромна сума отъ 1.200.000 л., за да може да се покрие и измаже тази гимназия, та поне идущата година да могатъ да се прибератъ децата. Това здание е държавно, то е много хубаво, както и г. министърътъ го е видѣлъ, и ако се остави въ това му положение, то значи да се разруши и онова, което е направено. А за него досега сж похарчили 5—6 милиона лева, отъ които държавата е дала само 1 милионъ лева. Имайте предъ видъ, че гимназията е държавна. Азъ бихъ молилъ г. министра да се съгласи.

Другъ въпросъ. Въ Св. Врачъ е построена болница, за която сж изразходвани около 7 милиона лева. Тая болница е покрита, всичко е завършено, безъ държавата да е отпущнала за нея нито единъ грошъ. Поради настъпващата криза, поради спадане ценитѣ на тютюнътъ, населението не можеше да отдѣля повече подаяния, за да бжде болницата довършена, просто да се поставятъ прозорци и дошеме. А тази болница е отстъпена отъ населението, което я е построило, на държавата и може да се обърне въ отличенъ санаториумъ не само за лѣтно време, но и за зимно време, защото на това мѣсто никога не пада снѣгъ, нѣма силна зима и студътъ не пада подъ нулата, а при това до самата болница има и минераленъ изворъ.

Азъ бихъ молилъ г. министра да обърне внимание на тѣзи две здания и, ако е възможно, да се отдѣли нѣщо отъ кредита по § 24, за да се завършатъ тѣ.

Другъ единъ въпросъ е въпросътъ за напояването. У насъ, както казахъ и при разискванията по бюджета на Министерството на земедѣлнето, земята е много малко, понеже въ окръга се натрупаха много бѣжанци. Всички бѣжанци отъ околнитѣ близки мѣста дойдоха тамъ. И макаръ че Министерството на земедѣлнето и Дирекцията на бѣжанцитѣ искаха да ги разпратятъ на други мѣста, където имаше повече пространство и където можеха да бждатъ настанени, тѣ останаха въ този край. Защото тамъ сж свързани съ роднини и приятели и могатъ да живѣятъ по-спокойно, макаръ земята да е малко и недостатъчна да дава поминѣкъ. Ето защо тамъ се образуваха нѣколко синдикати, нѣкои отъ които сж въ действие, обаче нѣматъ срѣдства да могатъ да завършатъ работитѣ, да си направятъ вадѣ, за да може земята да бжде по-производителна. Бихъ молилъ г. министра да се съгласи да се отдѣлятъ отъ трудовациѣтъ поне по 50 души за двата синдиката, въ Лешница и Петрово, та да може да се направи по-производителна почвата, защото населението е много сгъстено, та да може да се препитава то, защото единственото производство засега тамъ е тютюнътъ. Занапредъ Министерството на земедѣлнето е взело грижитѣ да развжди и бубарството, да поощри саденето и на памука, защото вирѣе, на сусама и на други земедѣлски произведения, обаче засега единственото производство тамъ е тютюнътъ, и ако не се увеличи производството на земята, при това положение, което е сега, това население рискува да измре отъ гладъ. Азъ обърнахъ вниманието и по-рано на Народното събрание, че най-големата смъртностъ е въ нашия край — 29.9‰. Това се дължи на маларията покрай рѣка Струма и на недосяждане. Вие виждате, че у насъ, въ Ограждена, още има къщи, въ които хората живѣятъ заедно съ добитъка и на нѣкои мѣста още нѣматъ и прозорци на жилищата си. Въ такава мизерия живѣятъ и какъ може да искате да бждатъ здрави?

Азъ бихъ молилъ да се обърне по-големо внимание и г. министърътъ да направи това, което е възможно, съ туй, което му е позволено да вземе отъ бюджета на държавата, и съ тия скромни срѣдства да може да се помогне на населението въ тоя край.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Андрей Пеневъ.

А. Пеневъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Бюджетопроектътъ по Министерството на об-

щественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството не може да прави изключение отъ другитѣ бюджетопроекти, разбира се, по своята политика. Правителството съ своя бюджетопроектъ, искамъ да кажа, изразява точно политиката на своята класа, която то защитава.

А. Буковъ (з): Какъ и тукъ намѣри класата — то е интересна работа!

И. Василевъ (з): „На своята класа“!

А. Пеневъ (раб): Да, на своята класа.

И. Василевъ (з): И пѣтищата да не сж класови?

А. Пеневъ (раб): Отъ тамъ личи каква му е благоустройствената политика. Ние виждаме въ бюджетопроекта, който ужъ нагледъ е съ едно намаление, че туй намаление е изключително отъ онѣзи параграфи, отъ тамъ, отъ където може действително нѣщо да се благоустрои, като шосетата, като линии, поддържане на шосетата и редъ други работи. Отъ тамъ, разбира се, правителството на Народния блокъ е могло да направи известни икономии, за да трѣби, тъй както то обича въ много случаи, предъ маситѣ, че то действително е правителство на икономитѣ, затуй защото то казваше, че иде въ защита интереситѣ на маситѣ, като намали въ много случаи бюджета. Но виждаме, че неговиятъ бюджетъ се намалява точно въ тѣзи пунктове, дето именно става въпросъ за благоустройство, за направата на шосета. Но доколко шосетата е могло да има и досега, ние виждаме отъ туй, че цѣлата благоустройствена политика, както и въобще политиката, се стоваря да тежи върху плешитѣ на грамадната маса работници и селяни. Защото за никого не е тайна, че тѣ сж именно, които правятъ шосетата, които правятъ линитѣ, които правятъ въобще всички държавни и обществени постройки, каквито и да било, и въ края на краищата сжитѣ тѣ сж лишени отъ богатата, които създаватъ, тѣ сж, които гаятъ дълбоката калъ, тѣ сж, въобще, които ходятъ пеша.

А. Буковъ (з): Да ходятъ съ автомобили ли?

А. Циганчевъ (з): (Къмъ А. Пеневъ) Вие сигурно хвърчате.

А. Пеневъ (раб): Че действително политиката е такава, ние чуваме отъ преди малко говорившия г. Велчевъ, който каза, че ние се връщаме къмъ онѣзи въкове на обществото, когато цвѣтѣше робскиятъ трудъ; той даже не се постѣни да препорѣча и похвали онази система — системата на робския трудъ въ римско време, когато робитѣ сж работили за издигането на Римската империя. Но той забрави да каже, че тази империя рухна, защото бѣше поддържана отъ роби и защото използваше само робския трудъ.

А. Николаевъ (з): Забрави да каже и за робитѣ въ Сѣветска Русия.

А. Пеневъ (раб): Това е именно политиката, която г. Велчевъ препорѣча и тая политика именно ще докара до рухване и разрушение на вашата държава, която вие крепите по такъвъ начинъ.

А. Николаевъ (з): Ами въ вашата държава какъ е?

А. Пеневъ (раб): Ние виждаме, че шосетата, които се строятъ, сж въ централнитѣ мѣста на държавата, че тѣ се прокарватъ презъ области съ голѣми населени пунктове, а балканското население, масата, народътъ даже и сега се движи по козитѣ пѣтици. Това е фактъ, това не може никой да го отрече; може да го отрече само този, който не е излизалъ отъ София. Но онзи, който е могълъ да пѣтува изъ балканитѣ, той знае що значи благоустройствена политика!

А. Буковъ (з): Че где да знаемъ где минавашъ, та да ти направимъ пѣтъ?!

С. Патева (з): Колко време е траяла Римската империя?

Н. Алексиевъ (з): Една петилѣтка!...

А. Пеневъ (раб): Срѣдствата, които се черпятъ за поддържане тия пѣтища, се взематъ същевременно пакъ

отъ широката маса работници и селяни по пътя на личната повинност. Защото ние досега сме чували и много пъти се е слушало отъ тази трибуна, че онова малцинство, което изключително използва тази шосейна и желѣзнопътна мрежа, то даже не плаща своята пътна и желѣзнопътна повинност, а я плащатъ онѣзи работници и селяни, които абсолютно не се ползватъ отъ тази желѣзнопътна и шосейна мрежа. Защото масата, селянитѣ, за да закаратъ своитѣ произведения въ града, въ повечето случаи върватъ по чернитѣ пътища, добритѣ пътища не се използватъ отъ тѣхъ; тѣхнитѣ произведения, главно тѣхното жито и тютюнътъ, се пренасятъ по желѣзнопътнитѣ линии тогава, когато сѫ взети изъ тѣхнитѣ рѣце отъ голѣмитѣ житари и спекуланти; тия последнитѣ сѫ, именно, които използватъ това положение, но за голѣмата, за широката маса оставатъ само трудътъ, мизерията, лишенията, плащането. И затова ние казваме, че, както вчера, при управлението на Сговора, така и днесъ, при управлението на Народния блокъ, тенденцията, която се прокарва, почти съ нищо не се различава. И то е, защото политиката и на единитѣ, и на другитѣ е една и съща.

С. Патеувъ (з): Чистосърдечно ми кажи: чель ли си бюджета на Министерството на благоустройството отъ миналата година, преглеждахъ ли си го?

А. Пеневъ (раб): Да. Има едно намаление, азъ казахъ, но туй намаление отде идва? То идва отъ параграфа за строежа на шосета. — Но изобщо въ този бюджетъ не става никакво намаление на онзи бюрократически апаратъ, който вие поддържате; тамъ нѣма никакво намаление. И тѣкмо затуй ние казваме, че този буржоазенъ бюджетъ, така намаленъ, придобива истински консомативенъ характеръ; той не съдържа въ себе си нищо друго, освенъ кредити за охранване известенъ бюрократически кадъръ.

Но има единъ пунктъ, въ който се предвиждатъ 8.000.000 л. Разбира се, тѣзи 8.000.000 л., както и Сговорътъ ги е предвиждалъ, по същия теркъ се предвиждатъ и тукъ, въ § 23, дето се говори за поддържане на държавни и обществени сгради, а същевременно и за поддържане на дворци, въпрѣки това, че и другаде има предвидени разходи за такива работи. Ние нѣмаме тукъ нѣщо оформено, а напротивъ, една забъркана работа, за да не може да се разбере правилно какво се иска.

А. Буковъ (з): Искате да поддържаме вашитѣ клубове ли?

А. Пеневъ (раб): Значи, подъ маската на всевъзможни работи се прикрива истинското намѣрение на правителството да поддържа такива институти, отъ които масата нѣма никаква полза.

А. Буковъ (з): Не можете да го разберете, защото е написано на български езикъ. За васъ трѣбваше да го напишемъ на руски.

А. Пеневъ (раб): Благодаримъ, г. Буковъ! Вие нѣма да ни учите да четемъ.

А. Буковъ (з): То е толкова ясно, че и едно дете отъ четвърто отдѣление ще го разбере, но вие български езикъ сте забравили да разбирате.

А. Пеневъ (раб): Жалко е, че вие защитавате тия, които сѫ отъ четвърто отдѣление, но ги защитавате по единъ фалшивъ начинъ.

А. Буковъ (з): Но тѣ не излизатъ тукъ като васъ да се занимаватъ съ голѣми работи. Тѣ сѫ компетентни по тѣхната си работа.

А. Пеневъ (раб): По-нататъкъ за благоустройството на нашата държава се препорѣчва и друга една мѣрка: българската армия да бѣде нѣколко дни впрегната въ работа подъ форма на трудова повинност. Това излиза отъ устата на единъ народенъ представителъ отъ блока, който искаше това, безъ да държи смѣтка чии синове ще бждатъ впрегнати въ тая работа. Той искаше да бждатъ впрегнати въ тая работа и тия, които по едно изключение досега не бѣха засегнати отъ трудовата повинност. И той плаче. Защо? Затуй, защото нѣмало срѣдства, нѣмало пари. Много естествено е, че вие не можете да намѣрите пари и вие нѣма да ги намѣрите, затуй защото стеслути на паритѣ, на капитала. Но ако вие бѣхте истински пред-

ставители на масата, на беднитѣ, на трудящитѣ се, вие щѣхте да намѣрите пари. Вие знаете къде има пари. Защо тогава вие искате да впрегнете цѣлия български народъ да работи, безъ да държите смѣтка за неговия хальъ? Това иде да покаже, че въ нищо вашата политика не се различава отъ политиката на Сговора.

И. Василевъ (з): Изглежда като-че-ли за васъ всѣка една обществена работа е робство. Щомъ е работа, това е робство.

А. Пеневъ (раб): Прощавайте!

И. Василевъ (з): Ами ако тая работа е обществено полезна?

А. Пеневъ (раб): Да, обществено полезна, но въпросъ е кой я работи и за кого. Ние знаемъ, че общественитѣ работи ги работятъ само работницитѣ и селянитѣ, но за смѣтка на кого — това азъ казахъ преди малко. Строятъ шосета, строятъ желѣзнопътна мрежа, строятъ всичко, но кой се ползува отъ тѣхъ — тамъ е работата. Ползватъ се капиталиститѣ, ползватъ се експортѣоритѣ, ползватъ се всички онѣзи, които иматъ стоки да превозватъ, не се ползватъ отъ тѣхъ селянитѣ и работницитѣ, които вие мислите, че представлявате.

(Пререкания между Г. Костовъ и А. Буковъ)

А. Буковъ (з): Ще се държите прилично! За Васъ ще приложимъ същитѣ методи, които прилагатъ въ Русия.

Г. Костовъ (раб): (Възразява нѣщо)

А. Буковъ (з): Нѣма да намѣрите закони, които да ви вардятъ, за да рушите държавата. Разбра ли, приятелю! Ще стоишъ мирно и ще козирувашъ!

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Нека г. Буковъ си запази хладнокръвието. Нали децата отъ четвърто отдѣление нѣма да ви уплашатъ — бждете спокойни!

А. Буковъ (з): (Казва нѣщо)

А. Пеневъ (раб): Азъ се ползвамъ отъ случая да констатирамъ казаното вчера отъ г. д-ръ Димитровъ, което действително е очебиюще и което ясно илюстрира въобще вашата политика. Той каза, че 60% отъ онѣзи младежи, които сѫ прегледани отъ наборнитѣ комисии за трудоваци, сѫ заболѣли отъ херния, а половината отъ тия 60% иматъ двойна херния. Какво показва туй? Кой държи смѣтка за здравното състояние на трудовациитѣ? Никой! Гледало се е само и само да се постигне целта, да се впрегнатъ въ работа за смѣтка на ония, които никога не работятъ. Ето това е именно политиката, която се провежда даже и днесъ.

Разбира се, наредъ съ това идва и трудовата повинност, на която трѣбва да се обърне по-голѣмо внимание, затуй защото тамъ изключително е погребана младежта на българскитѣ работници и селяни, която, отбивайки своята трудова повинност, е поставена въ непосилень трудъ и мизерия. Онзи, който се интересува отъ условията, при които сѫ поставени трудовациитѣ, и който е видѣлъ мѣстото, където работятъ трудовациитѣ, не може да не се съгласи, че положението на трудовака днесъ е извънредно тежко. Вие хвалите трудовациитѣ, вие казвате, че тѣхното дѣло е благородно, че следъ тѣхъ никѣли паметници, но вие не виждате, че тия паметници сѫ паметници отъ тѣхнитѣ кости. Когато се връщатъ отъ работа, трудовациитѣ приличатъ на пленници и на нищо друго, затуй защото за тѣхъ нѣма норма на работата, нѣма 8-часовъ работенъ день, нѣма добра храна, нѣма нищо. Тѣ сѫ оставени на произвола на съдбата.

Вие (къмъ земеделѣшитѣ) много викаете, че сте защитници на нашитѣ селяни, че ужъ сте тѣхни представители, но позволете ми да ви обърна вниманието само върху нѣколко пункта отъ вашия бюджетопроектъ на Министерството на благоустройството, за да ви посоча какви сѫ вашитѣ грижи по отношение на тѣзи български синове, трудовациитѣ, отъ които по-голѣмата частъ, 75%, сѫ селски чада. Бюджетопроектътъ на трудовата повинност...

А. Буковъ (з): Г. председателю! Да говори по бюджетопроекта за благоустройството, а не за трудовата повинност. Като дойде бюджетопроектътъ за трудовата повинност, тогава да приказва тѣзи работи. Сега не раз-

глеждаме бюджетопоекта на трудовата повинност, а бюджетопоекта на благоустройството. (Към оратора) Ще говориш по бюджетопоекта на благоустройството, ако не — долу!

А. Пеневъ (раб): Преди малко по трудовата повинност говориха Славейко Василевъ и други.

Г. Костовъ (раб): (Към А. Буковъ) Когато деветоюнцитъ говорѣха, ти мълчеше.

А. Кантарджиевъ (д): Ти си много сертъ!

Г. Костовъ (раб): Ти, шпицъ-командиръ, да мълчишъ!

А. Кантарджиевъ (д): Внимавай да не ми паднешъ втори пътъ въ ржцетъ, да не те уловя за гушата!

А. Пеневъ (раб): Когато тѣ говорѣха...

А. Кантарджиевъ (д): (Към Г. Костовъ) Ти си сертъ тукъ, защото имашъ имунитетъ, но навънъ, на полето на борбата, на революцията, тамъ те нѣма, защото си баба! Разбра ли ме?

Г. Костовъ (раб): Добре, че има кой да ви пази да спите по бѣли гащи!

А. Кантарджиевъ (д): Видѣ ли? Уплаши се само отъ заканата ми! (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) А ако ми паднешъ втори пътъ въ ржцетъ, кой знае какво ще стане! Много бабанти съмъ видѣлъ азъ като тебе!

Г. Костовъ (раб): Хайде де!

А. Пеневъ (раб): § 6 отъ бюджетопоекта на трудовата повинност е намаленъ съ 1.700.000 л. Намалаява се съ 1.700.000 л. кредитътъ, предвиденъ за храна на трудовацитѣ, а по § 5 има едно увеличение отъ 20.000 л.

А. Буковъ (з): Какво общо има това съ бюджетопоекта на Министерството на благоустройството? Какво приказвашъ за трудовата повинност! Като дойде бюджетопоектътъ за трудовата повинност, тогава говори не единъ часъ, два часа ще ти дадемъ.

А. Пеневъ (раб): Тѣзи 20.000 л. сж за ония трудоваци, за които трѣбва да отиде попътъ да ги погребатъ. Тамъ даватъ повишение отъ 20.000 л. Когато, обаче, е въпросъ да се даде повече за храната на трудовацитѣ, за да се запази здравето на трудовака, за да не умре и за да не става нужда отъ попа — тамъ не даватъ, а намаляватъ кредита дори съ 1.700.000 л.!

А. Кантарджиевъ (д): Ти си много мелаимъ за комунистъ бе! Ти не знаешъ като Костовъ да се озѣбишъ!

А. Пеневъ (раб): Въ единъ другъ параграфъ, който се отнася за превързочни материали, за осигуряване здравното състояние на трудовацитѣ, имаме тоже намаляние 300.000 л. Въ другъ единъ параграфъ за сжщата целъ има пакъ едно намаляние отъ 150.000 л. И най-сетне имаме едно намаляние отъ 3.000.000 л. отъ параграфа за набавяне стѣкмителни предмети на трудовацитѣ — облѣклото.

А. Буковъ (з): Ама ние сега не гледаме трудовашкия бюджетъ.

С. Таковъ (з): По него си е избралъ човѣкътъ да говори.

Г. Костовъ (раб): Не предизвиквайте.

А. Капитановъ (з): Нали по другия бюджетъ нѣма да взематъ думата?

Г. Костовъ (раб): Г. председателю! Обръщамъ Ви внимание да предупредите народното представителство, че сега се дебатира и по двата бюджета. Ако се дебатира само по единия бюджетъ, толкова по-зле за васъ.

А. Буковъ (з): (Към А. Пеневъ) Карай, ама дръжъ смѣтка за Бошнаковъ — знаешъ го!

А. Пеневъ (раб): Най-ясно може да се разбере каква политика провежда една власт отъ нѣлния бюджетъ. И ето точно отъ параграфа, който се касае за облѣклото на

трудовацитѣ, на оцѣзи роби...

С. Таковъ (з): На труда!

А. Пеневъ (раб): ... да, на труда, се прави 3.000.000 л. намаление.

Нѣкой отъ мнозинството: Много плачете за труда, ама никой отъ васъ не работи — всички сте хайлязи.

А. Пеневъ (раб): Азъ съмъ направилъ може би 3 км. жельзнопѣтна линия, а Вие не сте и сѣнвали.

С. Таковъ (з): Ние пъкъ се возимъ на нея!

А. Капитановъ (з): Кажете нѣщо за морскитѣ съобщения и за пушкитѣ.

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Сжщо и въ параграфа за лѣкуване на заболѣлитѣ трудоваци има едно намаляние. Общо въ този бюджетъ има едно намаляние отъ 7.000.000 л., отъ които 5.100.000 л. се взематъ изключително отъ храната и облѣклото на трудовацитѣ. Но когато се говори за всичко това, вие не влагате никаква сериозностъ, защото всичко това е малко по-далечъ отъ васъ, защото когато приказватъ за маситѣ, за народа, вие приказватъ само за да вършите една дебела демагогия.

Г. Костовъ (раб): (Възразява)

С. Таковъ (з): Костовъ! Защо пресичашъ оратора?

Г. Костовъ (раб): Казвамъ, че ще вдигнете рѣка да гласуватъ бюджета.

С. Таковъ (з): Ние сме минали бюджета въ комисията и ще го гласуваме.

А. Капитановъ (з): И до утре да приказватъ, пакъ ще вдигнемъ рѣка. (Възразения отъ работницитѣ) Вие станехте на крака, когато дойде Петко Напетовъ, а на насъ забраняватъ да вдигнемъ рѣка да гласуваме бюджета на нашитѣ министри.

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Трудовата повинностъ, за която преди малко г. Славейко Василевъ достатъчно добре ви глади, много мелаимъ ви приказва...

С. Таковъ (з): Омекна на 21 юний, затуй тѣй приказва.

А. Пеневъ (раб): Това, което говори г. Славейко Василевъ, то е право. Защо Сговорѣтъ, който взема властта на 9 юний, следъ като премахна всички закони на земледѣлското правителство, не премахна закона за трудовата повинностъ?

С. Таковъ (з): Защо?

А. Буковъ (з): Вие нѣмате право да приказватъ за 9 юний, Вие, гдето стояхте на закрито тогава.

А. Пеневъ (раб): Той не премахна закона за трудовата повинностъ, затуй защото не е въ интереса на масата, а е въ интереса на буржоазията.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Чрезъ трудовата повинностъ се свърза селото съ града.

А. Пеневъ (раб): Вие преди малко казахте: да, но не виждате ли какво велико дѣло създадохме ние? Видѣхме го това велико ваше дѣло — вие впрегнахте цѣлия бѣлгарски народъ и го направихте робъ.

Отъ земледѣлцитѣ: А-а-а!

А. Пеневъ (раб): Вие въведохте задължителенъ безплатенъ трудъ за цѣлия народъ — това е великото ви дѣло.

С. Таковъ (з): Но и въ Русия нали има ударни команди, които правятъ линии въ Сибиръ? То не е ли сжщото?

А. Буковъ (з): Въ Русия изтрепахте цѣлия народъ да работи задължително. Кѣде ви е логиката?

А. Пеневъ (раб): Отъ тая трудова повинностъ цѣлятъ народъ пици кански. Затова народътъ ще ви даде заслуженото, както е имало случай да дава заслуженото на много отъ васъ.

С. Таковъ (з): Напримѣръ?

А. Пеневъ (раб): Вие знаете.

А. Капитановъ (з): Сега вече като истински комунистъ ли приказвашъ?

А. Пеневъ (раб): Масата не иска такава трудова повинностъ.

И. Василевъ (з): А какво иска?

А. Буковъ (з): Искане да го туримъ да чука чакълъ по новитѣ пѣтица.

А. Пеневъ (раб): Тя иска платена трудова повинностъ, платена работа. Тя иска хлѣбъ, иска свобода, а не иска робство, каквото вие ѝ давате.

А. Капитановъ (з): А, робство! Да прави собствения си пѣтъ — това било робство!

Нѣкой отъ работниците: И да гладува.

С. Таковъ (з): А въ Сибиръ какъ се направиха линиитѣ? Не е ли по сѣщия начинъ?

А. Буковъ (з): Оплакватъ се отъ трудовата повинностъ такива хайлази като васъ.

Нѣкой отъ работниците: Българинътъ отива да работи трудова повинностъ, а децата му гладуватъ. Не ви е срамъ!

А. Капитановъ (з): Тебе не те е срамъ! Играете табла по цѣлъ денъ въ кафенетата, но не си отбивате трудовата повинностъ.

Нѣкой отъ работниците: Кафенетата сѣ пълни съ такива като васъ.

А. Буковъ (з): Я си гледай иглата. Остави политиката.

С. Таковъ (з): Ние сме за колективния трудъ!

Х. Манафовъ (д): Въ Русия има принудителна работа, а въ България нѣма.

А. Пеневъ (раб): Въ Русия нѣма принудителна работа.

Х. Манафовъ (д): Какъ да нѣма?

И. Василевъ (з): Какъ да нѣма принудителна работа? Не знаешъ какво приказвашъ.

А. Пеневъ (раб): Въ Русия има само трудъ за почитване ниязмитѣ, останали отъ капиталистическото общество, но това не е принудителенъ трудъ, не е трудова повинностъ. (Пререкания между земледѣлцитѣ и работниците)

А. Пеневъ (раб): Тая работа се върши отъ доброволчески отряди, които вършатъ своята работа съ пълно съзнание, защото градятъ своето социалистическо дѣло, не работятъ за капиталиститѣ, за буржоазията, за експлоататоритѣ. (Браво! Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

С. Таковъ (з): Не е ли все сѣщото?

А. Пеневъ (раб): Тамъ е цѣлата работа. Какво ще ми сравнявате вие вашата трудова повинностъ съ труда въ Свѣтска Русия?

А. Бояджиевъ (раб): Въ Русия нѣма робски трудъ като у насъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, недейте прекъсва оратора.

С. Таковъ (з): Асене! Успокой се.

И. Василевъ (з): Вѣрно ли е твърдението на Циганчевъ, че въ Русия съ машини правѣли шосетата?

С. Таковъ (з): Тамъ и телетата съ машини правятъ! (Смѣхъ)

А. Циганчевъ (з): Като въртятъ чарка и тѣ се правятъ!

А. Пеневъ (раб): Лойдъ Джорджъ е по-уменъ отъ васъ. Прочетете неговото мнение за Русия. Той е доста добъръ вашъ учителъ.

Отъ мнозинството: Е-е-ей! (Смѣхъ и ржкоплѣскания)

А. Буковъ (з): Нерде Шамъ, нерде Багдадъ!

А. Пеневъ (раб): Въ едни свои изявления той казва, че въ Русия се гради единъ новъ свѣтъ. Разбирате ли?

Отъ мнозинството: Е-е-ей! Разбираме, разбираме.

А. Буковъ (з): Бре, бре!

А. Капитановъ (з): Разбираме. Нали български приказвашъ?

А. Пеневъ (раб): Той казва, че тамъ се строятъ водопроводи, желѣзнопѣтни линии, че тамъ се строятъ голѣми нѣща, като Днепрострой и пр.

А. Буковъ (з): Тамъ краставицитѣ сѣ по 3 м. и домати сѣ голѣми колкото главата ти.

А. Пеневъ (раб): Когато ме предизвиквате, така ще ви отговоря. Но азъ подчертавамъ, че въ Русия нѣма насилственъ трудъ, а има трудъ на ударни команди, трудъ на доброволчески команди. Принудителенъ трудъ нѣма. (Живление)

Г. г. народни представители! ...

А. Буковъ (з): Нѣма „г. г. народни представители“, има трудови другари! Бжди последователенъ.

А. Пеневъ (раб): Господа! Желѣзнопѣтната трудова повинностъ много тежи на населението. Всѣко едно село, което отстои 15 км. отъ една линия, която се строи, протестира противъ тази повинностъ, защото то насила е влачено да работи, то е противъ тая работа. То кански пици отъ нея, но вие не искате да го чуе, затуй защото нищо общо нѣмате съ него — тамъ е цѣлата работа. Сѣщото население се обявява и противъ общинската трудова повинностъ, която се отбива около 10 дена. Вие, които скачате толкова много, които се мѣчатъ да защитите тая трудова повинностъ, сигуренъ съмъ, че никога не сте я работили, а сѣ я работили за ваша смѣтка работници, онѣзи работници, които сѣ завършили четвърто отдѣление, на които г. Буковъ имъ се смѣе.

А. Буковъ (з): Какво искашъ да кажешъ? Чакай да видимъ. Азъ още нищо не съмъ казалъ.

А. Бояджиевъ (раб): Той не заслужава даже и името да му споменаващъ.

А. Буковъ (з): Ти ще мълчишъ, защото си билъ чиновникъ въ Дирекцията на полицията.

А. Бояджиевъ (раб): А ти въ конвента на 9 юний.

А. Буковъ (з): Кждето ще да съмъ билъ, но не съмъ билъ въ Дирекцията на полицията. Покаяние не съмъ правилъ, декларация не съмъ давалъ.

С. Таковъ (з): Внимавай, Асене!

А. Капитановъ (з): Хайде бе, Пеневъ, свършвай.

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Азъ дѣла да кажа следното. ...

А. Циганчевъ (з): Колко часа работятъ въ Русия?

А. Пеневъ (раб): 7 часа.

А. Циганчевъ (з): Азъ ще Ви прочета да видите, колко часа работятъ въ Русия. 12 часа работятъ, а не 7 часа.

А. Бояджиевъ (раб): Г. председателю! Въдворете тишина. Какво е това?

С. Таковъ (з): Недейте пресича вие.

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Който отъ васъ е обикалял по-големите трудови стопанства, каквото е, напр., Тича, което отъ 10 години близо съществува, се е убедилъ действително, че трудоваците, които работятъ тамъ, сж поставени въ извънредно лоши условия. Въ 1929 г. сжмъ работилъ въ това стопанство и тоже сжмъ ималъ случай да го наблюдавамъ отблизо и сжмъ могълъ да видя що значи трудовашки трудъ.

А. Буковъ (з): Има една статистика, отъ която се вижда, че младежитъ, при постъпването си като трудоваци, по развитие и тежестъ сж много по-зле, откогато когато ги пуснатъ да си отидатъ. Приказвате на аба.

А. Пеневъ (раб): Но Вие, г. Буковъ, ако знаете статистиката . . .

А. Буковъ (з): Зная, зная. Сигуренъ сжмъ, че и Вие тамъ сте се оправили.

А. Пеневъ (раб): Вие може да знаете статистиката, но не сте видѣли трудоваци да газятъ зимно време въ студена вода.

С. Таковъ (з): Въ Русия нѣма ли такива работи?

А. Пеневъ (раб): Статистиката не казва, защото не сте видѣли, че трудоваците гладуватъ. Статистиката не казва, че отъ разкладката на трудоваша, която е ужъ 45 стотинки, се вадятъ 30 стотинки приблизително за освѣтление, за наеми и за редъ други работи и въ края на краищата за храна на трудоваците оставатъ 15 стотинки на день.

А. Буковъ (з): Никой гладенъ не е останалъ.

А. Пеневъ (раб): Когато имате окладъ 15 стотинки на день, можете да си представите като какъ може да се нахрани единъ човѣкъ, който работи тежка физическа работа.

С. Таковъ (з): 15 стотинки, ама златни.

А. Пеневъ (раб): Каква ми разправяте за статистика, когато това е фактическото положение! Статистиката сжщо не говори за премазанитъ, за болнитъ трудоваци. Отидете да видите какъ се влачатъ трудоваците като пребити псета, безъ да имъ се даде нѣкаква медицинска помощъ. Ето, това е трудовашкото тегло. Но не е само това. Тамъ има единъ режимъ непоносимъ, единъ режимъ казарменъ, има побойща и ругатни и всевъзможни други издевателства върху трудоваците.

А. Циганчевъ (з): Въ Русия нѣма ли го туй нѣщо?

А. Пеневъ (раб): Като питате, азъ ще Ви кажа, че въ Русия го нѣма, защото тамъ нѣма трудоваци, а има доброволчески команди, . . .

С. Таковъ (з): Не е ли сжщото?

М. Бечевъ (д): Тамъ има общо робство.

А. Пеневъ (раб): . . . които се ръководятъ отъ високото съзнание, че строятъ своето велико дѣло.

А. Циганчевъ (з): Хубаво съзнание подъ заплахата на диктатурата и принудата на Г. П. У!

А. Пеневъ (раб): Колкото и да се гордѣте, че това, което сте направили, е голѣма реформа, то иде да покаже, че вие сте извършили дѣлото на буржоазията. Това не е никакъ чудно, защото и вие сте представители на буржоазията

С. Таковъ (з): На коя буржоазия?

А. Капитановъ (з): Къде намѣри въ България буржоазия? Нѣщо за аграрфашистнитъ да кажемъ?

А. Пеневъ (раб): Вие по нищо не се различавате отъ нея, и ако въ много случаи приказвате за нѣкои работи съ лѣнчарски фрази, то е само да демагогствувате, защото фактически вие провеждате политиката на буржоазията.

Нѣкой отъ земеделците: Кажете нѣщо за моста на Дунава!

А. Пеневъ (раб): Тамъ ще прекарватъ артилерия, защото пакъ ще пращатъ работници и селски синове да се биятъ. Това е политиката ви — империалистическа политика — както и на Сговора, така и вашата.

И. Василевъ (з): Като се построи мостъ на Дунава, по-лесно ще отидете въ Русия.

Докладчикъ А. Николаевъ (з): Нѣщо по руско-японския конфликтъ, който сега се развива, нѣма ли да кажешъ?

А. Пеневъ (раб): Отъ една равномѣтка, която имамъ тукъ, се вижда, както подчертажъ и преди малко, че се предвиждатъ по 46'31 л. дневно на трудовакъ за храна, обаче по-нататкъ се казва, че отъ тази сума 12 л. сж за заплати, наемъ, отопление, освѣтление, лѣкуване, хигиена, 19 л. пѣтни и дневни и т. н. Вие виждате въ какво положение сж изпаднали трудоваците, отъ които искате красиви паметници, които трудоваци вие много хвалите за грамадитъ имъ постижения, за туй, че България процътѣла икономически благодарение на тѣхния трудъ.

Г. г. народни представители! Ние решително се противопоставяме на трудовата повинностъ. Ние искаме нейното премахване още и затуй, че тя кара хората да работятъ ангария при днешната икономическа и финансова криза, при днешната голѣма безработица, когато има маса свѣтъ изоставенъ на произвола на сждбата, маса свѣтъ безработни. Тази маса трѣбва да бжде впрегната въ производството, за да могатъ хората да си изкарватъ срѣдства за препитание както за себе си, така и за семейството си. А вие сте впрегнали трудоваците да работятъ ангария и по този начинъ увеличавате армията на безработнитъ. Ето и това ни кара да се противопоставяме на трудовата повинностъ, вънъ отъ другото съображение, че всички постройки и пристройки, които се правятъ, сж въ интереса на буржоазията, на нейното производство, на нейната държава. Трудовакътъ, който строи, на когото се гледа като на куче, нѣма нищо общо съ онова, което е построено, и нѣма полза нито на йота отъ него.

А. Капитановъ (з): Той нѣма да върви по тия пѣтици, ще върви по пѣтекитъ изъ горитъ, като тебе, когато носишъ пушка.

А. Пеневъ (раб): Той ходи по козитъ пѣтеки, и не само туй, ами ходи съ кокили въ калъта.

А. Капитановъ (з): Това показва, че ти не си миналъ нито презъ едно село, защото всички села си направила пѣтица благодарение на трудовата повинностъ.

А. Пеневъ (раб): Туй показва, че Вие отъ града не сте излизали, а говорите за селото.

А. Капитановъ (з): Азъ много скоро сжмъ излизълъ отъ село, а ти изглежда, че никога не си влизалъ тамъ.

А. Буковъ (з): (Къмъ А. Пеневъ) Вие сте мѣродавни по морскитъ работи, пушки, лодки и пр. Но дръжъ смѣтка, че Плошаковъ е още живъ.

А. Пеневъ (раб): Ние сме противъ трудовата повинностъ още и заради това, че отъ нея се ползватъ само онѣзи, които превозватъ своитъ стоки и материали, купени, благодарение на голѣмата експлоатация, на безценица отъ земеделската маса. Тѣхнитъ произведения се превозватъ върху тази шосейна мрежа, която пакъ работническата класа създава, за да съгражда благосъстоянието на капиталистическата класа.

Затова, г. г. народни представители, ние се обявяваме противъ трудовата повинностъ. Но ние сме така сжщо и противъ желѣзнопѣтната, както и противъ общинската пѣтна повинности. Ние искаме, ако се свикватъ трудоваци, тѣхниятъ трудъ да бжде заплатенъ, . . .

С. Таковъ (з): Въ Русия така ли е?

А. Пеневъ (раб): . . . като се заплаща 70 л. срѣдна надница на работницитъ. Въ сжщото време искаме тѣ да не работятъ повече отъ осемъ часа. Ние сжщевременно искаме тѣ да се ползватъ съ свобода като обикновени граждани, като се премахне каквото и да е казарменъ режимъ. Но сжщевременно казваме, че за да се премахне тази неправда и да стане пълно подобрене, това може да стане тогава, когато . . .

А. Капитановъ (з): Ако нашиятъ земеделецъ работи осемъ часа, по Коледа ще вършее!

А. Пеневъ (раб): . . . властта на буржоазията бжде съборена, . . .

А. Живитановъ (в): Ама житото не е буржоазно и не чака да ви дойде кефътъ!

А. Пеневъ (раб): . . . когато работниците и селяните заемат властта въ своите ръце и се въдвори работническо-селско правителство. (Ръкоплъскания отъ работниците)

Председателствуващ Н. Захариевъ: Списъкътъ на записалитъ се оратори е изчерпанъ.

Има думата г. министърътъ на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството.

Министъръ Г. Юрдановъ: Г. г. народни представители! Още когато бюджетопроектътъ на Министерството на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството бжде внесенъ въ бюджетарната комисия, единъ народенъ представител каза: „Нека какъто технически лица при Министерството къкъвъ планъ иматъ за направата на общественитъ сгради, на пътища, на мостове, на благоустройство“. И още тогава ми дойде на акъла българската пословица, която казва: „И баба знае да прави баница, когато има брашно и сирене, и баба знае да шари, когато има шарилка“. Но, г-да, тутакси ми дойде на акъла и друга една пословица, която казва: „Ако искате да мѣсите погача и имате само една ока брашно, дайте го на майстора“.

Т. Кънчевъ (д. ст): Кой е майсторътъ сега?

Министъръ Г. Юрдановъ: Далечъ отъ мене мисълта да съмъ майсторътъ; далечъ отъ мене мисълта да мога да внеса единъ бюджетопроектъ за общественитъ сгради, за благоустройство, така както той е изразенъ въ самото заглавие на самия бюджетопроектъ — благоустройство — една хубава дума, нѣщо китно, нѣщо красиво, нѣщо благо. нѣщо, като го видишъ, да ти хареше — просто китка. Далечъ казвамъ, отъ мене мисълта, че мога да внеса на обсъждане на почтаемото Народно събрание единъ бюджетопроектъ напълно подготвенъ, да отговаря на тая съ толкова голѣмо значение дума — благоустройство.

Г. г. народни представители! Една отъ причинитъ да не може да се отговори съ бюджетопроекта на тая хубава дума — благоустройство — не е въ това, че въ министерството не се намиратъ достатъчно подготвени хора, които могатъ да подготвятъ единъ съвършено идеаленъ бюджетопроектъ, не и тамъ, че Народното събрание не разбира, не знае толкова нуждитъ на една държава, нуждитъ на единъ бюджетъ, който обхваща въ себе си пътища, мостове и държавни сгради, за да каже народното представителство, че този бюджетъ не е реаленъ и че то не желае да го одобри.

Не желая да понижавамъ важноста на едни или други министерства въ нашата държава — ако не бѣха важни, законодателятъ нѣмаше да ги създаде, конституцията нѣмаше да ги предвиди — когато ще кажа, че не малко е значението на Министерството на благоустройството. Защото, г-да, можемъ да говоримъ за всичко, можемъ да желаемъ всичко, можемъ да искаме да направимъ всичко, но преди всичко, имаме ли пътища? Имаме ли пътища, имаме ли мостове, можемъ ли да отидемъ до пазара? Завчера, когато говори г. министърътъ на земледѣлието, казва: „Г-да! Нашето грозде, родено тукъ, прониква на западнитъ пазари; то отива на Западъ, то отива до Берлинъ, отива въ Германия, нашитъ яйца отиватъ на Западъ. Всички наши стоки отиватъ“. — Но, г-да, тѣ могатъ да отидатъ толкова лесно, тѣ могатъ да отидатъ толкова бързо, тѣ могатъ да отидатъ така качествено добри, само доколкото има подготвени въ тая държава пътища. Можемъ да имаме много добри яйца, можемъ да имаме много добри тютюни, можемъ да имаме много добро грозде, можемъ да имаме много добри стоки, но — особено тукъ се касае за гроздето и за яйцата — нѣмаше ли пътища, тѣ не могатъ да отидатъ на пазара. И затова съвсемъ не съмъ смѣталъ, че министерството, което имамъ честта да управлявамъ, е отъ малко значение, за да ви представя единъ съкратенъ бюджетъ, единъ бюджетъ, който само по едната дирекция — тая за трудовата повинность — е съ седемъ милиона, а по Дирекцията на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството — съ 26 милиона и нѣколко стотинъ хиляди лева по-малко отъ миналогодияния. Но, г-да, какво да правимъ, какво да правя азъ, какво да правятъ моитъ ко-

леги министри, какво да прави Министерскиятъ съветъ, какво да правите, г-да, вие, народнитъ представители, когато дойдохме да управляваме тая държава въ 1931 г. на 21 юний? Азъ не желая да обвинявамъ никого, защото съмъ доволенъ отъ дебатитъ, които се развиха по бюджетопроекта, доволенъ съмъ отъ гледищата, които се изнесоха почти отъ всички оратори. Наистина, Народното събрание въ тая минута е слабо посетено — нѣщо, за което имамъ случая да се изкажа и другъ пътъ — обаче, г-да, не желая да обвинявамъ никого, когато искамъ да направя тая констатация: че ние дойдохме да управляваме държавата въ най-тежкото време. И г. Славейко Василевъ, народенъ представител, бившъ министъръ — титуляръ на същото министерство, на което имамъ честта да съмъ сега такъвъ азъ, преди малко казва: „Ние бѣхме при едно по-благоприятно време. Азъ правихъ повече, защото имаме повече срѣдства, защото имаме повече пари“. Днесъ пари нѣма, г-да. — нѣма за просвѣта, нѣма за железници, нѣма за благоустройство, нѣма за земледѣлие, нѣма за никое министерство.

Р. Рангеловъ (раб): А за полицията има!

Отъ земледѣлицѣ: Трай, бе!

Министъръ Г. Юрдановъ: За полицията има, защото държавата иска да се пази.

Р. Рангеловъ (раб): Отъ кого?

Отъ земледѣлицѣ: Мълчи, бе!

Председателствуващ Н. Захариевъ: (Звъни) Безъ възражения, г-да! Слушайте г. министъра.

Министъръ Г. Юрдановъ: И ако бюджетътъ за полицията е голѣмъ, то е, защото държавата трѣбва да се пази. Нѣма държава въ свѣта, г-да, въ която да нѣма армия и полиция.

А. Бояджиевъ (раб): Съвършено право, но има държава, където нѣма.

Министъръ Г. Юрдановъ: И когато говорите за голѣма полиция и за голѣмъ воененъ бюджетъ, знайте, че и въ Русия, държавата, която вие искате да ни представите за юрнекъ, има най-голѣмъ воененъ бюджетъ и най-голѣмъ бюджетъ за полицията. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

А. Бояджиевъ (раб): Само че, бай Георги, тамъ е друго.

Нѣкой отъ мнозинството: Вашето нахаство е безгранично!

А. Кантарджиевъ (д): Ще му говорите на „Вие“, когато приказвате съ него. Той е министъръ.

А. Бояджиевъ (раб): Ние сме приятели съ него.

Министъръ Г. Юрдановъ: Нѣма значение това. Друго нѣщо има значение, а то е да се разбере, че свѣтътъ може да бжде построенъ буржоазно, както може да бжде построенъ и болшевишки, и все пакъ трѣбва да има полиция и трѣбва да има армия.

И. Василевъ (з): Г. министре! Извинете за моментъ.

Правя предложение, поради напредналото време и поради това, че въпросътъ за благоустройството на нашата страна представлява голѣмъ интересъ и речта на г. министъра ще има голѣмо значение, народното представителство да се съгласи г. министърътъ да продължи речта си въ утрешното заседание.

Министъръ Г. Юрдановъ: И азъ, г. г. народни представители, щѣхъ да искамъ същото, защото желая повече да говоря по бюджетопроекта и ми е необходимо повече време.

Председателствуващ Н. Захариевъ: Г. г. народни представители! Сега ще вдигнемъ заседанието. Бюрото предлага за утрешното заседание следния дневенъ редъ:

1. Второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година — бюджетопроектитъ на министерствата: на общественитъ сгради и пр. — Главна дирекция на общественитъ сгради и пр. — продължение

разискванията — и Главна дирекция на трудовата повинност; Главна дирекция на пошитѣ и пр.; на търговията и пр.; на народното просвѣщение; на финанситѣ; на Дирекцията на държавнитѣ дългове; на Върховното правителство.

2. Първо четене законопроекта за бюджета на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища за 1932/1933 финансово година.

3. Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието относно даването разрешение за затваряне и сжидене на народнитѣ представители Константинъ Русиновъ и Александъръ Наумовъ.

4. Първо четене законопроекта за допълнение чл. чл. 14 и 36 отъ закона за Българската земеделска банка.

5. Одобрение предложението за освобождаване отъ мито и други данъци, такси и берии предметитѣ и материалитѣ за нуждитѣ на нѣкои държавни и други учреждения и пр.

Второ четене законопроектитѣ:

6. За измѣнение т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини.

7. За пенситѣ за изслужено време.

8. Одобрение предложението за одобрение на подписаната въ Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаването на едно международно дружество за ипотекаренъ земеделски кредитъ.

9. Второ четене предложението за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ и пр.

Първо четене законопроектитѣ:

10. За измѣнение и допълнение на закона за облекчение работата на Върховния касационенъ съдъ.

11. За отстъпване даромъ на Ортакойската градска община държавна сграда и пр.

12. Докладъ на прошетарната комисия.

Които г. г. народни представители сж съгласни съ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 23 ч. 37 м.)

Подпредседатели: { Н. ЗАХАРИЕВЪ
Н. ШОПОВЪ

Секретарь: ВАС. МАРИНОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ